

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

KAIVOSOJA, ANNA

NUORTEN TAVOITTAMINEN JA KOHTAAMINEN VERKKOYHTEISÖISSÄ
Netari-ohjaajien käsitykset verkkonuorisotyön haasteista ja mahdollisuuksista

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö

Kasvatustieteiden koulutus

2010

Tämä opinnäytetyö on tuotettu yhteistyössä
Oulun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan koordinoiman
Future School Research Centerin kanssa.

Kasvatustieteiden tiedekunta

Tiivistelmä opinnäytetyöstä

Kasvatustieteen koulutus		Tekijä Kaivosoja Anna	
Työn nimi Nuorten tavoittaminen ja kohtaaminen verkkoyhteisöissä. Netari-ohjaajien käsitykset verkkonorisotyön haasteista ja mahdollisuuksista.			
Pääaine Kasvatustiede	Työn laji Pro gradu-tutkielma	Aika Toukokuu 2010	Sivumäärä 123, liitteitä 2
Tämän tutkielman keskeisenä tavoitteena on tarkastella Netari-hankeessa työskentelevien verkkonorisotyöntekijöiden käsityksiä nuorten kohtaamisesta ja tavoittamisesta nuorten suosimissa verkkoyhteisöissä. Aihetta lähestytään kolmen tutkimusongelman kautta. Tarkoituksena on selvittää, miten kontaktit nuoreen rakentuvat ja etenevät verkossa, minkälaisia ovat verkkonorisotyöntekijöiden onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset sekä minkälaisia muita haasteita ja mahdollisuuksia verkkonorisotyöhön liittyy. Laajempaan työn teoreettisena kehyksenä on tarkasteltu nuorten mediaympäristöä sekä nuorisotyötä nuorisokasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan peilaten. Lisäksi on tehty katsaus nuorisotyöntekijöiden työn sisältöön. Työssäni hyödynnän fenomenografista tutkimusotetta, jonka kiinnostuksen kohteena ovat ihmisten erilaiset käsitykset ympäröivän maailman ilmiöistä. Fenomenografian juuret ovat kasvatuksen ja oppimisen tarkastelussa kasvatustieteellisessä kontekstissa, minkä vuoksi se voidaan liittää myös nuorisotyöhön kohdistuvaan tutkimukseen. Fenomenografinen tutkimusote koetaan hyödylliseksi tilanteissa, joissa tiettyihin ilmiöihin kohdistuva tutkimus on ollut vähäistä. Verkkonorisotyöntekijöiden käsityksiä tutkimalla voidaan avata verkkonorisotyötä suhteellisen uutena ilmiönä. Aihetta on lähestytty verkkonorisotyöntekijöille lähetetyn sähköisen, avoimista kysymyksistä koostuneen kyselylomakkeen kautta. Kyselyn 23 vastausta on analysoitu fenomenografisen analyysiprosessin periaatteita noudattaen. Tutkimustuloksina toimivat analyysiprosessin tuloksena syntyneet kuvauskategoriat. Verkkonorisotyö hahmottuu vastauksissa omia erityispiirteitään sisältävänä perinteisen nuorisotyön osa-alueena. Verkkonorisotyöntekijän rooli verkossa koetaan monimuotoisena. Siihen nähdään kuuluvan nuorten kuuntelu ja heidän kanssaan keskustelu, tukeminen ja neuvominen, tiedottaminen sekä nuorten eteenpäin ohjaaminen. Tärkeimpinä verkkonorisotyöntekijän ominaisuuksina pidetään ammatillista toimintaa, nuorisotyöhön sopivuutta, sosiaalisia taitoja ja tilannetaajua sekä verkkotyöskentelyyn liittyviä taitoja. Aikuisen toimiminen nuorten suosimissa verkkoyhteisöissä nähdään ennen kaikkea perusteltuna, tarpeellisenä ja luonnollisena. Luottamus syntyy verkossa prosessina, jossa tärkeitä verkon tuomia etuja ovat luottamuksen syntymisen nopeus sekä anonymiteetti. Keskeisiä ongelmia luottamuksen kannalta ovat vähäiset ohjauskerrat, verkkoviestinnän puutteet sekä kontakteissa ilmenevät ongelmat. Reaalimaailmaan ulottuneet kontaktit ovat usein olleet yleisluontoisia tapaamisia, mutta myös ongelmanratkaisun jatkaminen on mahdollista. Onnistumisia verkkonorisotyössä tuottavat positiiviset kokemukset keskusteluista, nuorten ongelmiin löydetty ratkaisut ja kokemus työn merkityksestä sekä työstä saatu palaute. Etenkin nuorilta saatu palaute on ollut positiivista, ja myös työyhteisön tuki koetaan tärkeänä. Positiivisena palautteena koetaan lisäksi työtä kohtaan osoitettu kiinnostus ja arvostus. Toisaalta verkkonorisotyöhön liittyen on kohdattu työn kyseenalaistamista ja tiedon puutetta. Epäonnistumisen tunnetta tuovat kontakteissa ja keskusteluissa ilmenevät ongelmat sekä omien auttamismahdollisuuksien heikoiksi kokeminen. Yleisellä tasolla työn keskeisinä mahdollisuuksina ja antoisimpina sisältöinä hahmottuvat nuorten kohtaaminen, työyhteisö ja -ympäristö, haasteellisuus sekä työstä saatu palaute ja kokemus työn merkityksestä. Keskeisimpiä haasteita näyttäisivät olevan työn toteutus ja ajankäyttö, kontaktin luomiseen ja keskusteluihin liittyvät ongelmat, vaikeat aiheet ja auttamismahdollisuudet sekä tiedonpuute.			
Asiasanat fenomenografia, internet, nuorisokasvatus, nuorisotyö, nuorisotyöntekijät, verkkoyhteisöt			

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. NUORUUS JA NUORTEN MEDIAYMPÄRISTÖ.....	4
2.1 NUORUUS NYKY-YHTEISKUNNASSA	4
2.2 MEDIA JA INTERNET OPPIMIS- JA KASVUYMPÄRISTÖNÄ	6
2.3 IRC-GALLERIA JA HABBO SOSIAALISEN MEDIAN MUOTOINA	10
3. NUORISOKASVATUS JA NUORISOTYÖ	14
3.1 NUORISOKASVATUS	14
3.2 MITÄ NUORISOTYÖ ON?	16
3.3 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA NUORISOTYÖN TEOREETTISENA LÄHTÖKOHTANA.....	19
3.4 NUORISOTYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTTAMINEN	23
3.5 VERKKONUORISOTYÖ	25
3.5.1 <i>Netari.fi</i> -hanke.....	27
3.5.2 <i>Verkkonuorisotyö nuorisotyön kentällä</i>	30
3.5.3 <i>Verkkonuorisotyön tavoitteet</i>	32
4. NUORISOTYÖNTEKIJÄT.....	34
4.1 NUORISOTYÖ AMMATTINA.....	34
4.2 TYÖN VAATIMUKSET JA HAASTEET.....	35
4.3 NUORISOTYÖNTEKIJÖIDEN ROOLIT.....	38
4.4 VERKKONUORISOTYÖNTEKIJÄT	41
5. TUTKIELMAN LÄHTÖKOHDAT JA AINEISTON HANKINTA.....	44
5.1 AIEMMAT TUTKIMUKSET	44
5.2 TUTKIELMAN LÄHESTYMISTAPA	49
5.3 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	50
5.4 AINEISTON HANKINTA JA ANALYYSI.....	52
5.4.1 <i>Fenomenografia</i>	52
5.4.2 <i>Aineiston hankinta</i>	58
5.4.3 <i>Analyysi ja tulkinta</i>	63
6. TUTKIMUSTULOKSET	68
6.1 KONTAKTIEN RAKENTUMINEN JA ETENEMINEN VERKOSSA	69
6.1.1 <i>Verkkonuorisotyöntekijän toiminta</i>	70
6.1.2 <i>Luottamuksen rakentuminen ja ylläpitäminen verkossa</i>	80
6.1.3 <i>Kontaktin jatkuminen verkon ulkopuolella</i>	84
6.2 VERKKONUORISOTYÖNTEKIJÖIDEN ONNISTUMISEN JA EPÄONNISTUMISEN KOKEMUKSET.....	86
6.3 VERKKONUORISOTYÖN HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET	92
6.4 YHTEENVETO TUTKIMUSTULOISTA.....	98
7. TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	105
8. POHDINTA	111
9. LÄHTEET.....	114
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Verkkonuurisotyö on uusi ja vielä ehkä hieman tuntematon ilmiö. Tiivistetysti kuvattuna verkkonuurisotyö on internetissä tapahtuvaa nuorisotyötä, jonka tarkoituksena on tarjota verkossa aikaa viettäville nuorille läsnäoloa, neuvontaa, ohjausta ja tukea (Seppälä & Laitinen 2008). Toiminnan kautta nuorten on mahdollista keskustella virtuaalisesti toisten nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Käytännön tasolla verkkonuurisotyötä toteutetaan usealla eri taholla, joista Netari.fi-hanke on yksi näkyvimpiä suomalaisia toimijoita. (Netari.fi 2010d.)

Kiinnostukseni verkkonuurisotyöhön heräsi hakiessani kasvatustieteen opintoihin kuuluvaa harjoittelupaikkaa. Mielenkiinto nuorten ja median välistä suhdetta kohtaan johti siihen, että sain kuulla Oulun nuorisoasiainkeskuksessa meneillään olevasta kiinnostavasta seudullisen virtuaalinuurisotyöhön hankkeesta. Harjoittelupaikka järjestyi, ja sen yhteydessä tarjoutui mahdollisuus työstää pro gradu -tutkielmaa aiheesta.

Esimerkiksi White ja Omelczuk (1991) esittävät, että laajemmat muutokset nuorten elinolosuhteissa tai hyvinvointivaltion ja nuorisotyön toimijoiden välisissä suhteissa heijastavat muutoksia myös nuorisotyön käytännön toimintaan. Tästä näkökulmasta myös verkkonuurisotyö voidaan nähdä informaatioyhteiskunnan uutena ilmiönä, joka tekee näkyväksi muutokset nuorten elinympäristössä. Nuorisotyö yhdistettynä nuorten suosimaan verkkomaailmaan tekee virtuaalisesta nuorisotyöstä ajankohtaisen ja tärkeän tutkimuskohteen, jolla on toivottavasti myös konkreettista merkitystä. Sekä nuorten pahoinvointi että internetin käyttö ovat yhteiskunnan puhuttavia ilmiöitä, joten myös verkkonuurisotyön voidaan olettaa herättävän monenlaisia ajatuksia.

Talouselämyksen aikana nuorisotyössä koetaan epävarmoja aikoja, vaikka nuorisotyön merkitys samaan aikaan tunnustetaankin (Heinänen 2009, s. 4). Verkkonuurisotyön kannattavuutta voidaan perustella muun muassa toimintamuodon taloudellisuudella. Pasasen (2008)

mukaan verkkonuurisotyö on edullinen perinteistä nuorisotyötä tukeva toimintamuoto kustannusten koostuessa lähinnä vain työvoimakustannuksista ja teknologiainvestoinneista. Myöskään ylimääräisiä tilakustannuksia ei ole, koska toiminta tapahtuu valmiina olevissa verkkoympäristöissä kuten IRC-Galleriassa ja Habbossa. Silti kohdattujen nuorten määrä on huomattavan suuri. (Pasanen 2008, s. 29.) Kunnallisen nuorisotoiminnan sijoittumista Sulake Corporation Oy:n ylläpitämiin verkkoyhteisöihin voidaan tarkastella kuitenkin kriittisesti etenkin ympäristöjen kaupallisuuden ja mainonnan näkökulmasta, vaikka esimerkiksi Netarissa toimiminen sinänsä onkin ilmaista. Tällä hetkellä yhteistyöstä nuorisotyön ja Sulakkeen välillä näyttäisi hyötyvän niin nuorisotyö, yritysmaailman edustajat kuin nuoretkin etenkin toiminnan joustavuuden ja helppouden ansiosta. (Merikivi 2007, s. 19–20 ; Pasanen 2008, s. 35–36.)

Verkkonuurisotyöllä voi olla annettavaa myös nuorisotyön ajankohtaisiin ja rakenteellisiin haasteisiin vastaamisessa. Nuorisotyötä koskevassa keskustelussa pinnalla ovat nuorisotyön sisäinen yhteistyö ja tasapainoisten toimintamahdollisuuksien turvaaminen eri alueilla. (Cederlöf 2008, s.26–27). Esimerkiksi Netari-hanketta on toteutettu välimatkoista ja mukana olevien kuntien koosta riippumatta. Sähköisissä verkoissa toimiminen on kasvanut myös varsinaisen reaaliaikaiseen kommunikaation perustuvan verkkonuurisotyön ulkopuolella. Nuorisotyössä verkkoa voidaan hyödyntää esimerkiksi tiedotukseen, neuvonta- ja tukipalveluihin, nuorten aloitekanaviin ja nuorisotyöntekijöiden väliseen kommunikointiin liittyen (Cederlöf 2008, s.28).

Valtakunnallisen yhteistyön ohella verkkonuurisotyön merkittävä piirre on toiminnan moniammatillinen toteuttaminen yhdessä eri alojen toimijoiden kuten poliisien, terveydenhoitajien ja sosiaalitoimen edustajien kanssa (Netari.fi 2010e). Moniammatillinen verkkonuurisotyö toimiikin hyvänä esimerkkinä yleisestä nuorisotyön ja sen lähitoimijoiden yhteistyötä korostavasta linjauksesta. Eräänlaisena rajanpintatyönä hahmottuvassa nuorisotyössä olennaista ovat yhteydet niin koulumaailmaan, vapaa-ajan toimintaan, sosiaali- ja terveysalaan kuin työ- ja elinkeinokysymyksiinkin. (Cederlöf 2008, s. 34, 36, 43.)

Koska verkkonuurisotyötä koskevien tutkimusten määrä on vielä suhteellisen vähäinen, tutkimuskohde on haasteellinen. Tähän tutkielmaan halusin valita tuoreen näkökulman, joka toivottavasti syventäisi tietämystä verkkonuurisotyöstä. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu erityisesti nuorten positiivinen suhtautuminen toimintaan (Cavén-Pöysä, Sihvonen

& Kangas 2007; Sihvola 2005, s. 66–68; Mikkola 2008, s. 6–8), mutta työntekijöiden näkökulmasta tarkastelu on ollut vähäisempää. Erityisen mielenkiintoisena koin selvittää kohtaamisprosessia työntekijöiden ja nuorten välillä. Keskeiset työtä ohjanneet kysymykset liittyvätkin siihen, millä tavalla nuorten tavoittaminen ja kohtaaminen verkossa tapahtuu, minkälaisia kokemuksia työntekijöillä tästä on sekä minkälaisia hyviä ja huonoja puolia verkkonuorisotyöhön liitetään.

Työn teoreettisessa osiossa tarkastelen nuorisokasvatusta, nuorisotyötä sekä nuorisotyöntekijöiden työn sisältöä. Nuorisotyön laajempaan teoreettiseen taustaan hyödynnän sosiaalipedagogiikkaa niiltä osin kuin sitä on mahdollista soveltaa verkkonuorisotyöhön. Nuorisotyöntekijöiden ammattia ja työnkuvaa olen jäsentänyt aiempien aiheeseen liittyvien tutkimusten pohjalta.

Nuorisotyöntekijöiden ja nuorisokasvatuksen ohella toinen työn painopiste on nuorissa sekä nuorten media- ja kasvuympäristössä. Tavoitteena on hahmottaa median ja internetin merkittävää asemaa nuorten elämässä erityisesti sosiaaliseen mediaan keskittyen. Mediavälitteiset yhteisöt voidaan nähdä tärkeinä oheiskasvattajina ja mediaympäristö laajemminkin niin sanottuna sosialisatiovaikuttajana (Hämäläinen & Nivala 2008, s. 167).

Tutkielman rakenne etenee siten, että aluksi käsittelen työn teoreettisena taustana nuoruutta ikävaiheena sekä nuorten mediamaailmaa merkittävänä kasvu- ja oppimisympäristönä. Seuraavissa luvuissa tarkastelen nuorisokasvatuksen ja nuorisotyön luonnetta sekä varsinaista tutkimuskohdetta eli verkkonuorisotyötä osana nuorisotyötä. Tämän ohella teen katsauksen nuorisotyöntekijöiden työn sisältöön. Tässä yhteydessä tarkastelen lyhyesti myös verkkonuorisotyöntekijöiden työn luonnetta.

Tutkielman empiirisessä osiossa esittelen aluksi tutkimuksen lähtökohtana käytetyn fenomenografisen tutkimusotteen sekä kuvaan tämän pohjalta aineiston hankinta- ja analyysiprosessia. Seuraava luku koostuu tulosten tarkastelusta ja tutkimusten keskeisten tulosten esittelystä. Luvussa 7 tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta.

2. NUORUUS JA NUORTEN MEDIAYMPÄRISTÖ

Yhtenä tutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimii nuoruus ja sen asema nyky-yhteiskunnassa. Modernin nuoruuden on nähty toteutuvan entistä moniulotteisemmassa maailmassa, jossa merkittäviä sosiaalistajia ovat perinteisen koulun ja perheen ohella epäviralliset oppimisympäristöt (Aittola, Jokinen ja Laine 1994, s. 478–479). Tässä pääluvussa tarkastelen mediaa yhtenä nuorten elämään kuuluvana merkittävänä kasvuympäristönä. Erityisesti pohdin sosiaalisen median roolia käyttäen esimerkkeinä IRC-Galleriaa ja Habboa.

2.1 Nuoruus nyky-yhteiskunnassa

Nuoruudella tarkoitetaan perinteisesti lapsuuden ja aikuisuuden väliin sijoitettavaa vaihetta, jossa keskeistä ovat yksilön elämässä ilmenevät erilaiset muutokset ja siirtymät (Coleman & Hendry 1999, s. 2, 7; Durkin 1995, s. 508; Nurmi 1995, s. 256). Nuorisoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa suuri rooli on psykologisilla nuorisoteorioilla, minkä vuoksi nuoriso- ja kehityopsykologian tunteminen on merkittävässä asemassa nuoruudesta puhuttaessa (Puuronen 2006, s. 19). Nuoruus voidaan hahmottaa siirtymävaiheena, jota kuvaavat vahvasti yksilön fyysiset muutokset, lapsuuden perheestä itsenäistyminen, yhteisöissä tarvittavien taitojen kehittyminen, tulevien aikuiselämän roolien etsiminen sekä laajemmin näiden asioiden pohjalta identiteetin muodostuminen. (Nurmi 1995, s. 256.) Yksilön kasvua ja kehitystä voidaan myös tarkastella Robert J. Havighurstin mukaan suhteessa ympäristön (esimerkiksi perheen, koulun, kavereiden ja yhteiskunnan), asettamiin vaatimuksiin (ks. Kuusinen 1995, s. 311).

Nuoruuden määrittäminen ikä kautena ei ole yksinkertaista. Esimerkiksi kronologista ikää tarkastelemalla ei ole mahdollista määrittää nuoruuden alkamista tai päättymistä, sillä ikää ja erilaisia nuoruuden psykologisia kriteerejä ei ole mahdollista sovittaa yhteen. Toisaalta myöskään yleispäteviä psykologisia kriteerejä ei voida tunnistaa. (Durkin 1995, s. 506–507). Oman haasteensa nuoruuden kuvaamiseen tuo lisäksi se, että nuoruuden on nähty viime aikoina pidentyvän eli alkavan aiemmin ja päättyvän myöhemmin (Coleman & Hendry 1999, s. 8). Nuoruus näyttäytyykin ennen kaikkea sosiaalisena konstruktiona, joka esimerkiksi Bourdieun mukaan heijastaa yhteiskunnassa sillä hetkellä vallitsevia moraalisia, poliittisia ja sosiaalisia käsityksiä (ks. Jones 2009, s.1).

Nuoruuden määrittely on riippuvainen laajemminkin kontekstista. Nuoruus on ajallisesti, paikallisesti ja historiallisesti määrittynyttä sekä riippuvainen siitä, tapahtuuko määrittely kansainvälisestä tai monikulttuurisesta näkökulmasta. Nuoruuden kehittymiseen ilmiönä ovat vaikuttaneet esimerkiksi teollistuminen ja kaupungistuminen, hyvinvointivaltion muotoutuminen sekä erityisesti nykyaikana uuden teknologian kehitys ja globalisaatio. (Jones 2009, s. 4.) Nuoret ovat usein avainasemassa muuttuvissa olosuhteissa, sillä esimerkiksi globalisaation kohdalla nuorten nähdään kohtaavan sen mukanaan tuomat muutokset suoraan ja ennakkoluulottomasti ilman traditioiden tukea tai haittaa (Puuronen 2006, s. 12).

Keskeisiä nykyisen myöhäismodernin tai postmodernin yhteiskunnan muutoksia ovat vanhojen yhteiskunnallisten jakojen heikentyminen ja korvautuminen uusilla muodoilla. Esimerkiksi sosiaalinen luokka nähdään nyky-yhteiskunnassa vain yhtenä sosiaalisen kerrostumisen ulottuvuuksista, ja sen kulttuuriset muodot ovat yhä merkittävämmässä roolissa (Jones 2009, s. 24–25). Esimerkiksi Baethgen (1989) mukaan työhön perustuva sosialisatio on korvautumassa yhä enemmän kulutukseen perustuvalla sosialisatiolla. Samalla nuorisosta on yhä vaikeampaa puhua yhtenäisenä ryhmänä erilaistuvien ja yksilöllistyvien elinolosuhteiden vuoksi. (Baethge 1989, s. 28–29.) Kulutuksen ohella myös kulttuuriteollisuus ja joukkoviestimet ovat tärkeässä asemassa, mikä sekin mahdollistaa elämisen mahdollisuuksien monipuolistumisen (Aittola, Jokinen, Laine 1994, s. 472; Reimer 1995, s. 67).

Nuorten oppimiskokemuksiin liittyen on tarkasteltu esimerkiksi koulun aseman heikentymistä. Thomas Ziehen (1991) mukaan koulu instituutiona on muuttumassa nyky-yhteiskunnassa yhä formaalimpaan, abstraktimpaan ja epäpersoonallisempaan suuntaan; sen tarjoama sisältö ei kosketa oppilaita riittävästi. (Ziehe 1991, s. 164, 200.) Koska kou-

lulla ei nähdä riittävästi kosketuspintaa nuorten elämän kanssa, merkittävät oppimisprosessit sijoittuvat usein sen ulkopuolelle. Nuorisokulttuurin nähdään kompensoivan koulussa keskeisessä asemassa olevaa pakkoa ja tarjoavan nuorille vapaa-ajan kautta tärkeitä oppimiskokemuksia. (Aittola, Jokinen, Laine & Sironen 1991, s. 257.)

2.2 Media ja internet oppimis- ja kasvuympäristönä

Modernia nuoruutta eletään nykyään entistä moniulotteisemmassa maailmassa. Esimerkiksi koulua ja perhettä ei voi pitää ainoina tärkeinä sosiaalistajina, vaan niiden rinnalla tärkeässä asemassa ovat epävirallisemmat oppimisympäristöt. (Aittola, Jokinen ja Laine 1994, s. 478–479.) Näitä ovat esimerkiksi Fornäsin (1998, s. 98) mukaan koulutus, työ, vapaa-aika ja mediat, jotka sijoittuvat yksilöiden elämismaailmojen ja yhteiskunnallisten systeemien kuten markkinoiden ja valtion väliin ollen jatkuvassa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

Myöhäismodernissa yhteiskunnassa oppimisen nähdään olevan vahvasti yhteydessä nuorten arkielämään, siihen sijoittuviin sosiaalisiin verkostoihin sekä muuttuviin toimintatilanteisiin (Aittola 1998a, s. 175). Keskeistä tällaiselle oppimiselle on etenkin informaalisuus ja satunnaisuus. Arkipäivään sidoksissa oleva oppiminen on korostunut entisestään myöhäismodernissa yhteiskunnassa, jossa vapaa-ajan, uuden informaatioteknologian ja sähköisten medioiden asema on vahvistunut. (Aittola 1998b, s. 61–62.) Erityisesti on tunnus-tettu median vahva pedagoginen merkitys opetuksellisena ja kasvatuksellisena tilana (Kupiainen 2002, s. 72). Nykyajan mediamaailmaan onkin nähty laajentavan tai jopa korvaavan nuorten arkisia toimintaympäristöjä (Kangas, Lundvall & Sintonen 2008, s. 4).

Etenkin juuri nuorten on nähty hyödyntävän uusia teknologiamuotoja muita ikäryhmiä helpommin, minkä vuoksi heidän nähdään toimivan teknologian lisääntymiseen liittyvän sosiaalisen muutoksen keskeisenä ohjaavana voimana (France 2007, s. 119). Viestinnässä toisten kanssa käytetään usein monenlaisia teknologioita kuten kännykkää, internetiä tai sosiaalisten verkostojen paikkoja. Erilaisia mediasisältöjä ja välineitä käytetään usein myös yhtäaikaaisesti. (Noppari, Uusitalo, Kupiainen & Luostarinen 2008, s. 5; Kangas, Lundvall

& Sintonen 2008, s. 15.) Nuorten nähdään harjoittavan eräänlaista ”kommunikaatioakrobatiaa” käyttäessään eri medioita tilannekohtaisesti ja omien tarpeidensa mukaan. Myös median kuluttajien omaa päätösvaltaa erilaisten sisältöjen edessä on korostettu. (Kangas, Lundvall & Sintonen 2008, s. 15.)

Media näyttäytyy monipuolisena oppimisympäristönä. Informaalin oppimisen ohella mediaa voidaan käyttää tietoisesti joidenkin asiasisältöjen oppimiseen. (Noppari, Uusitalo, Kuopiainen, Luostarinen 2008, s. 156.) Tietopohjaisen oppimisen lisäksi mediasta voidaan omaksua myös erilaisia näkemyksiä, arvoja, normeja ja ideologioita eli media toimii nuoria yhteiskuntaan sosiaalistavana tahona (Nyyssölä 2008, s. 56). Konkreettisella tasolla medialla voi olla merkitystä kognitiivisten taitojen, luku- ja kirjoitustaidon sekä tietoteknisten taitojen kannalta, sillä etenkin paljon tietotekniikkaa harrastavien nuorten on todettu saavan parempia arvosanoja etenkin tietotekniikassa ja englannin kielessä (Nyyssölä 2008, s. 64–65, 68; Kumpulainen 2004, s. 142).

Median merkittävyys sosiaalisesta näkökulmasta perustuu siihen, että se vahvistaa käyttäjiensä sosiaalisia taitoja, yhteisöllisyyttä edistävää käyttäytymistä ja ylipäättänsä taitoja toimia erilaisissa tilanteissa. Tämä voi tapahtua mediasisältöjen ja niistä oppimisen välityksellä, mutta myös median parissa toimiminen yhdessä toisten kanssa tai median kautta tapahtuva viestintä voivat opettaa tärkeitä sosiaalisia taitoja. (Nyyssölä 2008, s.66.) Tietotekniikan suosiota nuorten keskuudessa on selitetty sillä, että uudet mahdollisuudet sosiaaliseseen kanssakäymiseen ja rajojen etsimiseen vetoavat erityisesti nuoriin (Sihvonen 2003, s. 94).

Sosiaalisten taitojen oppimisen ohella media tuottaa mahdollisuuksia oman identiteetin ja minäkuvan määrittelyyn tarjoamalla nuorille samaistumismalleja. Median kautta käyttäjien on mahdollista vahvistaa omaa identiteettiään ja pohtia, millainen itse on suhteessa toisiin ihmisiin ja esimerkiksi toisiin kulttuureihin. Siten media tarjoaa mahdollisuuksia myös ryhmäidentiteetin muokkaamiseen. (Nieminen & Pantti 2004, s. 18.) Internet voidaan nähdä myös eräänlaisena ”identiteettileikkikenttänä”, jossa nuoret voivat reaaliaikaisesti helpommin kokeilla erilaisia tapoja toimia. Samalla internet toimii tilana, jossa nuoret voivat toimia ilman vanhempiaan ja erottua vanhemmista sukupolvista esimerkiksi yhteisten, ”koodikieleen” perustuvien kommunikaatiotapojen kautta. (Kangas & Laukkanen 2007, s. 89–90; Herkman 2001, s. 67–69.)

Media näyttäisi siis olevan siis yksi keskeinen paikka etsiä ja toteuttaa omaa minuutta. Tietotekniikan välineet voidaan nähdä eräänlaisina arjen hallintatyökaluina, jotka tarjoavat paikan kommunikaatiolle ja viihtymiselle. Sosiaalinen media ei välttämättä ole nuorille rinnakkaistodellisuus tai paikka paeta reaali maailmaa, vaan se toimii enemmänkin perinteisen arjen laajennuksena. (Kangas & Laukkanen 2007, s. 89, 91.) Mary Chaykon (2008) tavoin media ja etenkin sen sosiaaliset ympäristöt voidaan ymmärtää eräänlaisina mukana kannettavina tai siirtyvinä yhteisöinä (*portable communities*), joiden jäsenet käyttävät reaaliaikaisia ja helposti liikutettavia teknologioita vuorovaikutukseen toistensa kanssa. Tällainen vuorovaikutus voi toteutua niin sähköpostin, pikaviestimien, tekstiviestien kuin erilaisen keskusteluympäristöjen, blogien ja internetissä tapahtuvan sosiaalisen verkostoitumisen kautta. Muita yhteydenpitoon liittyviä mahdollisuuksia ovat esimerkiksi graafisten eli niin sanottujen avatar-hahmojen muodossa toiminen tai videoiden ja kuvien välittäminen muille käyttäjille. (Chayko 2008, s.8–9.)

Huolimatta siitä, johtaako teknologiavälitteinen vuorovaikutus kasvokkain tapahtuviin tapaisiin vai ei, Chayko pitää mukana kannettavia yhteisöjä ehdottoman todellisina. Hän kritisoi käsitettä virtuaalinen, joka viittaa jollakin tavalla epätodellisiin yhteisöihin. Parempi vaihtoehto olisi puhua sosiomentaalisista suhteista, jollaisia itse asiassa kaikki suhteet ja yhteisöt ovat perusluonteeltaan. Toisin sanoen kaikki suhteet sisältävät mentaalisen puolen, sillä jatkuva fyysinen vuorovaikutus ei ole käytännössä mahdollista missään tilanteessa. Siten erilaisten yhteisöjen luonnetta olisikin järkevää tarkastella jatkumolla sosiomentaalisuuden ja fyysisen läsnäolon välillä. Jotkut, esimerkiksi teknologisvälitteiset, suhteet voivat sijaita janan toisessa ääripäässä eli olla puhtaasti sosiomentaalisia. Näin ollen mediaa voidaan pitää yhtä todellisena kuin muitakin nuorten kasvu- ja oppimisympäristöjä. (Chayko 2008, s. 8–11.)

Internet ja media ovat herättäneet myös paljon huolta. On esitetty, kuinka tietotekniikan kehitys on tuonut mukanaan ongelmia erityisesti nuorten sosiaalisen ja tunne-elämän tasolla. Yhtenä keskeisempinä syinä ovat tietotekniikkapainotteisen median vetovoimaisuus ja erilainen vuorovaikutteisuus, jotka voivat saada aikaan voimakkaampaa riippuvuutta kuin perinteinen media. Internetissä tapahtuvan viestinnän kautta opittavia taitoja ei ole myöskään täysin mahdollista rinnastaa reaalielämässä opittaviin ihmissuhdetaitoihin. Tunne-elämän kehityksen kannalta haasteellisia ilmiöitä ovat esimerkiksi median esittämä musta-

valkoisuus arvojen ja normien suhteen, mahdollisuus tunteiden turtumiseen ja lisääntyneeseen aggressiivisuuteen sekä voimakas elämyksellisyys. (Teknologian arviointeja 2003, s. 96.)

Vaikka internet tarjoaa monipuolisia välineitä ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja luomiseen, sen luomaan sosiaalisuuteen on suhtauduttava kriittisesti. Reaalielämässä ja sosiaalisissa suhteissa koetut ongelmat voivat johtaa siihen, että tietokonetta käytetään apukeinona todellisuudesta pakenemiseen, jolloin ongelmat saattavat tosi asiassa vain pahentua. Media identiteetin muokkaamisen alueena on haasteellinen myös itsensä epävarmoina kokeville nuorille, sillä median esiin nostamat ihanteet onnellisuuteen, ulkonäköön tai seksuaalisuuteen liittyen voivat itse asiassa olla uhkia itsetunnolle. (Teknologian arviointeja 2003, s. 96.) Nuorten identiteetin etsimisen vaihetta käytetään usein myös tietoisesti hyödyksi, mikä on nähtävillä median kaupallisuudessa, esimerkiksi mediavälineiden kautta tapahtuvassa mainonnassa. (ks. esim. Noppari ja muut 2008, s. 105).

Erityisesti sosiaalisen median (ks. tarkemmin seuraava luku) monipuoliset toimintamahdollisuudet johtavat niiden mukanaan tuomiin riskeihin ja väärinkäyttöön. Esimerkiksi kanavat tuttuihin ihmisiin, mahdollisuus toimia nimettömien profiilien kautta sekä kirjoittamalla tapahtuva vuorovaikutus voivat johtaa internetissä tapahtuvaan kiusaamiseen. Kiusaamisen ohella ongelmallista on käyttäjien hyvinkin henkilökohtaisten tietojen jakaminen sosiaalisessa mediassa. Tämä voi johtaa erilaisiin väärinkäytöksiin kuten identiteettivarkauteen tai sopimattomiin yhteydenottoihin esimerkiksi aikuisilta. Myös sosiaalisen median mahdollisuus jakaa tietoja tai vaikkapa videoita ja kuvia voi joskus olla haitallista nuorten tulevaisuuden kannalta, mikäli esimerkiksi tulevat työntajat tai koulutuslaitosten edustajat tutustuvat julkiseksi määritettyihin profiileihin. (Davies & Cranston 2008, s. 15–16.)

Sosiaaliin kontakteihin ja identiteetin rakentumiseen liittyvien haasteiden ohella media pitää sisällään nuorille liian haitallista, epäsopevaa tai väkivaltaista sisältöä. Myös mainonta on yksi moninaisten mediaympäristöjen haaste. (Davies & Cranston 2008, s. 16.) Tärkeää olisikin havaita, milloin median mahdollisuuksina nähdyt sisällöt kääntyvät haitallisiksi sisällöiksi. (Teknologian arviointeja 2003, s. 96–98). Mediankäytön seurauksia koskevaa tarkastelua ei myöskään voida perustaa vain uusien teknologiavälineiden tai niiden suunnittelun arviointiin, vaan keskeisempää on pohtia, millä tavalla niitä käytetään. (Davies ja Cranston 2008, s. 37)

2.3 IRC-Galleria ja Habbo sosiaalisen median muotoina

Yksi merkittävimmistä syistä käyttää internetiä löytyy vuorovaikutuksesta ja yhteisöllisyydestä toisten ihmisten kanssa. Median kautta voidaan kommunikoida niin vanhojen kuin uusienkin tuttavuuksien kanssa. Median sosiaaliseen luonteeseen viitataan käsitteellä sosiaalinen media. Käsitteellä tarkoitetaan yhteisöllisesti käytettyjä ja mahdollisesti yhteisöllisesti tuotettuja internet-sisältöjä ja palveluja. (Noppari ja muut 2008, s. 88). Tähän välineiden ja palveluiden kokonaisuuteen viitataan usein myös käsitteellä Web 2.0 (Tim O'Reilly 2005).

Sosiaalisen mediassa kyse on ennen kaikkea vuorovaikutuksesta, yhteisöistä ja yhteisöllisyydestä (Heinonen 2009, s. 7). Olennaisia asioita erilaisissa yhteisöllisissä palveluissa ovat vuorovaikutus ja käyttäjien omat kokemukset todellisesta yhteisöllisyydestä. On kuitenkin hyvä muistaa, että sosiaalisen median sosiaalisuus voi olla monin tavoin määrittynyttä. Näin ollen sosiaalisen median käsite ei välttämättä johda suoraan yhteisön käsitteeseen. (Matikainen 2008, s. 77–78.)

Davies ja Cranston (2008, s. 9) viittaavat sosiaaliseen mediaan ja sen tarjoamiin verkostopalveluihin käsitteellä *online social networking*. Käsitteen suomennoksen voidaan ymmärtää viittaavan paitsi reaaliaikaisiin sosiaalisiin verkkoihin myös niiden kautta tapahtuvaan verkostoitumiseen. Davies ja Cranston ymmärtävätkin käsitteen ensiksi laaja-alaisena toimintana tai erilaisten toimintojen kokonaisuutena, johon ihmiset osallistuvat. Toisaalta käsite voidaan heidän mukaansa ymmärtää tiettyjen reaaliaikaisten työkalujen ja toimintamuotojen ryhmänä. (Davies & Cranston 2008, s. 9.)

Ensimmäinen mallin mukainen sosiaalinen verkostoituminen viittaa yhteyden ylläpitämistä käyttäjän jo valmiiksi tuttuihin ihmisiin ja toisaalta uusien kontaktien luomista esimerkiksi samoista asioista kiinnostuneihin internetin käyttäjiin. Toiselle, erityisiin toimintamuotoihin viittaavalle mallille, on yleistä julkisten tai osittain julkisten profiilien ylläpitäminen sekä ns. kaverilistat, joista tyypillinen esimerkki on Facebook. (Davies & Cranston, s. 9.)

Lasten ja nuorten mediaympäristöä koskevat tutkimukset osoittavat, että sosiaalinen media tarkoittaa nuorille paitsi yhteydenpitoa jo tuttuihin kavereihin myös mahdollisuuksia uusien suhteiden solmimiseen. Uusiin ihmisiin voidaan tutustua etenkin erilaisilla keskustelufoorumeilla, joilla keskustelu alkaa esimerkiksi yhteiseen kiinnostuksen kohteen pohjalta. (Noppari ja muut 2008, s. 96–97.) Keskustelufoorumeiden ohella myös sähköposti, pikaviestiohjelmat, chatit ja pelit ovat nuorille tärkeitä verkkoyhteisöllisyyden muotoja, joiden kautta on mahdollista jakaa kokemuksia ja tunteita muiden käyttäjien kanssa. Esimerkiksi vuorovaikutukseen pohjautuvat pelit mahdollistavat yhteisöjen muodostumisen niiden ympärille. (Suoranta & Lehtimäki 2003, s. 31; Joensuu 2007, s. 27–30, 43, 48–51). Usein yhteydenpito internetissä tavattuihin ihmisiin jää verkon välityksellä toteutettavaksi, mutta verkossa syntyneet suhteet voivat siirtyä myös reaali maailmaan. (Noppari ja muut 2008, s. 96–97.)

Leungin chat-keskustelijoita koskevien tutkimusten mukaan vuorovaikutukselle verkossa voidaan löytää useita erilaisia motiiveja ja siten jakaa keskustelijoita eri ryhmiin. ”Kevyt-käyttäjille” verkossa tapahtuva vuorovaikutus tarjoaa ennen kaikkea mahdollisuuksia viihtymiseen, hauskanpitoon ja huumorin leimaamaan vuorovaikutukseen, kun taas vakavammin asiaan suhtautuville keskustelut voivat olla tärkeä osa identiteettityötä, johonkin kuulumisen tunnetta tai todellisuuspakoa. (ks. Sihvonen 2003, s. 92.)

Verkon kautta nuorille avautuu entistä laajempi kommunikaatiokenttä, kun keskustelua on mahdollista käydä monilla foorumeilla ja ehkä jopa usean ihmisen kanssa samaan aikaan. Uusien ihmisten kohtaaminen ja mahdollisuus anonyymina toimimiseen ovat verkkovuorovaikutuksen tärkeitä piirteitä. Kommunikaatiokentän laajentuminen on merkittävää esimerkiksi nuorten valtautumisen kannalta. Tiettyjen palveluiden käyttäminen ja läsnäolo eri kanavilla koetaan tärkeinä, koska muutkin nuoret löytyvät sieltä. Näin muodostuu kuva omaa aikaansa seuraavasta nuoresta. (Sihvonen 2003, s. 91; Kangas & Laukkanen 2007, s. 90.) Internetissä tapahtuva verkostoituminen ja sosiaalisten suhteiden luominen voi heijastua myös reaali maailmaan edistämällä nuorten integraatiota ja osallistumista eri yhteisöissä. Näin verkossa ilmenevällä sosiaalisuudella voi olla yhteys myös sosiaalisen pääoman rakentumiseen. (ks. Davies & Cranston 2008, s. 14.)

Vaikka sosiaalinen media on nuorten elämässä tärkeä kanava ylläpitää ja muodostaa suhteita ihmisiin omana itsenään, myös mahdollisuus anonyymina toimimiseen näyttäisi ole-

van tärkeässä asemassa. Noppari ja muut (2008, s. 97–98) toteavat, kuinka verkkomaailma saattaa tuoda mukanaan liikkumatilaa ja vapautta ilmaista esimerkiksi rohkeammin omia mielipiteitä. Toisaalta todellisen ja virtuaalimaailman rajalla eläminen eli nuorten ”salaiset puutarhat” ovat huolta aiheuttavia ilmiöitä (Sihvonen 2003, s. 94–95.)

Sosiaaliseen mediaan ja ylipäänsä internetin käyttöön liittyy vahvasti myös oman sisällön tuottaminen. Nykyisin erilaiset kuvien tai videoiden jakamissivustot, kuten YouTube tai IRC-Galleria, ovat entistä suosituimpia nuorten keskuudessa. (Noppari ja muut 2008, s. 89,91). Sisällön tuottamisen ohella sosiaalinen media on merkittävä kanava nuorten itseilmaisun ja identiteetin kehittymisen kannalta. Omien tuotosten kautta nuoret voivat ikään kuin käyttää julkista ääntään, minkä lisäksi verkko voi tukea nuorten poliittista vaikuttamista ja kansalaisaktiivisuutta mahdollistamalla tilan ja välineitä toiminnan toteuttamiseen (Davies & Cranston, s. 11–12, 14–15.)

Esimerkkejä sosiaalisen median muodoista ovat erilaiset sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvat palvelut, joista tässä yhteydessä tarkastellaan tarkemmin IRC-Galleriaa ja Habboa. Palveluiden suosio nuorten keskuudessa on huomattavaa, sillä esimerkiksi IRC-Galleriassa on tällä hetkellä noin 500 000 rekisteröitynyttä käyttäjää. Nämä yhteisöt ovatkin valikoituneet myös Netari-projektin toimintakentiksi. IRC-Galleria on nuorten aikuisten internet-yhteisö, johon kuuluvien keski-ikä on noin 21 vuotta. Nuorempien käyttäjien suosima Habbo on puolestaan suunnattu yli 13-vuotialle nuorille. (IRC-Galleria 2010a; Habbo 2010.) Käytännössä käyttäjät voivat olla myös tätä nuorempia (ks. luku 5.1).

Sekä IRC-Galleriaa että Habboa ylläpitää virtuaalisiin maailmoihin ja sosiaalisen verkoston paikkoihin keskittynyt Sulake Oy. IRC-Galleria on tarkoitettu erityisesti yhteydenpitoon toisten käyttäjien kanssa, kun taas Habbo edustaa virtuaalista maailmaa. (Sulake Corporation Oy 2010.) IRC-Gallerian toiminta perustuu käyttäjien omiin profiileihin eli eräänlaisiin kotisivuihin, joille voi kerätä haluamiaan tietoja omasta elämästä. Keskeisessä asemassa ovat käyttäjien lataamat kuvat itsestä ja omasta elämästä sekä sivuille tehdyt päiväkirjamerkinnot. Tämän ohella IRC-Galleriassa on olemassa lukuisia erilaisia yhteisöjä, joihin kuulumisen kautta viestitään niin ikään omaan elämään kuuluvista tärkeistä asioista. Kommunikointi ennestään tuttujen ja tuntemattomien käyttäjien kanssa tapahtuu kommentoimalla sivuilla ladattuja kuvia, videoita ja päiväkirjamerkintöjä. (IRC-Galleria 2010b.)

Nuoremmille käyttäjille suunnattu Habbo on internetissä sijaitseva virtuaalinen hotelli, jossa käyttäjät toimivat itse muokkaamansa hahmon kautta. UIkoasultaan Habbo muistuttaa tietokonepelejä, jossa hahmot liikkuvat hotellissa ja keskustelevat toistensa kanssa. Ero- na tietokonepeleihin ovat hahmon takaa löytyvät oikeat käyttäjät. Habbo-hahmon luomi- nen, hotellissa liikkuminen ja keskustelu toisten hahmojen kanssa on ilmaista, jonka ohella palvelu tarjoaa nuorille maksullisia toimintoja. Halutessaan nuoret voivat esimerkiksi si- sustaa hotelliin oman huoneensa, hankkia erilaisissa peleissä käytettäviä pelipolletteja tai liittyä aktiivikäyttäjien Habbo-Clubiin. Habbon sivustojen mukaan monet nuoret käyttävät palvelua kuitenkin vain niiden ilmaisten toimintojen rajoissa. (Habbo 2010.) Myös Netarin Habbossa tarjoama toiminta on ilmaista.

3. NUORISOKASVATUS JA NUORISOTYÖ

Tutkittaessa verkkonuurisotyöntekijöiden kokemuksia työstään on olennaista pohtia myös verkkonuurisotyön luonnetta sekä sen sijoittumista laajemmin nuorisotyön kentälle. Aloitan tarkasteluni esittelemällä sekä nuorisokasvatuksesta että nuorisotyöstä esitettyjä näkemyksiä, joiden voidaan ajatella heijastuvan myös verkkonuurisotyöhön. Tässä luvussa pohditaan myös sosiaalipedagogiikan roolia nuorisotyötä ohjaavana teoreettisena lähtökohana ja tarkastellaan nuorisotyön toteuttamista käytännössä. Verkkonuurisotyön luonnetta avataan tutustumalla tarkemmin yhteen toimintamuotoon, Netari.fi -hankkeeseen.

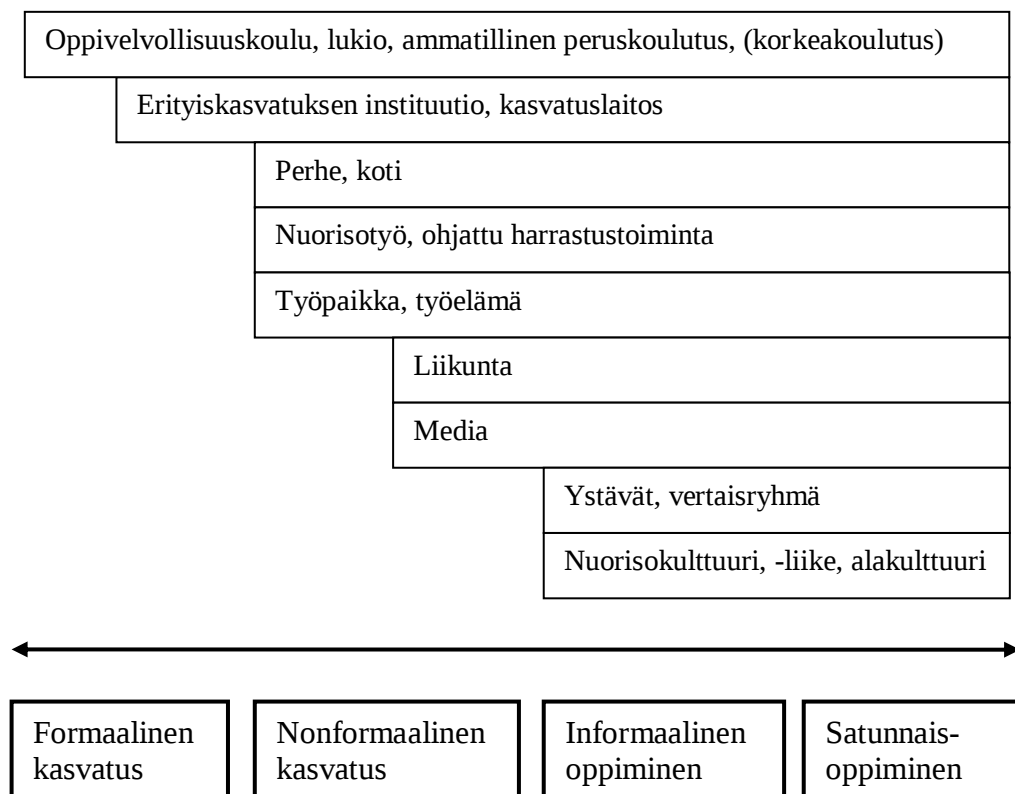
3.1 Nuorisokasvatus

Juha Nieminen (2007) on esittänyt nuorisokasvatukselle neljä eri merkitystä. Hänen mukaansa nuorisokasvatusta voidaan ajatella ensinnäkin *käytäntönä*, jolla tarkoitetaan kaikkea sitä yhteiskunnassa ilmenevää kasvatustoimintaa, jonka avulla pyritään tukemaan nuorten kasvua. Siten nuorisokasvatuksen harjoittajia ovat esimerkiksi koti, muodolliset oppilaitokset ja nuorisotyö. Toiseksi nuorisokasvatus voidaan ymmärtää *ammattillisena oppiaineena* eli tietokokonaisuutena, jota opetetaan ja opiskellaan ammatillisesti suuntautuneessa koulutuksessa. (Nieminen 2007a, s. 31–32.)

Kasvatustieteen osa-alueena nuorisokasvatus sijoittuu yleisellä tasolla varhais- ja aikuiskasvatuksen väliin ja sen tutkimuskohteena ovat nuorten kasvatus, kasvu ja oppiminen niin muodollisissa kasvuympäristöissä kuin niiden ulkopuolellakin. Periaatteessa nuorisokasvatus olisi mahdollista ymmärtää myös *itsenäisenä tieteenalana* aikuis- ja varhaiskasvatuksen tavoin. Tähän olisi löydettävissä joitain edellytyksiä, mutta ainakin toistaiseksi olisi

riittävää, jos nuorisokasvatus ymmärrettäisiin itsenäisenä kasvatustieteen osa-alueena, sillä tätäkään asemaa ei ole aina vahvasti tunnustettu. (Nieminen 2007a, s. 38–39.)

Elinikäisen oppimisen idean vakiintumisen myötä nuorisokasvatuksen käsite on laajentunut käsittämään yhä moninaisempia nuorten elämän ympäristöjä virallisesti tunnustettujen ympäristöjen ohella. Keskeistä on jako formaaliin, nonformaaliin, informaaliseseen sekä satunnaisoppimiseen sekä niiden yhteydessä ilmeneviin erilaisiin kasvatusmuotoihin (Nieminen 2007a, s. 50; Kumpulainen ym. 2010, s. 92). Nuorisokasvatuksen laaja kenttä voidaan hahmottaa esimerkiksi seuraavan kuvion (Kuvio 1) avulla.

Kuvio 1. Nuorten kasvu ympäristöjä elämänlaajuisen oppimisen näkökulmasta Niemisen (2007a, s. 50) mukaan.

Formaalilla kasvatuksella tarkoitetaan tavoitetietoista ja organisoitua toimintaa, jota toteutetaan lähinnä opettaja- tai kouluttajakaskeisesti. Nuorisokasvatuksen piirissä siitä vastaavat erilaiset oppilaitokset ja erityiskasvatuksen instituutiot. Nonformaalinen kasvatus on formaalin kasvatuksen tavoin tavoitteellista toimintaa, mutta tapahtuu koulujärjestelmän ulkopuolella. Käytännössä sitä toteuttaviksi tahoiksi katsotaan koti, perhe, nuorisotyö, oh-

jattu harrastustoiminta ja työelämä sekä osittain myös liikunta ja media. Edellisistä malleista poiketen informaalisessa oppimisessa aloite oppimiseen lähtee selvästi yksilöltä tai ryhmältä itseltään ja se kiinnittyy usein niiden ulkopuolelle kuten vertaisryhmiin, nuorisokulttuuriin, mediaan tai liikuntaan. Satunnaisoppimisella tarkoitetaan taas esimerkiksi ihmis-suhteissa ja arkipäivän tilanteissa tapahtuvaa oppimista, joka ei ole tavoitteellista tai suunniteltua. (Nieminen 2007a, s. 49–50.)

Nuorten kasvuympäristöjä on mielenkiintoista tarkastella verkkonuorisotyön näkökulmasta. Jos verkkonuorisotyö ymmärretään perinteiseen nuorisotyöhön kuuluvaksi, sijoittuisi se edellä esitetyn kuvion pohjalta nonformaalin kasvatuksen piiriin. Toisaalta verkkonuorisotyön erityispiirteisiin kuuluu nuorisotyöntekijöiden toimiminen nuorten, etenkin vapaa-ajallaan suosimilla, internet-sivustoilla. Tämä tekee rajanvedon kiinnostavaksi esimerkiksi nonformaalin ja informaalin oppimisen välillä.

3.2 Mitä nuorisotyö on?

Nuorisotyö voidaan ymmärtää laajana ilmiönä, joka ulottuu monelle eri elämäntilanteelle. Se sisältyy niin koti- kuin koulukasvatukseenkin, jos käsite ymmärretään tarpeeksi yleisesti ”historiallisena eetosena, toiminnan henkenä ja arvoilmauksena”. (Cederlöf 1998, s. 57.) Periaatteessa kaikki nuorten parissa toimivat työntekijät toteuttavat omalla tavallaan nuorisotyötä, vaikka tällainen näkemys ei olekaan määritelmänä riittävä (White & Omelczuk 1991). Yleisellä tasolla nuorisotyöhön kuuluu aina kasvatuksellinen ja sivistyksellinen ote, sillä sen kautta voidaan välittää inhimillisiä ja kulttuurisia merkityksiä (Cederlöf 1998, s. 57). Yhteiskuntaan kiinnittymisen ohella nuorisotyön kautta pyritään tukemaan nuoria myös oman itsensä ja kulttuurin edelleen kehittämiseen (Nieminen 2007b, s. 38).

Nuorisotyön määrittely on sidoksissa siihen, mistä näkökulmasta sitä tehdään. Niemisen mukaan eri toimijoilla on esimerkiksi oikeus määritellä tekemänsä nuorisotyön tehtävät itse, minkä vuoksi eri nuorisoyhteisöjen, seurakuntien, oppilaitosten tai muiden yhteisöjen määrittämät tavoitteet poikkeavat toisistaan. (Nieminen 2007b, s. 22.) Ongelmana nuoriso-

työn määrittelyssä voi olla keskittyminen varsinaisen nuorisotyön ja muiden työalojen väliin rajanvetoon nuorisotyön aidon sisällön etsimisen sijasta. Ongelmista ja haasteista huolimatta määrittely on kuitenkin tärkeää nuorisotyön sekä sen kentän, sisältöjen ja toimintatapojen selkeyttämiseksi (Kiilakoski & Nieminen 2007, s. 186; White & Omelczuk 1991.)

Vaikka nuorisotyön kenttä koostuu erilaisista toimijoista ja toimintamuodoista, voidaan taustalla nähdä tiettyjä toimijoita yhdistäviä ja samankaltaisia pyrkimys- ja arvo sisältöjä. Tätä voidaan kutsua nuorisotyön yleiseksi eetokseksi, joka tekee tästä toiminnasta yhtenäistä. (Cederlöf 1998, s. 57.) Käytännössä eetos voi olla nuorisotyön toimijoiden yhteinen sopimus työn eettisistä periaatteista, joka on olemassa esimerkiksi kirkon nuorisotyöntekijöillä. Eetosta voidaan kuitenkin tarkastella myös nuorisotyön tutkimuksen kautta. Omissa tutkimuksissaan Nieminen on löytänyt viisi nuorisotyön eetoksen perustavaa tekijää, jotka ohjaavat toimintaa. Näitä ovat nuorten vapaaehtoisuuteen ja vapaaehtoisen työn perinteesseen viittaava voluntarismi, nuorten tarpeiden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, nuorten kansalaisuuden lujittaminen, aikuisten kasvatusoikeus ja -vastuu sekä arvoperustan relatiivisuus ja pluralistisuus. Tämä tarkoittaa, ettei monimuotoisen nuorisotyön pohjalle ole mahdollista asettaa yleispäteviä lähtökohtia. Toisaalta korostetaan, ettei nuorisotyö saa myöskään olla ylirelatiivista, vaan tarvittaessa on oltava mahdollisuus rajojen määrittämiseen. (Nieminen 2007b, s. 34–38.)

Nuorisotyön sisältöä voidaan tarkastella myös toiminnan etiikan suhteen. Sarah Banksin (2002) mukaan nuorisotyön etiikkaa voidaan lähestyä tarkastelemalla toimintaa tukevia keskeisiä arvoja ja eettisiä periaatteita tai toimijoiden piirteitä ja kykyjä hyve-etiikan näkökulmasta. Yleisiksi arvoiksi on esimerkiksi brittiläisessä nuoriso-ohjaajien koulutuksessa määritetty yleisten ihmisoikeuksien ja erilaisten kulttuurien ja uskontojen kunnioittaminen, demokratiaan sitoutuminen sekä yhteistyö ja yhteisöllinen toiminta. Nuorisotyöntekijöiden hyveitä ovat taas esimerkiksi luotettavuus, rehellisyys ja oikeudenmukaisuus. Nuorisotyöntekijöiden voidaan myös olettaa heijastavan yleisesti yhteiskunnassa tunnustettuja hyveitä. (Banks 1999, s. 3–4, 10, 14.)

Jokaisen nuorisotyötä koskevan määritelmän olisi hyvä sisältää sekä ekstensionaalinen että intentionaalinen näkökulma (White & Omelczuk 1991). Nuorisotyön *ekstensionaalisella määritelmällä* tarkoitetaan nuorisotyön käsittämistä sen mukaan, mitkä toimijat tai ilmiöt

on mahdollista lukea sen piiriin. Niemisen (1991, s. 1–2) mukaan nuorisotyöhön voidaan sisällyttää seuraavat organisaatiot:

- 1) nuorisotoimen valtionhallinto
- 2) kunnallinen nuorisotyö
- 3) nuorisojärjestöt
- 4) muiden järjestöjen nuorisotyö
- 5) evankelisluterilaisen kirkon nuorisotyö
- 6) ortodoksinen nuorisotyö
- 7) koulun nuorisotyö ja kerhotoiminta

Tällaista määritelmää käytettäessä voi kuitenkin jäädä huomiotta monia nuorisotyötä toteuttavia tahoja, joita ei ole virallisesti luokiteltu nuorisotyöhön kuuluviksi (Nieminen 1991, s. 2). Ekstensionaalisen määritelmän ohella olisikin hyvä käyttää myös nuorisotyön *intensionaalista määritelmää*, joka pyrkii erottamaan nuorisotyön vahvasti omaksi ilmiöksi. Nieminen (1991, s. 3) esittää Dieter Baackeen pohjautuen nuorisotyöhön ominaisuuksiksi seuraavat asiat:

- 1) osallistumisen vapaaehtoisuus
- 2) suoritusvaatimuksista luopuminen
- 3) pakkovallan puuttuminen
- 4) ikärakenteen homogeenisuus
- 5) joustavuus
- 6) tarvesuuntautuneisuus
- 7) kokemuksiin perustuva oppiminen
- 8) ryhmäsuuntautuminen
- 9) myönteinen suhtautuminen osallistujiin

Nuorisotyö voi saada erilaisia merkityksiä myös tilanteesta ja kontekstista riippuen. White ja Omelczuk (1991) esittävät, että nuorisotyön määritelmässä täytyy ottaa huomioon nuorisotyön kohderyhmä, työssä hyödynnettävät toimintatavat sekä toimijoiden identiteetti eli tietoisuus käytännön toiminnan toimintatavoista. Käytännön toteutukseen kannalta merkittäviä tekijöitä ovat toimijoiden välillä olevat erot kuten ikä, etninen tausta, kokemus tai koulutustausta. Työn sisällöt vaihtelevat myös sen mukaan, toteutetaanko toimintaa yksilö-

vai ryhmätasolla, virallisissa vai epämuodollisissa ympäristöissä. Myös nuorisotyölle asetut laajemmat tavoitteet ja ideologiat ohjaavat sen käytännön toteutusta. (White & Omelczuk 1991.)

Hallinnollisella tasolla suomalaisen nuorisotyön kenttää voidaan määritellä jakamalla se kahteen pääalueeseen. Näistä toinen on *korjaavaa, suojelevaa ja hoitavaa nuorisotyötä*, jota toteutetaan lastensuojelu- ja sosiaalialalla. Toinen pääalue on *täydentävää, ennaltaehkäisevää ja palvelevaa työtä*. Tämän alueen toimijoina ovat usein valtion, läänien ja kuntien nuorisopalveluissa toimivat työntekijät, mutta myös kolmannen sektorin toimijoilla eli erilaisilla järjestöillä ja yhteisöillä on merkittävä rooli työn toteuttamisessa. Kolmannen sektorin työ liitetään usein kulttuurin, liikunnan ja yleisesti vapaa-ajan alueilla tapahtuvaan toimintaan. Täydentävä ja ennaltaehkäisevä eli **avoin nuorisotyö** nähdään usein nuorisotyön eetoksen pääasiallisena toteuttajana. (Cederlöf 1998, s. 58–60.)

Erilaisista jaotteluista huolimatta nuorisotyötä kuvaa avoimuuden ja yhteistyön periaate eri hallintokuntien, toimialojen ja ammattikuntien kanssa. Nuorisotyöhön laajemmin kuuluu olennaisesti niin kouluissa toteutettava kasvatus kuin sosiaalityökin. (Cederlöf 1998, s. 58.) Usein näiden eri toimijoiden välisten suhteiden kartoittaminen on hankalaa, ja muodostaa jännitteitä niiden välille (Hoikkala & Sell 2007, s. 12). Vuorovaikutuksesta ja limittäisistä toimialueista huolimatta nuorisotyötä on perusteltua tarkastella myös omana erillisenä toimialanaan (Cederlöf 1998, s. 58).

3.3 Sosiaalipedagogiikka nuorisotyön teoreettisena lähtökohtana

Nuorisotyön teoreettinen ja opillinen tausta ei ole helposti määriteltävissä. Nuorisotyön koulutuksen perustaksi esitettiin 1950-luvulla nuorisokasvatusta, ja siihen on usein esitetty kuuluvan sekä kasvatuksellisen että yhteiskunnallisen näkökulman. Nuorisotyön taustalla on erotettavissa siis sekä kasvatustieteellisiä että yhteiskuntatieteellisiä perustoja. Myös sosiaalipedagogiikan on nähty ohjaavan nuorisotyötä, mikä onkin nähtävillä esimerkiksi

nykyisessä nuorisotyöntekijöiden koulutuksessa. Näiden ohella nuorisotyöhön on liitetty myös kriittisen pedagogiikan ja dialogisen työn sisältöjä. (Cederlöf 2007, s. 45.)

Erityisesti sosiaalipedagogiikalla on nähty olevan paljon yhtäläisyyksiä nuorisotyöhön sekä teoreettisesta että käytännöllisestä näkökulmasta. Sen asema nuorisotyön teoreettisena taustana onkin hahmotettu suomalaisessa keskustelussa usealla taholla. (Hämäläinen 2007, s. 189; Kurki 1998.) Koska nuoruutta ja nuorisokasvatusta ei voida Hämäläisen (2007) mukaan jäsentää perustamalla tarkastelua vain sosialisatio-, kehitys- tai sosiologisiin teorioihin, lähtökohdaksi tarvitaan pedagogisesti ja toimintateoreettisesti painottunut viitekehys. Sosiaalipedagogiikan nähdään tarjoavan nuorisokasvatukselle teoreettisen taustan, jossa yhdistyvät samanaikaisesti sekä kasvatuksellinen että sosiaalinen näkökulma. (Hämäläinen & Kurki 1997, s. 169–171.) Tätä tukee ajatus sosiaalipedagogiikan sijoittumista tieteen kentällä kasvatustieteen ja yhteiskuntatieteiden välimaastoon (Hämäläinen 2007, s. 172–173).

Sosiaalipedagogiikan käsitteen määrittely ei ole helppoa erityisesti sen moninaisen ja jännitteisen luonteen vuoksi. Sosiaalipedagogiikan luoteen nähdään hahmottuvan aina kunkin ajan yhteiskunnallisessa tilanteessa, jolloin se on yhteydessä myös aatteellisiin ja poliittisiin virtauksiin sekä yhteiskunnallisiin liikkeisiin. Siksi sen luonne on muotoutunut eri maissa erilaiseksi. (Hämäläinen & Kurki 1997, s. 13; Kurki 1998, s. 431.)

Sosiaalipedagogiikkaan liitetään olennaisena osana kriittisen suhteen muodostaminen valitseviin yhteiskunnallisiin suhteisiin. Sitä määrittävät voimakkaasti erilaiset sosiaalieettiset periaatteet sekä pyrkimys käsitellä yhteiskuntaan integroitumisen ilmiöitä ja erityisesti siinä ilmeneviä ongelmia. Keskeisenä tavoitteena on löytää pedagogisia ratkaisuja ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi. (Hämäläinen & Kurki 1997, s. 13–14.) Sosiaalipedagogiikan perusteet ovat sidoksissa myös yhteisöllisten prosessien kasvattavaan merkitykseen sekä kasvatuksen yhteiskunnalliseen ja yhteisölliseen luonteeseen (Hämäläinen 2007, s. 172).

Nuorisotyö on sosiaalipedagogiikan yksi toimintamuoto esimerkiksi päihde-, kehitysvamma- ja yhdyskuntatyön sekä kansalaistoiminnan ohella (Mönkkönen, Nurro & Väisänen 1999, s. 19.) Toiminnan perusperiaatteita ovat toiminnallisuus, osallisuus, osallistaminen, ihmisten välinen dialogisuus, yhteisön merkityksen hyödyntäminen kasvatuksessa, suku-

polvien välinen vuorovaikutus, itseapuun kannustaminen, kriittisen tietoisuuteen ohjaaminen sekä yleisesti ihmisen kokonaisvaltainen tukeminen (Hämäläinen 1999, s. 62). Sosiaalipedagogiikan voidaan ajatella yhdistyvän itse asiassa myös muihin nuorisotyön teoreettisiin lähtökohtiin kuten dialogiseen työhön ja kriittiseen pedagogiikkaan (ks. Cederlöf 2007, s. 45).

Sosiaalipedagogisen työn keskeisiä lähtökohtia ovat toisen ihmisen kohtaaminen niin keskustelun, toiminnan kuin yhteisönkin tasolla. Tavoitteena on ihmisen oman subjektiuden vahvistaminen etenkin silloin, kun yksilöllä on ongelmia toimimisessa omassa elämässään. (Hämäläinen 1999, s. 68.) Sosiaalipedagogiikan avainkäsitteitä ovat esimerkiksi ihmisen oma arki ja elämänhallinta. Keskeisenä tavoitteena on tukea ihmisiä tulemaan toimeen omassa arjessaan eli elämismaailmassaan. Arjessa toimimisen ohella yksilöitä pyritään ohjaamaan oman henkilökohtaisen elämänperspektiivin rakentamisessa, johon kuuluu olennaisena osana kriittisen ajattelukyvyyn kehittyminen. (ks. Kurki 1998, s. 438–439.) Sosiaalipedagogiikan tavoitteena onkin samanaikaisesti sekä yhteiskunnallinen integraatio että emansipaatio yhteiskunnassa (Hämäläinen 1999, s. 79).

Sosiaalipedagogiikan liittämistä nuorisotyöhön voidaan Filanderin (2007) mukaan perustella niin sanottujen kasvun kolmansien tilojen näkökulmalla. Sekä nuorisotyölle että sosiaalipedagogiikalle on ominaista epävirallisissa tilanteissa toimiminen, jota määrittää epämuodollinen kohtaaminen, oppiminen, harrastaminen ja kansalaisvaikuttaminen. (Filander 2007, s. 91.) Sosiaalipedagogiikan koostuminen sekä sosiaalisesta että pedagogisesta aspektista liittyy sen myös nuorisotyön tavoitteisiin vahvistaa sekä nuorten yksilöllistä kehittymistä että yhteiskuntaan liittymistä (ks. seuraava luku).

Nuorisokasvatuksen ja nuorisotyön piirissä kohdataan nyky-yhteiskunnassa monimuotoisia ongelmia, joiden tarkasteluun tarvitaan riittävän kokonaisvaltainen teoreettinen kehys. Esimerkiksi päihteisiin ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat, kyseenalaiset viihteen sisällöt, tietoyhteiskunnan nopea kehitys, virtuaalimaailmat sekä muutokset perheen, työmarkkinoiden ja koulutuksen tasolla vaativat nuorisokasvatuksen teorioilta kykyä tarkastella ilmiöitä riittävän laajasti ja useista näkökulmista. Sosiaalipedagogiikka voisi muodostaa tällaiselle tarkastelulle sopivan pohjan. (Hämäläinen 2007, s. 190.)

Sosiaalipedagogiikan tavoitteena on ymmärtää yhteiskunnassa tapahtuvia asioita ja sosiaalisten ongelmien luonnetta sekä soveltaa käytännön toimenpiteitä tämän perusteella (Hämäläinen 1999, s. 60). Filanderin (2007) mukaan sosiaalipedagogiikka on erityisen ajankohtainen nyky-yhteiskunnassa, koska se liittyy vahvasti kokemuksellisuuteen, toiminnallisuuteen, elämyksellisyyteen, yhteisöllisyyteen, osallisuuteen, ohjauksellisuuteen sekä kulttuurin pedagogisoitumiseen. Tarkoituksena on tunnistaa myös uusia syrjäytymisen muotoja. (Filander 2007, s. 91–92.)

Suomalaisen jälkiteollisen yhteiskunnan taloudellisessa ja kulttuurisessa muutosprosessissa on löydettävissä samanlaisia ongelmien yksilöllistämisen ja sosiaalisen vastuun murenemisen piirteitä, joita esiintyi sosiaalipedagogiikan syntymisen yhteiskunnallisessa tilanteessa 1800-luvulla. (Filander 2007, s. 100–101.) Nykyisessä sosiaalipedagogiikassa otetaan kantaa niin sanottuun kulttuurin pedagogisoitumiseen eli peitettyyn ohjauksellisuuteen ja hallinnointiin, joka liittyy etenkin yksilöiden persoonallisuuden ohjailuun. Keskeisenä piirteenä nyky-yhteiskunnassa on yksilöllisyyden korostuminen esimerkiksi vanhemmuuden, yhteisöllisyyden ja kollektiivisuuden sijasta. Tällaisessa tilanteessa korostuu myös median, mainonnan ja kulutuksen rooli etenkin nuorten maailmassa. Sekä sosiaalipedagogiikka että nuorisotyö ovat sidoksissa muuttuvaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen, jossa nuorisotyöntekijät voivat tukea sosiaalisuuden, osallisuuden ja vastuun merkitystä nuorten keskuudessa. Nuorisotyöntekijät voivat rakentaa eräänlaisia toiminnallisia vapauden tiloja vastavoimana mahdollisesti passivoivalle viihteelle. (ks. Filander 2007, s. 102, 104–107.)

Sosiaalipedagogiikan ja nuorisotyön taustalta on mahdollista löytää useampia niitä yhdistäviä tekijöitä. Siten sosiaalipedagogiikka voisi olla perusteltua liittää myös verkkonuorisotyön taustalle. Ihmisen oman arjen, elämänhallinnan ja siten subjektiuden vahvistamisen voi ajatella olevan myös nuorisotyön tavoitteena, jota verkkonuorisotyön piirissä pyritään toteuttamaan nuorten verkkoyhteisöissä. Nuorisotyön ulottaminen verkkomaailmaan tuo nuorisotyön niin sanottuihin kolmansiin tiloihin, joista yhtenä esimerkkinä voidaan pitää juuri nuorten laajaa mediaympäristöä. Samanaikaisesti verkkonuorisotyö on osoitus nuorisotyön pysymisestä mukana yhteiskunnan ajankohtaisissa ilmiöissä.

3.4 Nuorisotyön tavoitteet ja toteuttaminen

Nuorisotyölle asetetut tavoitteet ohjaavat toimintaa käytännön tasolla. Suomalaisessa nuorisotyössä tavoitteiden asettamisen perustana on pidetty nuorisolaissa esitettyjä poliittisia ja hallinnollisia säädöksiä johtuen valtion ja nuorisotyön kehittämisen vahvasta yhteydestä. (Nieminen 2007b, s. 22; Telemäki 1988, s. 53.)

Nuorisotyön perustehtäviä ovat nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen ohjaaminen sekä sosiaalinen vahvistaminen eli syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukeminen. (Suomen Nuorisoyhteistyö 2008a, s. 24, Suomen Nuorisoyhteistyö 2008b, s. 2.) Toiminnassa pyritään myös sukupolvien välisen vuorovaikutukseen. Tavoitteiden yleisinä lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Nuorisolaissa nuorisoon katsotaan kuuluvan alle 29-vuotiaat nuoret. (Nuorisolaki 2006.)

Käsitteellisemmällä tasolla nuorisotyössä voidaan erottaa neljä perusfunktiota, jotka liittyvät kuitenkin myös nuorisolain tavoitteisiin. Ensimmäisenä perustehtävänä voidaan pitää nuorisotyön *sosialisaatiofunktiota*, jonka tavoitteena on tukea nuorten liittymistä kulttuurin, yhteiskunnan ja omien lähiyhteisöjen jäseniksi. Tähän kuuluu olennaisena osana hyväksi havaittujen arvojen ja toimintamallien siirtäminen eteenpäin, mutta toisaalta nuoria pyritään kannustamaan myös aktiivisuuteen vallitsevien olosuhteiden kehittämiseksi. (Nieminen 2007b, s. 22–24.)

Personalisaatiofunktio viittaa nuorten oman persoonan ja yksilöllisyyden tukemiseen. Tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia inhimilliseen kasvuun, kiinnostaviin oppimiskokemuksiin ja esimerkiksi mieluisan harrastuksen löytymiseen. Personalisaatiofunktion toteuttamista ohjaa vahvasti nuorten vapaaehtoisuus. Sosialisaatio- ja personalisaatiofunktiota yhdistää toisiinsa *kompensaatiofunktio*. Sen tarkoituksena on tukea nuoria, joilla on ongelmia sosialisaation tai omien yksilöllisten mahdollisuuksien suhteen korjaamalla tai taustoittamalla näitä puutteita. (Nieminen 2007b, s. 24–25.)

Neljäntenä nuorisotyön perustehtävänä Nieminen (2007) mainitsee *resurssointi- ja allokointifunktion*. Sillä tarkoitetaan nuorisotyön tavoitetta vaikuttaa siihen, millaisia voimavaroja yhteiskunta osoittaa nuorille ja mihin niitä suunnataan. Perusfunktioiden voidaan ajatella jakautuvan siten, että kun nuorisotyön ensisijaisena tehtävänä on sosialisatio-, personalisatio- ja kompensatiofunktioista huolehtiminen, nuorisopolitiikan vastuulla on resurssointi- ja allokointifunktio. (Nieminen 2007b, s. 25–26.)

Todellisuudessa nuorisotyön nähdään toteuttavan useita tehtäviä samanaikaisesti, mitä kutsutaan monifunktioisuuden periaatteeksi. Itse asiassa vain yhteen tehtävään keskittymistä ei ole Niemisen mukaan koettu nuorisotyössä lainkaan mahdolliseksi tai hyödylliseksi, mihin hän viittaa käsitteellä funktionaalinen eriytymättömyys. Selkeästi nähtävillä olevien tavoitteiden ohella Nieminen muistuttaa myös piilofunktioiden olemassaolosta. Näillä tarkoitetaan tavoitteita, joita ei välttämättä tiedosteta tai tarkoiteta suoraan. (Nieminen 2007b, s. 27.)

Nuorisotyön käytännön toteuttamisessa keskeisiä käsitteitä ovat nuorisotyö, nuorisotoiminta ja nuorisopolitiikka. Nuorisotyö viittaa erityisesti nuorten elinolojen kehittämiseen, kun taas nuorisotoiminta on nuorten, nuorten yhteisöjen sekä nuorisojärjestöjen toimintaa. Nuorisopolitiikalla taas tarkoitetaan yleisellä tasolla yhteiskuntapolitiikan osa-aluetta, jonka toiminta keskittyy nuoriin, nuorten toimintaan ja nuorisotyöhön. (Cederlöf 1998, s. 60 – 61.)

Käytännön tasolla nuorisotyö ja -politiikka ovat ennen kaikkea kuntien toteutettavana ja niiden toiminta on lääninhallitusten ja valtakunnallisesti Opetusministeriön alaista. Nuorisotyöhön ja -politiikkaan katsotaan kuuluvan esimerkiksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilojen ja harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen, tieto- ja neuvontapalvelut sekä nuorisotyöyhdistysten ja -ryhmien tuki. Myös liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta sekä nuorten ympäristökasvatus kuuluvat nuorisotyön sisältöihin. Tarvittaessa voidaan järjestää myös nuorten työpajapalveluja sekä muita paikallisten olosuhteiden ja tarpeiden kannalta hyödyllisiä toimintamuotoja. (Nuorisolaki 2006.) Esimerkiksi suurimmissa kaupungeissa yleistä on etsivän ja erityisnuorisotyön toteuttaminen (Suomen Nuorisoyhteistyö 2008b, s. 5).

Nuorisotyön tärkein tehtävä on välitön kontaktityö nuorten parissa, johon voidaan viitata esimerkiksi käsitteellä avoin tai yleinen työote. Välittömään kontaktityöhön sisältyy nuorisotilojen valvonta, nuorille suunnattujen tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen sekä tiedottaminen niin nuorille, vanhemmille kuin koulullekin. Toiminta koostuu yksilö- ja ryhmäohjauksesta sekä dialogisesta, neuvovasta, tukevasta ja kasvatuksellisesta työstä. (Cederlöf 2007, s. 37.)

Välittömän kontaktityön ohella nuorisotyön keskeinen toimintamalli on erityisnuorisotyö, johon viittaavat myös käsitteet etsivä nuorisotyö, kohdennettu työ sekä vanhemmat käsitteet katu- ja jengityö. Toiminnassa keskeistä ovat keskustelut, nuorten tukeminen ja heidän toimintaansa tarvittaessa puuttuminen. Välittömän ja kohdennetun kontaktityön väliin jäävä toiminta koostuu usein nuorten yksilöllisestä neuvonnasta ja elämäntilanteen kartoituksesta sekä siihen liittyvästä ohjauksesta esimerkiksi työttömien tai koulunsa päättäneiden nuorten parissa. (Cederlöf 2007, s. 37.)

Kuntien lisäksi seurakunnat, kansalaisjärjestöt, koulut, työvoima- ja elinkeinotoimi sekä sosiaali- ja terveystoimi osallistuvat nuorisotyön toteuttamiseen. Myös liikunnan ja kulttuurin sekä kuntien tukemien nuorisoalan tai nuorten järjestöjen piirissä tehdään nuorisotyötä. (Suomen Nuorisoyhteistyö 2008a, s. 24.)

3.5 Verkkonuorisotyö

Tutkielman aiheena on verkossa eli internetissä tehtävä nuorisotyö. Tarkastelen aihetta työntekijöiden näkökulmasta selvittämällä, minkälaisia mahdollisuuksia ja haasteita nuorisotyöntekijöillä on tavoittaa ja kohdata nuoria näissä tiloissa.

Vaikka verkkonuorisotyö on nuorisotyön alueena suhteellisen uusi ilmiö, median käyttö sinänsä nuorisotyössä ei ole uusi asia. Mediaa on hyödynnetty jo varhain suomalaisessa nuorisotyön historiassa esimerkiksi elokuvailtojen tai omien elokuvien tuottamisen muodossa, jolloin media liittyi etenkin kulttuuriseen nuorisotyöhön. Myöhemmin nuorten työ-

paja-toiminnassa on hyödynnetty niin sanottuja mediapajoja. Nykyisin median asemaa nuorisotyössä voidaan kuvata erityisesti kahden näkökulman, *sosiokulttuurisen innostamisen* sekä *teknologisen vuorovaikutuksen* kautta. (Kotilainen 2007, s. 145.)

Sosiokulttuurisella innostamisella viitataan nuorisotyön yhteydessä mediapedagogisen nuorisotyön tavoitteisiin vahvistaa nuorten mediataitoja. Tähän sisältyy nuorten kannustaminen omaan osallistumiseen ja vaikuttamiseen, mutta samalla myös kriittisen asenteen kehittämiseen mediaa kohtaan. Esimerkkeinä toimivat Vaikuttamo.net, Valtikka.fi sekä Free Your Mind -verkkopalvelut, joissa media toimii samanaikaisesti sekä välineenä että kohteena. Teknologinen vuorovaikutus taas viittaa nuorisotyön muotoihin, joissa eri medioita käytetään kommunikoinnin välineenä. (Kotilainen 2007, s. 145.)

Teknologista vuorovaikutusta nuorisotyössä ovat tarkemmin käsitelleet Cavén-Pöysä ja muut (2007). Nuorisotyön piirissä internetiä on käytetty offline-neuvonnan muodossa erityisesti *nuorisotiedotuksessa*. Tällainen palvelu on virtuaalista, mutta siitä puuttuu reaaliaikaisuus. Nuorille on tarjolla myös erilaisia *keskustelufoorumeja*, jotka mahdollistavat interaktiivisen eli vuorovaikutuksellisen toiminnan internetin välityksellä. Nuorisotyöhön voidaan niin ikään lukea verkossa olevat palvelut, jotka *kannustavat nuoria osallistumiseen ja vaikuttamiseen* nuorisotyön tavoitteiden mukaisesti. Kirjoittajat esittävät yhdeksi osa-alueeksi myös *mediakasvatuksen ja turvalliseen internetin käyttöön ohjaamisen*. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.) Kaksi viimeksi mainittua muotoa liittyvät myös Kotilaisen (2007, s. 145) esittämään sosiokulttuuriseen innostamiseen.

Tässä tutkielmassa käytän verkkonuorisotyön käsitettä kuvaamaan verkossa tapahtuvaa reaaliaikaista nuorisotyötä, johon Cavén-Pöysä ja muut viittaavat käsitteellä *online-nuorisotyö*. Online-nuorisotyö koostuu itse asiassa kaikista edellä mainituista muodoista: tiedotuksesta, osallistumiseen ja vaikuttamiseen kannustamisesta sekä mediakasvatuksesta. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.) Tällainen nuorisotyön muoto on käytännössä arkisen nuorisotyön toteuttamista, joka tapahtuu verkossa nuorisotyöntekijän ja nuoren yhteyden kautta (Cederlöf 2007, s. 247). Yhteys nuoriin on monipuolista. Aktiivisimmat nuoret löytävät erityisesti tiedottamiseen, osallistumiseen ja vaikuttamiseen kannustavat nuorisotyön muodot, kun taas sosiaalista vahvistamista enemmän tarvitsevien nuorten tavoittaminen verkosta on helpompaa matalan osallistumiskynnyksen vuoksi. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.)

Vaikka sosiokulttuurista innostamista ja teknologista vuorovaikutusta on mahdollista ja tarpeellistakin tarkastella omina osa-alueinaan, käytännön työssä niiden erottaminen ei ole aina mahdollista. Kotilaisen (2007) mukaan suuntauksia olisikin hyvä tarkastella toisiaan täydentävinä näkökulmina. Media voi toimia samanaikaisesti sekä nuorisotyön välineenä että kohteena kuten sellaisissa tapauksissa, joissa nuorisotyöntekijä keskustelee virtuaalisesti nuorten kanssa mediaan liittyvistä ilmiöistä kuten nettikiusaamisesta. (Kotilainen 2007, s. 145.) Nuorten suosimien verkostojen kautta ammattitaitoiset työntekijät voivat ohjata nuoria huomaamaan verkon sisältämät riskit, mutta toisaalta hyödyntämään verkon mahdollisuuksia. Samoin verkon kautta nähdään mahdollisena tarjota nuorille tärkeitä oppimiskokemuksia oman medialukutaidon kehittämiseksi. (Davies & Cranston 2008, s. 3.)

Varsinaisen nuorisotyön toteuttamisen ohella verkkoa voidaan hyödyntää myös nuorisotyöntekijöiden välisen kommunikaation välineenä. Käytännön nuorisotyöhön keskittyneitä yhteyksiä voidaan nimittää nuorisotyöverkostoiksi, kun taas työntekijöiden välisiin yhteyksiin viitattaessa käytetään käsitettä nuorisotyön verkostot. Nuorisotyöntekijöiden kommunikointikanavia ovat esimerkiksi Allianssi Nurkka- keskustelufoorumi sekä Nuorisotutkimusverkoston sivusto www.kommentti.fi. (Cederlöf 2007, s. 247–248.)

3.5.1 Netari.fi -hanke

Tässä tutkielmassa tarkastellaan verkkonuorisotyötä Netari-hankkeessa toimivien työntekijöiden näkökulmasta. Vuonna 2004 aloitettu Netari.fi on valtakunnallinen ja moniammatillinen hanke, jonka koordinoinnista vastaa Helsingin nuorisoasiainkeskus. Toimintaa tukevat opetus- sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöt. Toiminta on keskitetty nuorten suosimiin palveluihin IRC-Galleriaan ja Habboon, joiden kautta pyritään tavoittamaan erilaisissa verkkoympäristöissä aikaansa viettäviä nuoria ja tarjoamaan heille mahdollisuus keskustella virtuaalisesti toisten nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Yhteensä Netari-hankkeessa on tällä hetkellä mukana 24 kuntaa (Netari.fi 2010d.)

Netari-hankkeen piirissä verkkonuurisotyötä toteutetaan molemmilla palveluissa samanaisten periaatteiden mukaisesti. Sekä Habbossa että IRC-Galleriassa Netarin työntekijät ovat paikalla neljänä iltana viikossa. Habbossa Netarin toimintaan voi osallistua klo 17–20.30 ja IRC-Galleriassa klo 18–21 tai klo 19–22. Kummallakin keskustelualueella nuorten on mahdollista jutella sekä ryhmächatissa että yksityisesti nuorisotyöntekijöiden kanssa. Habbossa työntekijöiden ohella keskustelukumppaneina toimivat 14–20-vuotiaat apuohjaajat. Myös muiden ammattialojen edustajia on mahdollista tavata keskustelutiloissa. (Netari.fi 2010a; Netari.fi 2010b; Netari.fi 2010c.)

Hankkeen uutena toimintamuotona on Yleisradion kanssa yhteistyössä toteutettava Netari-tv. Kyseessä on suoriin nettilähetyksiin perustuva ohjelma, jossa käsitellään nuorten elämän kannalta ajankohtaisia asioita. Netari-tv:n yhteydessä toimii chat-palvelu, jonka kautta nuoret voivat itsekkin osallistua toimintaan. (Netari.fi 2010d.)

Sekä Habbossa että IRC-Galleriassa on paikalla aina useampia ohjaajia, jotka vuorottelevat keskusteluihin osallistumisessa. Toisiin työntekijöihin pidetään yhteyttä Skype-puheohjelman kautta paitsi koko ohjausvuoron ajan myös 30 minuutin aloituskeskustelun sekä illan loppukeskustelun kautta. Lisäksi illan tapahtumia käsitellään kirjallisesti loppuraportin muodossa. Ohjaajien on mahdollista olla yhteydessä toisiinsa myös ohjauskertojen ulkopuolella. (Seppälä & Laitinen 2008.)

Käytännössä keskustelut verkossa etenevät niin, että nuorisohjaajat keskustelevat yksittäisten nuorten tai pienempien ryhmien kanssa. Koska keskusteluympäristössä työskentely on vaativaa, työ on jaksotettu noin 30 minuutin työjaksoihin ja 15 minuutin taukoihin. (Seppälä & Laitinen 2008.) Kaikki vuorovaikutus nuorten kanssa tapahtuu kirjoittamalla chat-pohjaisessa keskusteluympäristössä. Ryhmächateissa usean keskustelijan puheenvuorojen seuraaminen on huomattavasti haasteellisempaa kuin yksityisessä keskustelussa, jossa keskustelua käydään vain yhden nuoren kanssa kerrallaan. Toisaalta myös ryhmächatien sisällä voi syntyä pienempiä keskusteluryhmiä.

Pääsääntöisesti kommunikointi rakentuu oman ”puheenvuoron” kirjoittamisesta ja vastapuolen mahdollisen vastauksen odottamisesta. Kirjoitetun tekstin tukena voidaan käyttää myös tunteita ilmaisevia hymiöitä. Tilanteesta riippuen ohjaajat voivat pyrkiä keskustelun avauksiin, kommentoida nuorten puheenvuoroja tai esittää vaikkapa tarkentavia kysymyk-

siä. Yksityisissä keskusteluissa aloite tulee selvästi nuoren puolelta ja se liittyy johonkin tiettyyn ongelmatilanteeseen. Ryhmächatissa keskustelun luonne on taas usein yleisempi. Kuitenkin myös ryhmächatien tasolla on mahdollista keskustella joidenkin nuorten kanssa yksityisesti käyttämällä niin sanottua kuiskaustoimintoa, jolloin keskustelu ei näy muille. Ajoittain ympäristöissä järjestetään myös tiettyyn teemaan liittyviä keskusteluiltoja, jolloin keskustelut liikkuvat etenkin ennalta päätettyjen aiheiden piirissä. Esimerkiksi muiden ammattialojen edustajien kuten poliisien tai terveydenhoitajien läsnäolon seurauksena keskustelu kohdistuu etenkin näille alueille liitettäviin teemoihin.

Ajan myötä verkkonuorisotyöntekijöille voi syntyä keskustelua useamman kerran saman nuoren kanssa, ja vähitellen nuoria opitaan tuntemaan esimerkiksi keskustelussa käytettävän nimimerkin ja mahdollisen profiilin tai hahmon kautta saatujen tietojen kautta. Kontakti voi ulottua samanaikaisesti myös useampaan verkkoyhteisöön tai reaali maailman tasolle saakka.

Vuonna 2009 Netarin tarjoamia palveluja käytti yhteensä 159 206 nuorta (Netari.fi 2010d). Myös nuorten kanssa käytyjen keskustelujen aiheet ovat hyvin monipuolisia. Esimerkiksi vuonna 2008 Habbossa yleisimmät keskustelujen aiheet liittyivät kouluun, kavereihin ja reaali maailman tapaamisiin. Muita suosituimpia aiheita olivat lemmikit sekä kiusaaminen. Syvällisten keskustelujen aiheet olivat puolestaan vaikeampia ja henkilökohtaisempia. Eniten keskustelua käytiin perheessä esiintyvistä ongelmatilanteista, kiusaamisesta, syömishäiriöstä, ongelmista koulussa tai itsetuhoisista ajatuksista ja käyttäytymisestä. (Seppälä & Laitinen 2007.) IRC-Galleriassa nuorilla on enemmän ikää, joten keskustelun aiheetkin ovat erilaisempia.

Netarin ohella muita verkkoympäristössä nuorisotyötä tekeviä tai nuorille suunnattuja verkkopalveluja ylläpitäviä tahoja ovat esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitto, Pelastakaa lapset -järjestö, A-klinikkasäätiö, Elämä on Parasta Huumetta ry, Helppimesta, Suomen Mielenterveysseura ja Toinen elämä -hanke. Eri toimijat voivat olla keskenään vuorovaikutuksessa Nuorille suunnatun verkkotyön foorumin kautta. (Netari.fi 2010e Mannerheimin lastensuojeluliitto 2009 ja Pelastakaa lapset 2009.) Myös Kirkon nuorisotyöllä on IRC-Galleriassa oma reaaliaikainen keskustelukanavansa (Kaleva 2010).

3.5.2 Verkkonuorisotyö nuorisotyön kentällä

Verkkonuorisotyön asemaa nuorisotyön kentällä on pohdittu muun muassa siitä näkökulmasta, voidaanko verkkonuorisotyö lukea perinteisen nuorisotyön alueelle vai onko kyseessä jokin erityinen nuorisotyön muoto. Esimerkiksi Cavén-Pöysän ja muiden (2007) Virtahepo-hanketta koskevassa raportissa käy ilmi, kuinka verkkonuorisotyöntekijät ja muut alan asiantuntijat katsovat verkkonuorisotyön kuuluvan selvästi perinteisen nuorisotyön alueelle. Työn tilat ja toteuttamistavat poikkeavat perinteiseksi koetusta työstä, mutta verkkonuorisotyö nähdään ennen kaikkea uudenlaisena tapana kohdata ja tukea nuoria sekä kehittää uusia toimintamahdollisuuksia nuorisotyön kentälle. (Caven-Pöysä, Sihvonen, Kangas 2007.)

Juha Niemisen (2007) mukaan nuorisotyön erilaiset toimintaympäristöt ovat oppimisympäristöjä, joita voidaan jäsentää esimerkiksi niiden rakenteellisten tekijöiden avulla. Näitä oppimisympäristöjä määritteleviä tekijöitä ovat kohderyhmä, sosiaalimuoto, organisointimuoto sekä tila. Sosiaalimuodon vaihtelun mukaan oppimisympäristöt voivat olla esimerkiksi kansallisia tai alueellisia. Organisointimuodolla viitataan taas siihen, perustuuko toimintapa esimerkiksi vapaaehtoisuuteen vai ammattilaisuuteen, pysyvyyteen vai projektiluontoisuuteen. Niemisen mukaan virtuaalitila on yksi tilaa koskevista mahdollisuuksista. (Nieminen 2007b, s. 28, 31.) Siten verkkonuorisotyö voitaisiin hahmottaa yhtenä nuorisotyön kenttään kuuluvana toimintamuotona ja oppimisympäristönä. Tähän viittaa myös lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa määritelty käsite verkkonuorisotalo (Opetusministeriö 2007, s. 33).

Pertti Kemppisen (1999) esittää 2000-luvun postmodernin nuorisotalon olevan yksi mahdollinen vaihtoehto nuorisotyön kehittämistarpeisiin. Kemppinen kuvaa postmodernia nuorisotaloa tilaksi, jossa vanhojen tapojen toteuttamisen sijasta suhtaudutaan ennakkoluulottomasti muutoksiin. Postmodernin nuorisotalon toimintaa kuvaavat joustavuus, verkostoituminen, uuden teknologian hyödyntäminen ja interaktiivisuus. (Kemppinen 1999, s. 75, 83.) Vaikka Kemppinen ei suoranaisesti viittaa verkkonuorisotyöhön, postmodernin nuorisotalon kuvaus sopii hyvin myös verkkonuorisotalon määrittelyyn.

Sirkku Kotilaisen (2007, s. 145) mukaan verkkonuurisotyö olisi mahdollista ymmärtää etenkin etsivänä nuorisotyönä mutta myös erityisnuorisotyönä. Haldis Hjort kuvaa etsivää nuorisotyötä toiminnaksi, jonka tehtävänä on löytää avun tarpeessa olevia nuoria, jotka eivät ole löytäneet riittävästi tukea valmiina olevista palveluista tai eivät ole lainkaan niiden tavoitettavissa. Etsivän työn tavoitteena on muodostaa kontakti nuoriin mahdollisimman varhain ja pyrkiä motivoimaan heitä muutokseen tai tarvittaessa avun hakemiseen muilta tahoilta. (Hjort 1995, s.17.)

Nuorten vapaaehtoisuuteen perustuvaa etsivää nuorisotyötä toteutetaan nuorten tilanteita kartoittamalla ja nuoria etsimällä, jonka jälkeen pyritään kontaktin syntymiseen ja luottamuksen saavuttamiseen. Työntekijöiden rooliin kuuluu muutokseen kannustaminen ja nuorten ohjaaminen apua tarjoavien palveluiden piiriin. Käytännössä työtä toteutetaan usein esimerkiksi katupartioinnin muodossa. (Huhtajärvi 2007, s. 446–447.) Verkkonuurisotyön voisi ajatella toimivan samalla periaatteella katupartioinnin korvautuessa virtuaalisella vuorovaikutuksella.

Erityisnuorisotyö muistuttaa lähtökohdiltaan paljon etsivää nuorisotyötä. Sen luonteeseen kuuluu erilaisissa riskiolosuhteissa elävien nuorten auttaminen, elämänhallinnan tunteen parantaminen ja tukeminen tulevaisuuden suunnitelmissa. Usein erityisnuorisotyön kohde-ryhmä koostuu syrjäytyneistä tai syrjäytymisvaarassa olevista nuorista. Työtä tehdään erityisesti kaikkea nuorten ehdoilla, eikä toiminta ole välttämättä aikaan ja paikkaan sidottua. Erityisnuorisotyöhön kuuluvien toimintamuotojen kesto voi vaihdella tilapäisestä avusta pitempiaikaiseen tukitoimintaan. (Kemppinen 1999, s. 45–49.) Verkkonuurisotyön kohdalla nuorisotyöntekijöiden toiminta nuorten omissa mediaympäristöissä voi tavoittaa tukea tarvitsevia nuoria, jotka muuten eivät välttämättä osallistuisi nuorisotoimintaan niiden perinteisten muotojen kautta.

Samanlaisia lähtökohtia kuin suomalaisessa etsivässä ja erityisnuorisotyössä löytyy myös Iso-Britannian vastaavasta nuorisotyöstä. Toimintaan viitataan sanalla *detached youth work*, jolla tarkoitetaan perinteiseen nuorisotyöhön kuuluvaa, mutta omia erityispiirteitä sisältävää nuorisotyön muotoa. Informaalin kasvatukseen perustuvassa työssä lähtökohtana on nuorten suosimissa tiloissa toimiminen sekä työntekijän ja nuoren välinen molemminpuolinen hyväksyntä. Ymmärrys nuoria kohtaan syntyy nimenomaan heille ominaisissa tiloissa työskentelystä. Toiminta on suunnattu erityisesti jollakin tavalla epävakaaassa elä-

mäntilanteessa eläville nuorille, mutta ei tarkoita pyrkimystä nuorten kontrolloitiin. Olen-
naista on haastaa neuvottelujen kautta nuoria pohtimaan toimintaansa. Nuorisotyöntekijän
rooli tällaisessa toiminnassa on haastava, sillä nuorisotyön rakennetta täytyy kantaa joustavasti mukana ilman tiettyä toimintatilaa. Keskeisessä asemassa on luottamuksen synnyttäminen oman persoonan, taitojen ja tietojen kautta. (The Federation for detached youth work 2009.) Myös tällainen kuvaus sopii hyvin verkkonuorisotyön toteuttamiseen.

3.5.3 Verkkonuorisotyön tavoitteet

Netari-hankkeen tavoitteeksi on määritetty laadukkaan verkkonuorisotyön toteuttaminen ja kehittäminen, valtakunnallisen toimintamuodon koordinoiminen sekä moniammatillisen ja rasminvastaisen verkkonuorisotyön toteuttaminen. Lisäksi hanke pyrkii lisäämään verkkonuorisotyön tunnettavuutta ja tekemään toimintaa liittyvää yhteistyötä järjestöjen sekä koulutuksen ja tutkimuksen alan edustajien kanssa. (Netari.fi 2010d.)

Opetusministeriön vuosille 2007–2011 laatimassa lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa verkkonuorisotyön tavoitteeksi asetettiin, että vuoden 2009 loppuun mennessä Suomessa olisi käytössä moniammatillinen ja valtakunnallinen verkkonuorisotalo, jolla olisi mahdollisuuksia tukea nuoria ammatitaitoisesti heille tärkeissä asioissa. Samanaikaisesti pidetään tärkeänä tukea haja-asutusalueilla asuvien nuorten mahdollisuuksia nuorisopalvelujen hyödyntämiseen. (Opetusministeriö 2007, s. 33.) Koska verkkonuorisotyön katsotaan kuuluvan vahvasti perinteiseen nuorisotyöhön (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007), myös tavoitteiden voidaan olettaa olevan samanlaisia kuin muun nuorisotyön parissa. Myös verkkonuorisotyön tärkeänä tavoitteena nähdään nuorisotyön ja palveluiden tarjoaminen niissä tiloissa, joissa nuoret ovat (Oulun Nuorisoasiainkeskus, s. 1).

Muita verkkonuorisotyössä asetettuja tavoitteita ovat esimerkiksi nuorten tarpeiden huomiointi, käyttäjälähtöisen sisällön tuottaminen sekä turvallisten palveluiden kehittäminen. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.) Juuri aikuisten läsnäololla verkkomaailmassa nähdään olevan merkitystä turvallisemman ympäristön luomisessa. Toiminnan tärkeänä

tavoitteena on auttaa nuoria tunnistamaan verkon riskejä ja mahdollisuuksia. (Davies & Cranston 2008, s. 19.)

Turvallisen toimintaympäristön luomisen ohella nuorisotyön kautta voidaan olla yhteydessä nuorten kanssa sekä tarjota heille tukea ja ohjausta. Verkon kautta voidaan esimerkiksi tukea nuoria heidän omien kiinnostuksen kohteidensa ja taitojensa kehittämisessä, kannustaa luovaan ilmaisuun ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen sekä tukea heitä laajemmin sosiaalisessa ja persoonallisessa kehityksessä. Verkon kautta nähdään lisäksi mahdollisena tiedottaa nuorisotyön piirissä järjestettävästä toiminnasta ja kehittää kokokaan uusia nuorisotyön toimintamalleja. (Davies & Cranston 2008, s. 19.) Käytännön tasolla nuoria voidaan aktivoida myös itse tekemiseen esimerkiksi Netari-hankkeessa, jossa nuorille annetaan mahdollisuus osallistua Netarin toimintaan ja tuottaa sisältöä siihen liittyen (Oulun nuorisoasiainkeskus, s.1).

Yksi verkkonuorisotyön keskeinen tavoite on myös toiminnan reaaliaikaiseen maailmaan kytkeminen. Verkkonuorisotyön luonnetta kuvaakin hyvin jatkuva virtuaali- ja reaaliaikaisen rajapinnalla oleminen. Tavoitteena on, että verkossa kohdattuja nuoria olisi mahdollista tavata kasvotusten ja siten laajentaa nuorisotyökenttää verkon ulkopuolelle (Oulun nuorisoasiainkeskus, s. 1–2). Tämä toisi myös perinteiselle kunnalliselle nuorisotyölle kokonaan uuden kohderyhmän (Seppälä & Laitinen 2008). Käytännössä yhteyttä reaaliaikaiseen maailmaan on pyritty rakentamaan Netari-hankkeen piirissä järjestettävien tapaamisten eli niin sanottujen miittien sekä kerran vuodessa toteutettavien Netari-leirien kautta. Nuorten on myös mahdollista kouluttautua vapaaehtoisiksi apuohjaajiksi Netarin verkkonuorisotyöpalveluihin. (Netari.fi 2010d.) Kontaktien reaaliaikaiseen maailmaan siirtämisen ohella tarvetta on kuitenkin ainoastaan verkossa tapahtuvalle nuorisotyölle (Seppälä & Laitinen 2008).

Verkkonuorisotyössä korostetaan jatkumoa verkkomaailmasta kasvokkain tapahtuvaan kohtaamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että nuorille pitäisi turvata mahdollisuus tarvittaviin sosiaali- ja terveyspalveluihin myös verkon ulkopuolella. Näin ollen korostuu moniammatillisen verkkonuorisotyön tarve. Verkkoon tarvitaan paitsi luotettavia aikuisia myös moniammatillisia tiimejä. Tämä tarkoittaa niin nuorisotyöntekijöitä, poliiseja, kouluterveydenhoitajia kuin psykiatrejakin. Myös opinnonohjaajien ja kuraattoreiden läsnäolo nähdään hyödyllisenä. (Lisää voimavaroja verkkonuorisotyöhön 2008.)

4. NUORISOTYÖNTEKIJÄT

Nuorisotyö nähdään ammattina, joka koostuu tietyistä keskeisistä vaatimuksista ja haasteista. Näistä esitettyjä näkemyksiä esitellään tässä luvussa. Tarkastelen myös nuorisotyöntekijöiden rooleja, joita on käsitelty sekä yleisten että yksilösuhteissa ilmenevien roolien näkökulmasta (Cederlöf 2004). Myöhemmässä tarkastelussani pyrin vertaamaan Cederlöfin nuorisotyöntekijöiden rooleista esittämiä näkemyksiä myös verkkonuorisotyöntekijöiden toimintaan.

4.1 Nuorisotyö ammattina

Nuorisotyöntekijöiksi itsensä määrittävien ryhmä voi koostua useissa erilaisissa tehtävissä toimivista henkilöistä riippumatta esimerkiksi muodollisista kvalifikaatioista tai kokemuksen määrästä (Banks 1999, s. 7). Nuorisotyön ammattilaiset voivat koostua henkilöistä, jotka työskentelevät nuorisotyön formaalisten organisaatioiden sisällä palkallisesti ja ammattimaisesti pyrkimyksensä toteuttaa nuorisotyölle määritettyjä tavoitteita (Honkonen 1991, s. 74). Toisaalta ammattikuntaan voidaan lukea myös sellaiset työntekijät, joilla ei ole välttämättä virallista koulutusta. Lisäksi nuorisotyössä on mukana paljon vapaaehtoisia työntekijöitä. (Cederlöf 1998, s. 60.)

Nuorisotyöntekijät voidaan toimenkuvien mukaan jakaa työntekijöihin, jotka tekevät *välillistä* tai *välitöntä nuorisotyötä*. Välillistä työtä tekevät vaikuttavat nuorten asioihin usein niin, että kontakti nuoriin on epäsuora. Tällaiseksi työksi luetaan esimerkiksi toimialan hallinto, kehittämistehtävät, palvelujen tuottaminen tai nuorisopoliittinen vaikuttaminen. Välitöntä työtä tekevät toimivat taas ”kentällä” nuorten parissa suoran kontaktin kautta.

Tällaista toimintaa edustavat työntekijät, jotka ovat mukana nuorisotoiminnan järjestämisessä kasvattajan ja nuorten tukijan roolissa. (Cederlöf 1998, s. 61.) Verkkonuorisotyöntekijöiden työ muistuttaa selkeästi välitöntä nuorisotyötä.

4.2 Työn vaatimukset ja haasteet

Cederlöfin (2004) pienten kuntien nuorisotyöntekijöiden näkökulmasta toteuttaman tutkimuksen mukaan nuoriso-ohjaajien työtä näyttäisi kuvaavan ennen kaikkea käsitteet *vapaus, itsenäisyys ja vastuullisuus*. Tarkan ohjeistuksen puuttuessa nuorisotyöntekijöiden tärkeitä ominaisuuksia ovat itsenäisyys ja oma harkinta. Vaikka työn vapaus ja autonomisuus voivat olla työn rasittavuutta lisääviä tekijöitä, ne näyttäisivät myös lisäävän työssä viihtymistä. Työhön olisi kuitenkin tärkeää saada tukea esimerkiksi keskustelujen kautta. (Cederlöf 2004, s. 186–188.)

Nuorisotyöntekijöiden tärkeänä edellytyksenä on *oma sopivuus alalle*. Tärkeitä piirteitä ovat inhimillisen ja sosiaalisen työn arvostus sekä ohjaajan oma halu työskennellä nuorten parissa. Toiseksi nuorisotyö vaatii ohjaajalta riittäviä sosiaalisia taitoja. Ohjaajalta vaaditaan myös kykyä hallita itseään ja omia reaktioitaan vaativissa tilanteissa. Neljäntenä edellytyksenä ohjaajalta edellytetään laajemmin sellaista persoonallisuutta, identiteettiä ja minäkäsitystä, jotka sopivat työssä rakentuvaan ohjaajan rooliin. Erityisen tärkeänä nähdään ohjaajan oma aitous, rehellisyys, luontevuus ja ”omana itsenä” oleminen. (Cederlöf 2004, s. 140, 144.)

Vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidoille nähdään tarvetta nuoriin kohdistuvissa luottamuksellisissa ja usein ongelmakeskeisissä suhteissa. Lisäksi vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitoja tarvitaan omassa työyhteisössä sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. (Cederlöf 2004, s. 191–93.) Myös Telemäki (1999) nostaa nuorisotyöntekijöiden tärkeimmiksi ominaisuuksiksi vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidot. Tämän ohella tärkeitä ominaisuuksia ovat ajan tasalla pysyminen ja uuden tiedon hankkiminen, johon liittyy vahvasti myös uusien ideoiden keksiminen ja hyödyntäminen omassa työssä. Myös kansainvälisyys ja kielitaito

on koettu tärkeiksi. Lisäksi nuorisotyöntekijöiden hyvinä ominaisuuksina voidaan Telemäen mukaan pitää aktiivisuutta, rohkeutta ja osallistumista. (Telemäki 1999, s. 160.)

Nuorisotyöntekijöitä voi kuvata eräänlaisiksi *moniosaajiksi*. Nuorisotyö nähdään monipuolisena toimintana, joka toisaalta edellyttää laajojen kokonaisuuksien hallintaa, mutta toisaalta erityisosaamista tietyillä osa-alueilla.¹ Työssä vaaditaan erityisesti kasvatuksellista osaamista ja sosiaalista tietämystä erilaisten ryhmien ja yksilöiden kohtaamisesta. Myös sosiaalisten toimintamenetelmien ja tekniikkojen tuntemisesta on hyötyä. Tämän ohella nuoriso-ohjaajalla odotetaan olevan tietoa erilaisista harrastuksista, yhteiskunnallisista kysymyksistä, erilaisten instituutioiden toimintatavoista sekä kunnallisista ja julkishallinnon käytännöistä. Yhtenä keskeisenä vaatimuksena on myös kyky kohdata ongelmanuoria, tuntee ongelmien selvittämiseen liittyvää juridiikkaa ja tehdä moniammatillista yhteistyötä. Yksi keskeinen vaatimus liittyykin laajemmin kykyyn toimia erilaisissa tilanteissa. (Cederlöf 2004, s.183,186.)

Filander (2007) käsittelee nuorisotyöntekijöiden työnkuvaa sosiaalipedagogiikan näkökulmasta. Hän viittaa nuorisotyöntekijöihin eräänlaisina raja-ammattilaisina, jotka toimivat samanaikaisesti erilaisten toimintamuotojen ja instituutioiden rajoilla pyrkien kokonaiskuvan rakentamiseen. Rajatiloilla toimiminen voi luoda nuorisotyöntekijöille myös tietynlaisen ulkopuolisuuden tunteen, sillä nuorisotyöntekijät toimivat usein itsenäisesti ja erillään muista ammattilaisista toimintaympäristön sijaitessa usein nuorille ominaisella alueella. Myös sosiaalipedagogiikka voidaan hahmottaa eräänlaisena rajatieteenä. (Filander 2007, s. 93.) Sen nähdään koostuvan niin ennaltaehkäisevästä ja korjaavasta työstä kuin nuorten tukemisesta aktiivisiksi ja kriittisiksi toimijoiksi. Nuorisotyön ymmärtäminen sosiaalipedagogisesta näkökulmasta tuottaa nuorisotyölle myös tällaisen kokonaisvaltaisuuden vaatimuksen (Kurki 1998, s. 436.)

Edellisten ohella nuorisotyöntekijöille kohdistettuja vaatimuksia ovat *vastuu ja oman työn vaikuttavuuden tiedostaminen*. Erityisesti pienissä kunnissa nuorisotyöntekijä voi olla hyvin monelle nuorelle tuttu erilaisista yhteyksistä ja samalla ehkä toimia tukihenkilönä yksittäistapauksissa. Juuri tällaisissa tilanteissa nuorisotyöntekijän vaikuttavuus on Cederlö-

¹ Suuremmissa kunnissa nuoriso-ohjaajien voi olla mahdollista keskittyä paremmin pienempiin osa-alueisiin, kun taas pienissä kunnissa ohjaajan työ on kokonaisvaltaisempaa. (Cederlöf 2004, s. 186).

fin mukaan suurinta. Työn vaikuttavuuteen liittyy taas luonnollisesti vastuu. (Cederlöf 2004, s. 188–191.)

Fyysisten rasitustekijöiden määrä nuorisotyöntekijöiden työssä näyttäisi olevan suhteellisen pieni lukuun ottamatta esimerkiksi leirien tai muiden vastaavien erityistapahtumien vaativuutta. Psykykkiset rasitustekijät liittyivät erityisesti sosiaalisesti vastuullisiin tehtäviin, jotka lisäävät tunnetta työn vaativuudesta. Vakavien ongelmien käsittely nuorten kanssa on myös tilanne, joka tuottaa psyykkistä kuormittuneisuutta. Periaatteessa työntekijän on myös kohdattava työssä mahdollinen väkivallan uhka. (Cederlöf 2004, s. 193–195.)

Cederlöfin tutkimuksessa yleisin työssä rasittuneisuutta edistävä tekijä oli työaika, mihin vaikutti erityisesti nuorisotyön iltapainottuneisuus ja siten poikkeavuus ”normaalityöajasta”. Lisäksi tutkimukseen osallistuneiden työssä ilmeni töiden kasautuneisuutta, vaikeutta saada sijaisia sekä yleisesti tehtävien runsautta ja haasteellisuutta. Jonkin verran ongelmia koettiin olevan myös työn arvostuksessa sekä työnohjauksessa. (Cederlöf 2004, s. 193–194, 22.)

Yksi nuorisotyön haasteellisuutta kuvaava piirre liittyy siihen, että nuoret ovat tekemisissä nuorisotyöntekijöiden kanssa omalla vapaa-ajallaan. Siten kontaktit ovat epämuodollisia ja lähtevät usein nuorten omista lähtökohdista. Tämän katsotaan luovan nuorisotyöhön välittömän ilmapiirin, mutta mahdollistavan samalla nuorten tukemisen. Yrjö Laasasen (1991) mukaan tällainen työn luonne tekee nuorisotyöntekijöiden työstä osittain ristiriitaisen nuorisotyöntekijän toimiessa palkattuna ja sosialisaatiotehtävää toteuttavana työntekijänä nuorten joukossa. Työtä kuvaa läheisyys toiminnassa mukana olevien nuorten kanssa ja siten eräänlainen epäammatillisuus (Banks 1999, s.4). Kuitenkin työntekijöillä on myös epämuodollisissa tilanteissa ammatillinen ja ohjaava näkökulma (Suomen Nuorisoyhteistyö 2008b, s. 2).

Cederlöf (2004) nimittää tällaista nuorisotyöntekijän kaksoisroolia *nuorisotyön perusdilemmaksi*. Nuorisotyö sijoittuu hänen mukaansa ”nuorten maailman” ja ”virallisen maailman” sekä näitä koskevien diskurssien välimaastoon. Nuorisotyö on samanaikaisesti sekä virallisen yhteisön ja pedagogisen määrittelyvallan että epävirallisen ja jopa marginaaliseen nuorten elämismaailman välissä. (Cederlöf 2004, s. 14, 68.)

Perusdilemma johtaa nuorisotyön merkityksen arviointiin. Koska nuorisotyön asema on määrittynyt erityisesti epämuodollisena ja nuorten vapaa-aikaan liittyvänä toimintana, on tärkeää, ettei nuorisotyö näyttäydy nuorille liian virallisena. Vapaaehtoisuus ja avoimuus nähdään tärkeänä paitsi nuorten mielenkiinnon myös nuorisotyön tavoitettavuuden ja vaikuttavuuden kannalta. Epämuodollisuus ja vapaaehtoisuus erottavat nuorisotyön osittain myös kouluopetuksesta ja esimerkiksi sosiaalityöstä. Samaan aikaan nuorisotyön on perusteltava olemassa olonsa myös omana ammatillisena toiminta-alana muiden muodollisten organisaatioiden ja instituutioiden joukossa. Tämä tehtävä on taas yhteydessä alan tunnistamiseen yhteiskunnassa. Käytännössä nuorisotyön perusdilemma voi näkyä ongelmina esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden ammattikuvan määrittämisessä sekä nuorisotyöhön kohdistetussa arvostuksessa. (Cederlöf 2004, s. 14, 68–69.) Nuorisotyön perusdilemmaan viittaa myös nuorisotyöntekijöiden aseman hahmottuminen ”rajatila-ammattilaisina” (Filander 2007, s. 93).

4.3 Nuorisotyöntekijöiden roolit

Perinteisillä nuorisotaloilla toimivien nuorisotyöntekijöiden *roolivaatimukset* määrittivät Cederlöfin (2004) tutkimuksen mukaan tapauskohtaisesti koostuen sekä nuorisotyöntekijän omista käsityksistä että käytännön tilanteen vaatimuksista. Tärkeää on, että nuorisotaloilla on nuoriso-ohjaaja, joka on läsnä ja jonka puoleen nuoret voivat tarvittaessa kääntyä. Nuoriso-ohjaaja voi järjestää aktiviteetteja ja innostaa nuoria osallistumiseen, mutta toisaalta toimintaa määrittää nuorten vapaaehtoisuus. Nuorisotyön voidaankin sanoa olevan samanaikaisesti sekä näkyvää että näkymätöntä läsnäoloa. (Cederlöf 2004, s. 133–134, 140.)

Yksi nuorisotyöntekijöiden tärkeä piirre on aitous, joka määrittää sekä työroolia että koetua ammatillista identiteettiä. Cederlöfin (2004) mukaan aitous voidaan määritellä nuoriso-ohjaajan toimimiseksi omana persoonana sekä luontevana ja rehellisenä aikuisena, jonka toimintaa kuvaa samalla tietynlainen epämuodollisuus ja rentous. Työn onnistumisen kannalta nuoriso-ohjaaja ei voi kuitenkaan toimia nuoria liikaa ymmärtäen tai hyväksyen, sillä tämä voisi olla haitallista nuorten kokemukselle työntekijän aitoudesta. Auktoriteetin ohel-

la aitous viittaa nuorten kokemukseen tutun nuoriso-ohjaajan sosiaalisesta ja persoonallisesta pysyvyydestä, jonka perustalle ohjaajin kohdistettu luottamus ja turvallisuuden tunne perustuvat. (Cederlöf 19–20, 144–147.)

Aikuisen ja auktoriteetin rooliin nuorisotyössä kuuluu tarvittaessa nuorten toimintaan puuttuminen rajoja tai nuorisotalolla noudatettavia sääntöjä asettamalla. Esimerkiksi ristiriitatilanteessa vuorovaikutus nuorten kanssa edellyttää pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Nuorisotyö voidaan ymmärtää hienotunteisena ohjauksena ja vaikuttamisena nuorten toimintaan. Työhön liittyy keskeisesti myös nuoren työntekijälle osoittaman luottamuksen kunnioitus. Tämä ilmenee esimerkiksi niin, että nuoren luottamuksellisesti kertomat asiat pidetään yksityisinä. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, että vakavat tapaukset vaativat asian ohjaamista muille asiantuntijoille kuten sosiaali- tai terveystoimeen. (Cederlöf 2004, s. 25, 140–143.)

Iän ja sukupuolen merkitys nuorisotyössä näyttäisi olevan tapauskohtaista. Nuorisotyössä sekä korkealla että nuoremmalla iällä on nähty omat hyötynsä. Korkeampi ikä tarkoittaa usein enemmän elämän kokemusta, kypsyyttä ja vahvempaa auktoriteettia, mutta toisaalta nuorempien työntekijöiden etuna on pienempi ikäero nuoriin. Ohjaajan sukupuolella Cederlöf (2004) totesi olevan jonkin verran merkitystä nuorisotyössä. Nuoriso-ohjaajilla oli hänen mukaansa hieman enemmän toimintaa samaa sukupuolta edustavien nuorten ryhmien kanssa, mutta erityisesti henkilökohtaisissa suhteissa saman sukupuolen merkitys korostui. Toisaalta erityisesti kokeneemmat nuorisotyöntekijät näkivät työnsä samanlaisena riippumatta nuorten sukupuolesta. (Cederlöf 2004, s. 137–139.)

Cederlöf (2004) esittää nuorisotyön olevan epämuodollista kasvatusta tai sosiaalista vahvistamista. Hänen tutkimukseensa osallistuneet nuoriso-ohjaajat määrittelivät työnsä jossain määrin kasvattavaksi tai kasvatukseen kuuluvaksi, mutta varsinaisena kasvatuksena työ koettiin lähinnä kokeneiden ja vanhempien nuoriso-ohjaajien keskuudessa. Cederlöfin mukaan nuoriso-ohjaajien näkemysten pohjalta nuorisotyötä voisi kuvata kasvua tukevaksi toiminnaksi, jossa ohjaajien rooli liittyy nuorten tukemiseen, ohjaamiseen ja rinnalla olemiseen, johon kuuluu tarvittaessa myös nuorten toimintaan puuttumista. (Cederlöf 2004, s. 24, 135.)

Yksilösuhteissa ilmenevät nuorisotyöntekijän roolit voidaan Cederlöfin (2004) tulosten mukaan jakaa neljään erilaiseen luokkaan, joissa kaikissa nuoriso-ohjaajan rooli on hieman erilainen. Erilaisten roolien ja kontaktien määrä on toki riippuvainen yksittäisen työntekijän asemasta ja työnkuvasta. (Cederlöf 2004, s. 160.)

Ensiksikin suhdetta yksittäisiin nuoriin määrittää Cederlöfin mukaan *arkinen vuorovaikutus, neuvonta ja kontrolli*. Tällaisissa tilanteissa nuoriso-ohjaajan tehtäviin kuuluu keskustelu nuorten kanssa arkipäiväisistä, mutta tarpeen tulleen myös vakavammista aiheista. Nuorisotyöntekijän tehtäviin kuuluu nuorten neuvominen, kysymyksiin vastaaminen sekä tarvittaessa nuorten käyttäytymiseen puuttuminen. Näin ollen nuoriso-ohjaajan rooli voi tilanteesta riippuen määrittyä esimerkiksi vertaisen tutun tai toisaalta tunnustetun auktoriteetin kaltaiseksi. Luottamuksellisesta suhteesta kertoo se, ettei kontakti ohjaajan ja nuoren välillä välttämättä pääty, vaikka toinen osapuoli ei olisi enää mukana nuorisotalon toiminnassa. (Cederlöf 2004, s. 158–160.)

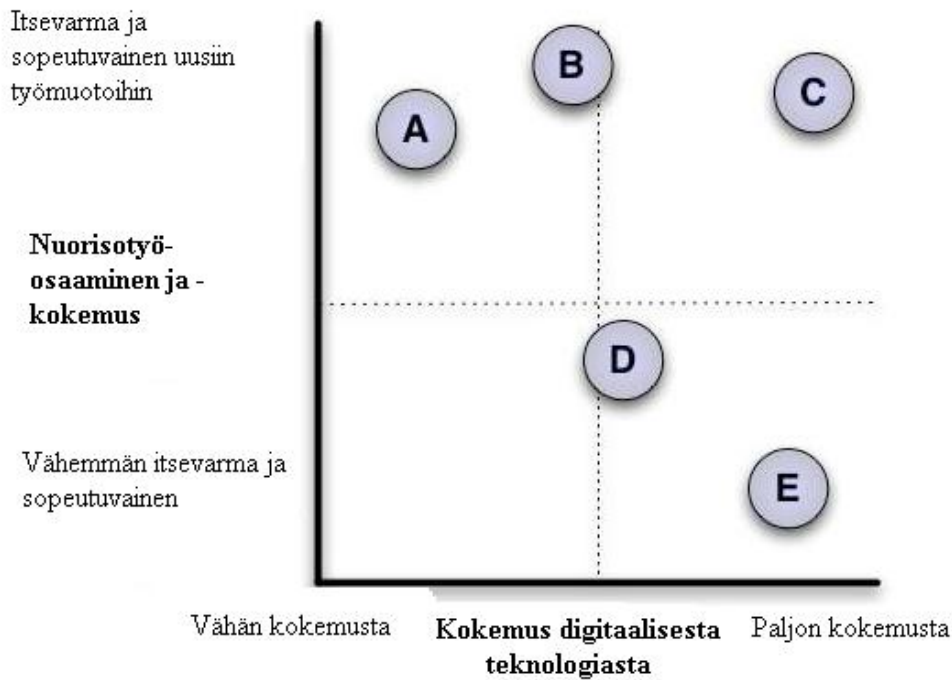
Tilanne- ja tapauskohtaisissa rooleissa nuoriso-ohjaaja on selvästi luotettava henkilö, joka huolehtii jollakin tavalla nuoren tilanteesta. Tällaisissa tapauksissa nuoriso-ohjaajan toiminta on kuitenkin vielä suhteellisen satunnaista, sillä ohjaajan puuttuminen nuoren elämään on enemmänkin ensikontakti mahdollisesti laajemmassa prosessissa. Toki kontakti voi olla myös pitkäkestoisempi. Usein ohjaaja toimii keskustelijana, auttajana, tukijana, kuuntelijana ja lohduttajana nuoren ja ohjaajan välisessä luottamuksellisessa suhteessa tai puuttuu nuoren elämään aktiivisesti. (Cederlöf 2004, s. 160–162.)

Kaksi ensimmäistä kontaktimuotoa liittyvät Cederlöfin mukaan ennen kaikkea suhteellisen yleisiin ja ongelmattomiin suhteisiin nuoren ja nuoriso-ohjaajan välillä. Sen sijaan kaksi seuraavaa muotoa liittyvät erityisiin ongelmiin ja esiintyvät hieman harvemmin. Näistä *ongelmiin puuttuvat kontaktit ja episodit* ovat vielä satunnaisesti ilmeneviä kontakteja, joissa nuoriso-ohjaaja näkee puuttumisen kuitenkin ehdottomaksi. Kontaktit ovat luonteeltaan prosessinomaisia ja aloite niihin voi tulla joko nuorelta tai nuoriso-ohjaajalta. Siten ohjaajan rooli voi tilanteesta riippuen olla esimerkiksi luotettava tukija eli ”luottohenkilö” tai toisaalta eräänlainen kontrolloija. Kontakti voi olla myös siten hienovarainen, ettei nuori ole välttämättä tietoinen siitä. (Cederlöf 2004, s. 162–163.)

Puuttuvat ja tukevat interventiot ovat ohjaajan näkökulmasta vaativampia mahdollisia kontakteja nuoreen. Kontaktit voivat olla edelleen satunnaisia tai hyvinkin pitkäkestoisia, mutta yhteistä niille on nuoren elämään liittyvä vakava ongelma. Tällaisissa tapauksissa ohjaajan ja nuoren välinen suhde voi olla hyvinkin luottamuksellinen mutta saman aikaan myös riskialtis. Ongelmat liittyvät Cederlöfin mukaan usein esimerkiksi työttömyyteen, alkoholismiin, huumeisiin, rikoksiin tai psyykkisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Huomattavaa on, ettei ongelmien selvittäminen kuuluisi aina nuoriso-ohjaajan muodolliseen työnkuvaan vaan esimerkiksi sosiaalitoimen tai lastensuojelun piiriin. Cederlöfin mukaan ohjaajat kuitenkin saattavat kokea tärkeänä henkilökohtaisen puuttumisen, jolloin työtä tehdään myös työajan ulkopuolella. Tällaiset kontaktit menevätkin lähelle erityisnuorisotyötä. (Cederlöf 2004, s. 164–166.)

4.4 Verkkonuorisotyöntekijät

Verkossa tehtävässä nuorisotyössä keskeisiä lähtökohtia ovat sekä nuorisotyölliset taidot että riittävä tietotekninen osaaminen. Davies ja Cranston (2008, s. 28–29) esittävät Iso-Britanniassa toteutetun verkkonuorisotyötä koskevan tutkimusprojektin tuloksiin perustuen erilaisia verkossa toimivien työntekijöiden profiileja työntekijöillä ilmenevien kehitystarpeiden pohjalta (Kuvio 2). Kyseistä tutkimusprojektia ei voida täysin samaistaa suomalaiseen verkkonuorisotyöhön erilaisten painopisteiden vuoksi, mutta ne voivat toimia hyvänä vertailukohtana.

Kuvio 2. Nuorisotyöntekijöiden profiilit nuorisotyölliseen osaamisen ja digitaalisen teknologian käyttöön liittyvän kokemuksen perusteella Daviesin ja Cranstonin (2008, s. 29) mukaan.

Suurimpaan ryhmään eli profiiliin A kuuluvilla työntekijöillä on Daviesin ja Cranstonin (2008) mukaan vahva kokemus nuorisotyön alalta, mutta vähäinen kokemus tietotekniikan hyödyntämisestä. Työntekijät tiedostavat sosiaalisen median tärkeyden nuorisotyössä, mutta heillä ei ole riittävästi tietoa ja kokemusta sen hyödyntämiseksi. Profiiliin B kuuluvia työntekijöitä määrittää samalla tavoin vahva nuorisotyö-osaaminen ja sen lisäksi varovainen muuttuminen uuden median käyttäjiksi. D-ryhmän työntekijät ovat jo huomattavasti aktiivisempia sosiaalisen media hyödyntäjiä paitsi omassa elämässään myös nuorisotyön sovelluksien osalta. He ovat aktiivia kokeilijoita, joiden nuorisotyöllinen kokemus on kuitenkin vielä vähäisempää. Myös profiiliin E kuuluvat työntekijät suhtautuvat sosiaaliseen mediaan ja sen sisältöihin positiivisesti ja jopa kriitikittömästi. He tarvitsevat kuitenkin vahvistusta nuorisotyö-osaamiseen. Pienimmän ryhmän muodostaa profiiliin C kuuluvat työntekijät, joilla on vahva osaaminen sekä nuorisotyön että tietotekniikan hyödyntämisen alalta. (Davies & Cranston 2008, s. 30–31.)

Suomalaisten verkkonuurisotyöntekijöiden tilanteesta kertoo esimerkiksi Cavén-Pöysän ja muiden (2007) tutkimusraportti, jonka mukaan tutkimukseen osallistuneet verkkonuurisotyöntekijät olisivat aktiivisempia internetin ja tietokoneen käyttäjiä kuin suomalaiset yleensä. Tutkimuksessa havaittiin myös, että hyvät ja kohtuulliset atk-aidot tarkoittivat usein positiivista tai ainakin neutraalia suhtautumista verkkonuurisotyöhön. Yleisesti positiivista suhtautumista näyttäisi selittävän myös oma kokemus verkkonuurisotyön tekemisestä. Lisäksi suurimmalla osalla työntekijöistä oli kokemusta perinteisestä kenttätöystä. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.)

Netari-hankkeen keskeisiä toimijoita ovat tällä hetkellä koulutetut ja ammattitaitoiset nuorisotyöntekijät, mutta myös muiden alan edustajat ovat tavoitettavissa. Tällä hetkellä verkkonuurisotyössä on mukana nuorisotyöntekijöiden ohella terveydenhoitajia ja poliiseja, joiden kanssa nuorten on mahdollista keskustella halutessaan. Myös sosiaaliviraston ja rasisminvastaiseen verkkonuurisotyöhön keskittyneen NoRa (No Racism)- hankkeen kanssa tehdään yhteistyötä. (Netari.fi 2010d.)

5. TUTKIELMAN LÄHTÖKOHDAT JA AINEISTON HANKINTA

Verkkonuorisotyön alueella tehty tutkimus on vielä suhteellisen vähäistä. Työntekijöiden sijasta tutkimus on kohdistunut vielä pääasiassa nuorten kokemuksiin ja osittain verkkonuorisotyön toteuttamiseen yleisesti. Tässä pääluvussa tarkastelen aluksi näitä aiempia tutkimuksia, jonka jälkeen esittelen oman lähestymistapani sekä työtä ohjanneen tutkimusongelman. Esittelen myös aineiston hankinnan ja analyysin etenemisen.

5.1 Aiemmat tutkimukset

Tässä luvussa esittelen viisi aiemmin verkkonuorisotyöstä tehtyä tutkimusta. Näkökulmani on työntekijöissä, joten pyrin löytämään erityisesti tästä näkökulmasta toteutettuja tutkimuksia. Esimerkiksi Cavén-Pöysä ja muut (2007) ovat tarkastelleet tutkimuksessaan sekä työntekijöiden että nuorten kokemuksia verkkonuorisotyöstä. Laajemman näkökulman tavoittamiseksi esittelen myös tutkimuksia nuorten kokemuksista verkkonuorisotyöstä. Nuorten kokemuksia ovat selvittäneet esimerkiksi Habbon osalta Sebastian Sihvola (2005) sekä IRC-Gallerian osalta Henna Mikkola (2008). Lisäksi esittelen tuloksia Hannes Pasasen (2008) tutkielmasta verkkonuorisotyön haasteista ja mahdollisuuksista yleisellä tasolla. Suomessa tehtyjen tutkimusten lisäksi teen katsauksen erääseen brittiläiseen verkkonuorisotyön tutkimushankkeeseen (Davies & Cranston 2008).

1) *Cavén-Pöysä, Sihvonen ja Kangas (2006)*. Cavén-Pöysä ja muut selvittivät verkkonuorisotyöhön liittyviä ilmiöitä niin sanotun Virtahepo-hankkeen piirissä vuonna 2006. Hankkeen yleisenä tavoitteena oli etsiä ratkaisuja virtuaalisen yhteisön idean tukemiseen arkielämässä ja laajentaa ilmiötä entistä paremmin sellaisiin ratkaisuihin, jotka yhdistävät toi-

siinsa reaali- ja virtuaaliympäristöt. Verkkonuorisotyö oli yksi tutkimuksen painoalueista, ja sen kautta pyrittiin kartoittamaan sekä nuorten että työntekijöiden näkökulmia aiheeseen liittyen. Aineistoa kerättiin nuorten osalta kvantitatiivisella kyselylomakkeella ja työntekijöiden osalta ryhmähaastattelun, kuukausiraporttien sekä päiväkirjojen kautta. Lisäksi työntekijöille laadittiin kysely Webropol-ohjelmalla. Tutkimuksen taustalla hyödynnettiin myös asiantuntijahaastatteluja. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.)

Nuorten kohdalla tavoitteena oli syventää käsityksiä verkkonuorisotyöstä ja selvittää, miten nuoret kokevat nuorisotyöntekijät verkossa ja millä tavoin nuorisotyön siirtäminen verkkoon olisi mahdollista. Netari-nuorisotilan toimintaan kohdistuva kysely toteutettiin Habbo-Hotellissa, jonka kautta vastauksia saatiin 1572 kpl. Vastaajien keskimääräinen ikä oli 12,4 vuotta. Tulosten mukaan jopa 77 prosenttia vastanneista nuorista piti tärkeänä aikuisten läsnäoloa ja nuorisotyötä verkkoyhteisöissä. Erityisen tärkeäksi nuoret kokivat nuorisotyöntekijöiltä saadun kuunteluavun, arjen hallintaan saadut neuvot sekä vakaviin ongelmatilanteisiin liittyvän tuen. Lisäksi nuoret kokivat saavansa apua tulevaisuuden hallintaan ja internetissä toimimiseen. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.)

Työntekijöitä koskevaan tutkimukseen osallistuneista työntekijöistä suurin osa oli iältään 20–39-vuotiaita ja teki niin sanotusti kenttätöitä nuorisotyöntekijöinä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää pääkaupunkiseudun kuntien (Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kauniainen) Netari-hankkeen verkkonuorisotyöntekijöiden kokemuksia työstään. Lisäksi tavoitteena oli tarkastella työntekijöiden suhdetta tieto- ja viestintäteknologiaan sekä verrata tuloksia Tilastokeskuksen ”Kansalaisesta e-kansalainen” -raportin tuloksiin yleisesti suomalaisten kokemuksiin tieto- ja viestintäteknologiasta. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.)

Tulosten mukaan verkkonuorisotyön keskeiset haasteet liittyvät *vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, anonymiteettiin sekä yleiseen työhyvinvointiin*. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.) Vuorovaikutustaitoja koskevat haasteet liittyvät ennen kaikkea työntekijöiden mediataitoihin ja teknologisen vuorovaikutuksen ominaispiirteisiin. Tutkimukseen osallistuneet työntekijät kokivat haastavaksi esimerkiksi nuorten mahdollisen kärsimättömyyden, samaan aikaan puhumisen, virhetulkintojen mahdollisuuden sekä häiriökäyttäytymisen. Verkon mahdollistama anonymiteetti puolestaan nähtiin sekä mahdollisuutena että uhkana. Anonyymisti tapahtuvassa vuorovaikutuksessa on tutkimuksen mukaan erityisen vaikeaa tietämättömyys siitä, onko kohtaamisista ollut apua nuorelle. Tuloksissa tär-

keiksi tekijöiksi nousivatkin työnohjauksen suunnittelu ja kehittäminen sekä vertaistuki. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.)

Työhyvinvoinnin kannalta esille nousivat teknologisen vuorovaikutuksen mahdolliset ongelmat sekä työn ergonomiset haasteet. Teknologian kautta tapahtuvan vuorovaikutuksen koettiin edellyttävän myös vuorovaikutuksen ja sosiaalisuuden kehittämistä nuorten kanssa samoin kuin jatkuvaa uuden oppimista. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.)

Yksittäisiä työntekijöitä laajemmalla tasolla työhön toivottiin lisää mahdollisuuksia koulutautumiseen ja työn kehittämiseen. Tärkeimpänä haasteena nähtiin selkeän verkkotyön mallin kehittäminen, joka helpottaisi uusien työntekijöiden osallistumista toimintaan. Lisäksi verkkonorisotyön toivottiin tulevaisuudessa liittyvän vahvemmin alueelliseen nuorisotyöhön. Tutkimuksessa mukana olleet työntekijät korostivat myös työelämän ajankoh- taisten ilmiöiden, tulospalkkauksen ja työn projektiluonteisuuden asettamia haasteita. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.)

2) *Sebastian Sihvola (2005)*. Sebastian Sihvolan (2005) tutkimus nuorisotyöstä Habbo- Hotellissa toimi alun perin eräänlaisena pohjaselvityksenä teknologiavälitteisen nuoriso- työn kokeiluprojektia varten. Pääkaupunkiseudun nuorisotyö verkossa -projektin tarkoituk- sena oli selvittää kuntien roolia verkossa tapahtuvassa nuorisotyössä sekä mahdollisia edel- lytyksiä verkkonorisotalon perustamiselle. Sihvolan tutkimuksen keskeisinä tavoitteina oli kartoittaa, minkälaiset nuoret käyttävät Habbo-Hotellia sekä millaisia tarpeita ja mah- dollisuuksia nuorisotyölle olisi verkossa. Tutkimus toteutettiin laajalla internet-kyselyllä Habbo-hotellin käyttäjille (Sihvola 2005, s. 16–17, 22).

Lopulliseen analyysiin hyväksyttiin 2754 vastausta vastaajien keski-ikä ollessa 12,5 vuotta. Kyselyyn vastanneista nuorista muodostettiin sosiaalista vahvistamista tarvitsevien ja sosi- aalisesti vahvoilla olevien nuorten ryhmä. Nuorisotyöntekijöiden toimiminen verkossa nähtiin hyödyllisenä molemmissa ryhmissä, mutta erityisesti sosiaalista vahvistamista tar- vitsevien nuorten joukossa. Nuorisotyön laajentamista verkkoon voidaan perustella etenkin luotettavien aikuisten tarpeellisuudella sekä nuorten halukkuudella osallistua leireille ja tapaamisiin nuorisotaloilla. Verkossa tehtävä nuorisotyö voisikin Sihvolan mukaan paran- taa nuorisotyön kohtaavuutta ja lisätä nuorten tietoa sen piirissä tehtävästä toiminnasta. (Sihvola 2005, s. 30, 66–68.)

3) *Henna Mikkola (2008)*. IRC-Gallerian osalta vastaava kartoitus on tehty vuonna 2008 yhteistyössä Oulun yliopiston, Netari-hankkeen, Oulun nuorisoasiainkeskuksen Seudullisen virtuaalinuorisotyön hankkeen sekä Oulun poliisin kanssa. IRC-Galleriassa toteutetussa kyselyssä selvitettiin nuorten tarvetta kohdata turvallisia aikuisia kuten nuorisotyöntekijöitä ja poliisin edustajia verkkomaailmassa. Tarkoituksena oli selvittää, onko poliisin kohtaaminen nuorille luontevampaa internetin kautta kuin reaali-maailmassa. IRC-Galleriassa toteutettuun kyselyyn vastasi yhteensä 7505 nuorta iältään 13–17 vuotta. (Mikkola 2008, s. 3, 5.)

Turvallisten aikuisten läsnäoloa piti tärkeänä 45 prosenttia vastanneista nuorista. Mahdollisuutta keskustella aikuisten kanssa yksityisesti pidettiin tärkeämpänä kuin chat-keskusteluja. Kritiikkiä joidenkin vastaajien keskuudessa herätti verkkonuorisotyön resurssipula. Jotkut nuoret olivat esimerkiksi kokeneet, ettei työntekijöillä ole riittävästi aikaa kuunnella juuri tiettyä nuorta vaan nuoria saatetaan kannustaa hakemaan apua muilta tahoilta. (Mikkola 2008, 6–8, 13.)

Nuoret korostivat, että nuorisotyöntekijöitä ja poliiseja toivotaan internetiin valvonnan sijasta erityisesti keskustelemaan. Nuorista 57 prosenttia oli sitä mieltä, että poliisin kohtaaminen internetissä on helpompaa kuin kasvotusten. Poliisien mukanaolo myös lisäisi turvallisuuden tunnetta IRC-Galleriassa 26 prosentin mielestä. (Mikkola 2008, s. 9–10.)

4) *Hannes Pasanen (2008)*. Hannes Pasanen (2008) on tarkastellut Humanistisen ammatti- korkeakoulun opinnäytetyössään verkkonuorisotyön tarjoamia etuja, tarpeellisuutta sekä keskeisiä haasteita haastatteleamalla yhdeksää verkkonuorisotyön kentän tuntevaa työntekijää. Pasanen mukaan verkkonuorisotyö näyttäytyy tarpeellisena erityisesti sen vuoksi, että verkko on nuorille luonteva toiminta- ja kasvuympäristö. Koska nuorisotyön lähtökohtiin kuuluu olennaisesti turvallisten aikuiskontaktien luominen siellä, missä nuoria on, myös verkkonuorisotyö nähdään tarpeellisena. Tutkimustulosten pohjalta Pasanen määrittelee verkkonuorisotyön eduiksi tasa-arvon, nuorten tavoitettavuuden, matalan osallistumiskynnyksen, vuorovaikutuksen helppouden sekä kustannustehokkuuden. (Pasanen 2008, s. 6–7, 19–24.)

Verkkonuorisotyön keskeisiin haasteisiin voidaan lukea kuntien resurssointi ja työntekijöiden vähäinen määrä. Myös päättäjien tiedon puute ja tietämättömyys toiminnasta vaikuttavat resursseihin. Ratkaisuna tunnettavuuden lisäämiseen on nähty esimerkiksi tutkimuksen ja koulutuksen lisäämistä. Oman haasteensa työhön tuo kaupallisessa ympäristössä toimiminen. Resurssien kannalta on hyödyllistä toteuttaa toimintaa valmiissa ympäristössä, mutta toisaalta toimintaympäristön kaupallisuus saattaa lisätä haasteita toiminnan yrityssidonnaisuuden vuoksi. Haasteellisuutta tuo myös jatkuva teknologian ja nuorten maailman muutos sekä siinä mukana pysyminen. Tämän ohella uusi työmuoto ja uudenlaisessa työympäristössä toimiminen herättävät helposti ulkopuolisten epäilyksiä toiminnasta (Pasanen 2008, s. 31 – 38, 41).

Nuorten tukemisessa verkossa tärkeäksi työmuodoksi nousee moniammatillinen työ. Moniammatillisuus voisi esimerkiksi tuoda myös ratkaisuja sellaisiin tilanteisiin, jossa nuoret jäävät tunnistamatta verkon anonyymiteetin vuoksi. Resurssien kannalta moniammatillisuuden toteuttaminen voi kuitenkin olla haastavaa. Yhteistyössä ja työn organisoinnissa voisi olla laajemminkin kehitettävää, sillä erilaiset toimijat hyötyvät yhteisistä projekteista ja yhteistyöstä. (Pasanen 2008, s. 35, 38–39.)

5) *Davies & Cranston (2008)*. Suomen ulkopuolella verkkonuorisotyön tutkimusta on toteutettu esimerkiksi Isossa-Britanniassa. Youth Work and Social Networking -projekti tarkastelee nuorisotyön mahdollisuuksia tukea nuoria heidän omilla verkkoyhteisöfoorumeillaan verkon riskien ja mahdollisuuksien tunnistamisessa. Tutkimusprojekti muodostui kirjallisuuskatsauksesta, työntekijöille ja esimiehille osoitetusta verkkokyselystä sekä perehtymisestä verkkonuorisotyöntekijöiden asenteisiin ja työssä havaittuihin kehittämistarpeisiin kolmen nuorisotyöpalveluja tuottavan tahon kanssa. Neljännessä vaiheessa toimintaa pyrittiin tarkastelemaan käytännön tason projektien kautta, selvittämään keinoja työntekijöiden koulutukseen, kartoittamaan verkkonuorisotyön mahdollisuuksia nuorten osallistumisessa sekä pohtimaan verkon mahdollisuuksia nuorisotyöstä tiedottamisessa. (Davies & Cranston 2008, s. 3.)

Tutkimusprojektin keskeisimmät tulokset osoittavat, että sosiaalisen toiminnan keskittymisen entistä enemmän verkkoon voi tutkijoiden mukaan johtaa jopa sosiaaliseen eristämiseen sellaisten nuorten kohdalla, joilla on heikommat mahdollisuudet verkossa toimimiseen. Toiseksi tutkimuksessa osoitettiin, että verkko tuo mukanaan sekä mahdollisuuksia

että riskejä. Keskeisimmät mahdollisuudet liittyvät yhteydenpitoon kavereiden kanssa, uusien tuttavuuksien löytymiseen, itseilmaisuun, oman sisällön tuottamiseen sekä poliittisen toiminnan organisointiin. Toisaalta verkon haasteina ovat esimerkiksi verkon epäsopeva sisältö kuten kaupallisuus ja asiaton mainonta, verkossa tapahtuvat rikokset kuten identiteettivarkaudet sekä tuntemattomien sopimattomat kontaktit. (Davies & Cranston 2008, s. 5.)

Nuorisotyön mahdollisuudet verkossa näyttävät tutkimustulosten valossa hyviltä. Ensimmäisen nuorisotyön kautta nähdään mahdollisena ohjata nuoria verkon erilaisten riskien tunnistamiseen. Keinoina nähdään esimerkiksi medialukutaidon oppimiseen ohjaaminen sekä nuorten kannustaminen turvalliseen ja positiiviseen internetin käyttöön heidän keskinäisessä kanssakäymisessään. Toisaalta verkossa tapahtuvat toiminnan kautta voidaan tulosten mukaan täydentää perinteistä nuorisotyötä sekä kehittää kokonaan uusia nuorisotyön malleja. Verkko tarjoaa toimivia keinoja myös yhteydenpitoon nuorten kanssa sekä nuorisotyön palveluista tiedottamiselle. Kaikki mahdollisuudet nuorisotyön hyödyntämiseen eivät ole vielä käytössä, mutta toiminnan kehittämiseksi olisi kuitenkin hyviä lähtökohtia. (Davies & Cranston 2008, s. 6.)

5.2 Tutkielman lähestymistapa

Tämän tutkielman tavoitteena on tarkastella verkossa toimivien nuorisotyöntekijöiden käsityksiä nuorten kohtaamisesta verkossa. Näkökulmani on nuorisotyöntekijöissä ja liittyy samalla keskeisesti heidän kokemustensa kartoittamiseen kasvattajina. Tutkielman aihepiiri liittyy näin ollen kasvatuksen tarkasteluun kokemuksellisenä todellisuutena (Hämäläinen & Nivala 2008, s. 55). Työssäni hyödynnän fenomenografista tutkimusotetta, jonka tavoitteena on tarkastella ihmisten erilaisia käsityksiä johonkin ympäröivän maailman ilmiöön liittyen. Lähtökohtana toimii ajatus siitä, että eri ihmisillä on erilaisia käsityksiä samastakin ilmiöstä. (Marton 1990, s. 144; Niikko 2003, s. 28–29; Uljens 1989, s. 10)

Verkkonuorisotyön ymmärrän ennen kaikkea nuorisotyön kenttään kuuluvana uudenlaisena työmuotona. Vaikka verkkonuorisotyön toteuttaminen eroaa toteuttamistavaltaan perinteisestä nuorisotyöstä, sen tarkastelu osana laajempaa nuorisotyön aluetta ja perinteisiä muotoja tukevana toimintana on perusteltua. (vrt. esim. Caven-Pöysä, Sihvonen, Kangas 2007; Kotilainen 2007, s. 145). Myös työn tavoitteiden näkökulmasta verkkonuorisotyö näyttäisi olevan yhdistettävissä perinteisen nuorisotyön piiriin. Nuorisotyön osa-alueen ohella hahmotan verkkonuorisotyön osana nuorisokasvatusta, vaikka nuorisokasvatuksen asema kasvatustieteen kentällä ei ole aina ollut muiden alueiden tavoin yhtä vahvistettu esimerkiksi kasvatustiedettä koskevassa kirjallisuudessa (Nieminen 2007a, s. 30, 35).

Nuorisotyön ja nuorisokasvatuksen ohella lähestymistapaani on määrittänyt median ymmärtäminen nuorten tärkeänä oppimis- ja kasvuympäristönä. Media voidaan myös joissain tapauksissa ymmärtää nuorten ”omana”, aikuisista vapaana tilana, joka tuo nuorille mahdollisuuksia kokeilla omia rajojaan. Verkkonuorisotyöntekijät taas hyödyntävät nuorten suosimia internet-yhteisöjä kasvatuksellisissa ja ohjauksellisissa tarkoituksissa. Siten verkkonuorisotyön voisi hahmottaa nonformaaliksi kasvatukseksi epävirallisissa oppimisympäristöissä. Myös tämä ilmiö on ohjannut työni keskeisiä tutkimuskysymyksiä.

5.3 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa keskeistä on määrittää oikeanlainen tutkimusongelma, jonka kautta kiinnostuksen kohteena olevaa aihetta lähdetään tarkastelemaan. Tutkimusongelma on hyvä rajata riittävän yksiselitteiseksi ja hallittavaksi, jottei tutkittava ongelma hahmotu liian laajana. Usein tutkimusongelmana toimiikin yksi rajattu ja kysymykseksi muotoiltu keskeinen idea. Toimivana pidetään sellaista kysymystä, jonka vastauksen kautta voidaan selittää, kuvata, luokitella tai tarkentaa jotakin ilmiötä. (Metsämuuronen 2006, s. 21–23.)

Tämän tutkielman keskeisenä tutkimusongelmana on selvittää, **minkälaisia ovat verkkonuorisotyöntekijöiden käsitykset nuorten tavoittamisesta ja kohtaamisesta nuorten verkkoyhteisöissä?** Vaikka tutkimuskohteena ovat erityisesti työntekijöiden käsitykset,

kohdistuu tutkimus samalla myös työntekijöiden kokemuksiin laajemmin verkkonuorisotyöstä. Fenomenografiassa käsitysten ja kokemusten ymmärretään kuuluvan kiinteästi yhteen (Niikko 2003, s. 25).

Työn tutkimusongelmaa täsmennän tarkempien tutkimuskysymysten kautta. Näiden tarkoituksena on tarkentaa pääasiallista tutkimusongelmaa ja avata siihen liittyviä näkökulmia. Tutkimuskysymykset ovat ohjanneet myös aineiston keruuta. Tarkemmat tutkimuskysymykset olen määritellyt seuraavasti:

Miten kontaktit nuoreen rakentuvat ja etenevät verkossa?

Minkälaisia ovat työntekijöiden onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset?

Mitä muita haasteita ja mahdollisuuksia työhön liittyy työntekijöiden näkökulmasta?

Fenomenografiassa keskeinen kiinnostuksen kohde on ihmisten omista käsityksistä tietystä ilmiöstä. Tämän työn tavoitteena on tuoda mahdollisimman selkeästi ja aidosti esiin verkkonuorisotyöntekijöiden omia käsityksiä työstään, joita pyritään tavoittamaan tutkimusongelman ja sitä tarkentavien tutkimuskysymysten kautta. Vaikka kiinnostus on nimennomaan työntekijöiden aidoissa ja henkilökohtaisissa käsityksissä, tutkimusongelmaa on ohjannut myös verkkonuorisotyötä koskeva teoreettinen kirjallisuus ja aihetta käsittelevät aiemmat tutkimukset. Tutkimuskysymysten pohjalta on syntynyt myös aineiston keruuta varten muodostettu kyselylomake. Kirjallisuuden ja aiempien tutkimusten ohella kysymyksiä on laadittu myös sen mukaan, mikä olisi yleisellä tasolla ja tutkimusongelmaan nivoutuen hyödyllistä ja perusteltua kysyä. Näiden kaikkien tekijöiden rooli on kuitenkin ollut vain suuntaa antava siten, että pääpaino on aineistossa ilmenevissä käsityksissä. Taus-tateorian, tutkimusongelman ja kyselylomakkeen suhdetta on esitelty tarkemmin luvussa 5.4.2.

5.4 Aineiston hankinta ja analyysi

Tämän tutkielman toteuttamisen lähtökohtana olen hyödyntänyt fenomenografiaa, jota olen pyrkinyt soveltamaan verkkonuorisotyöntekijöiden käsitysten tutkimisessa. Fenomenografian hyödyntäminen on tässä yhteydessä perusteltua, koska pyrkimyksenä on tavoittaa mahdollisimman laajasti nuorisotyöntekijöiden omia käsityksiä ja kokemuksia työstään. Koska tavoitteeksi voidaan näin ollen määrittää ilmiön laadullinen tarkastelu, tarvitaan myös laadulliseen tutkimusperinteeseen rinnastettavaa tutkimusasetelma. Ihmisten käsityksiin keskittyvän fenomenografian kautta voidaan tarkastella verkkonuorisotyöntekijöiden tapoja hahmottaa työtään. Se mahdollistaa myös keskenään ristiriitaisten käsitysten huomioimisen, mikä puolestaan syventää verkkonuorisotyöstä ilmiönä hahmotuvaa kuvaa. Tässä tutkielmassa ymmärrän fenomenografian erityisesti tutkimuksellisenä lähestymistapana, joka heijastuu niin aineiston hankintaan kuin sen analyysiinkin. Esittelen tarkemmin lähestymistapani ja tutkimusprosessin etenemisen seuraavissa luvuissa.

5.4.1 Fenomenografia

Fenomenografisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata yksilöiden erilaisia käsityksiä, kokemuksia ja ajatuksia ympäröivän maailman ilmiöistä. Lähtökohtana on ajatus ilmiöiden erilaisista merkityksistä eri ihmisille. (Marton 1990, s. 144; Niikko 2003, s. 28–29; Uljens 1989, s. 10). Tutkimuksessa keskitytään usein tietyn ihmisryhmän käsityksiin kyseessä olevasta asiasta ja selvitetään, miten ihmisten käsitykset eroavat toisistaan. Tavoitteena ei ole siis tutkia, miksi ihmiset muodostavat tietynlaisia käsityksiä vaan kuvata käsitysten ja ajattelun sisältöä sinänsä. (Niikko 2003, s. 27–29.)

Etymologisesti sana fenomenografia perustuu kreikan kielen sanoihin *fenomenon* ja *grafia*. Edellisen perusta on kreikan verbissä *fainesthai*, joka voidaan suomentaa sanoilla näkyä, näyttäytyä tai tulla ilmi. Siihen liittyvällä substantiivilla *fainemenon* tarkoitetaan taas itsessään näkyvää ja selkeää. Grafia puolestaan perustuu sanaan *grafi*, joka tarkoittaa jonkin

asian, todellisuuden osan tai siihen liittyvän käsityksen kuvailua. Fenomenografian tarkoituksena ei ole kuitenkaan kuvata ilmiöitä siten kuin ne todellisuudessa ovat vaan ymmärtää, miten ihmiset ymmärtävät ilmiön sellaisenaan. (Kroksmark 1987, s. 226–227.)

Käsitys nähdään fenomenografiassa hyvin perustavanlaatuisena ymmärtämisenä tai näkemysnä jostakin asiasta. Tämän vuoksi se myös poikkeaa arkikielessä tarkoitetusta käsityksestä. (Niikko 2003, s. 25.) Kyseessä on konstruktio, jota ihminen rakentaa itselleen jostakin ilmiöstä tiettyjen perusteiden kautta ja käyttää hyödyksi uuden tiedon jäsentämisessä (Ahonen 1994, s. 116). Fenomenografisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata näitä ihmisten käsityksiä tietyistä ilmiöistä ja esittää ne käsitteellisten kategorioiden muodossa. Käsityksiä ei muuteta esimerkiksi psykologiselle kielelle, vaan tulosten esittäminen tehdään niin, että ihmisten omien käsitysten sisältö pyritään säilyttämään. Siten fenomenografiassa voidaan olla kiinnostuneita myös mahdollisista virheellisesti todellisuuskäsityksistä. (Marton 1990, s. 145.)

Käsitys ja ilmiö liitetään fenomenografiassa vahvasti yhteen. Ilmiö voidaan ymmärtää ihmisen ulkoisesta tai sisäisestä maailmasta saatuna kokemuksena, josta ihminen rakentaa käsityksen. (Ahonen 1994, s. 116.) Käsityksen muodostaminen jostakin ilmiöstä tarkoittaa merkityksen antamista tälle ilmiölle. Tällaisessa tapahtumassa ihminen luo merkityksen itsensä ja ympäröivän maailman välille. (Uljens 1989, s. 19.) Fenomenografiassa lähdetäänkin siitä oletuksesta, että ihminen ja hänen kuvansa ja käsityksensä maailmasta liittyvät aina kiinteästi yhteen. Maailma on ihmiselle todellinen hänen käsityksissään siitä. Toisin sanoen ihminen ei olisi samanlainen ilman kokemaansa maailmaa, ja toisaalta maailma hahmottuu ihmisen siihen kohdistamien käsitysten kautta. (Marton & Booth 1997, s. 113.)

Fenomenografian tutkimuskohteeseen liittyen Marton (1981) on erottanut toisistaan niin sanotun ensimmäisen ja toisen asteen näkökulman. Ensimmäisen asteen näkökulmalla hän tarkoittaa asetelmaa, jossa tutkija itse kuvaa tutkimuksen kohteena olevia ilmiöitä. Toisen asteen näkökulmassa keskitytään toisten ihmisten käsityksiin todellisuudesta. (ks. Uljens 1989, s. 13.) Fenomenografian tutkimuskohde liittyy vahvasti toisen asteen näkökulmaan eli tarkoituksena on kuvailla, millä tavoin eri ihmiset kokevat ympärillä olevan maailman ilmiöitä. Siten tavoitteena ei ole kuvata ilmiöitä sinänsä tai pohtia, vastaavatko käsitykset todellisen maailman ilmiöitä. (Marton 1990, s. 146, Uljens 1989, s. 14.)

Toisen asteen näkökulmassa keskeistä on toisen ihmisen kokemus ja tutkijan suuntautuminen tähän omien kokemusten sulkeistamisen kautta. Toisen asteen näkökulmaa voidaan kuvata epäsuoraksi menetelmäksi. Tutkimuksen kohteena olevien kokemukset ja käsitykset nähdään itsessään tärkeinä tutkimuskohteina, koska todellisuus ilmenee tutkimuksen kohteena oleville ihmisille juuri heidän omien käsitystensä kautta (Niikko 2003, s. 24–25.)

Uljensin (1989) mukaan ensimmäisen ja toisen asteen näkökulmien välisten erojen tarkastelu voidaan liittää filosofiseen pohdintaan itsestään selvän ja koetun todellisuuden välisestä suhteesta. Fenomenografisessa suuntauksessa oletetaan lähtökohtaisesti, että on olemassa ihmisten kokemuksista ulkopuolinen todellisuus, mutta tämän todellisuuden merkitys on riippuvainen ihmisten kokemuksista ja käsityksistä siitä. (Uljens 1989, s. 14.)

Ensimmäisen ja toisen näkökulman välinen ero ei ole kuitenkaan yksiselitteinen. Esimerkiksi Huusko ja Paloniemi (2006) esittävät kysymyksen, missä määrin kysymys on erilaisista käsityksistä eikä esimerkiksi kokonaan useista erilaisista todellisuuksista. Niinpä jaottelu ensimmäisen ja toisen asteen näkökulmiin on myös ongelmallista. (Huusko & Paloniemi 2006, s. 165.)

Uljens (1989) esittää edelliseen liittyen myös, että ympäröivän maailman ilmiöitä voidaan jaotella primaarisiin ja sekundaarisiin ilmiöihin sen mukaan, voidaanko niille osoittaa jokin itsestään selvä sisältö vai ei. Primaarisiin ilmiöihin voidaan liittää jokin sisältö, joka ei vaihtelee ihmisten kokemusten mukaan, vaikka ilmaisujen tasolla vastaukset voivat olla erilaisia. Tutkimuksen kohteena oleva ilmiö ei myöskään vaihtelee tutkijan näkökulmasta riippuen. Sekundaariset ilmiöt puolestaan eivät ole määriteltävissä etukäteen, vaan niiden sisältö on ihmisten erilaisista käsityksistä riippuvainen. Uljens pyrkii osoittamaan, kuinka ensimmäisen ja toisen asteen näkökulmat toimivat itse asiassa käsitteinä kahden erilaisen tutkimusongelman erottamisessa. Toinen keskittyy todellisuuteen sinänsä ja toinen ihmisten käsityksiin niistä. Fenomenografian tehtävä on tutkia jälkimmäistä eli ihmisten käsityksiä todellisuudesta. (Uljens 1989, s. 15,17, 30–32.)

Tutkimusfilosofisesti fenomenografia on liitettävissä ennen kaikkea kolmeen perinteeseen: Piaget’n ajattelun kehittymistä koskeviin teorioihin, hahmopsykologiaan sekä fenomenologiaan, joiden kanssa fenomenografialla on sekä erottavia että yhdistäviä piirteitä. Suuntaus on saanut vaikutteita myös venäläisen psykologian traditiosta (Häkkinen 1996, s. 6, 8.)

Varsinaisesti fenomenografia sai alkunsa Göteborgin yliopiston tutkimusryhmän toiminnasta, jonka tarkoituksena oli selvittää ajattelun ja oppimisen ilmiöitä. Fenomenografian käsite otettiin käyttöön vuonna 1979, josta kaksi vuotta myöhemmin se esiintyi ensimmäistä kertaa myös Göteborgin yliopiston professorin Ference Martonin julkaisussa. (Marton 1990, s. 141.) Göteborgin yliopiston tutkijoiden omat näkemykset ovat olleet merkittäviä myös fenomenografian filosofisen perustan muotoutumiselle (Häkkinen 1996, s. 6).

Fenomenografia pohjautuu vahvasti oppimisen ja ymmärtämisen tarkasteluun kasvatustieteellisessä kontekstissa. Tämä konteksti on toiminut eräänlaisena perustana fenomenografian kehittymiselle, ja fenomenografian tavoitteet nähdäänkin vahvasti kasvatukseen ja koulutukseen sidonnaisina. Tavoitteena on ollut esimerkiksi kehittää oppilaiden ymmärrystä erilaisista asioista ja selvittää, kuinka opettajat voisivat paremmin tukea oppilaita heidän oppimisprosesseissaan. Fenomenografian avulla olisi mahdollista myös osoittaa sekä oppilaille että opettajille, kuinka ihmiset muodostavat erilaisia käsityksiä ympäröivän maailman ilmiöistä. Martonin (1990) mukaan tämä on tärkein fenomenografian pedagoginen seuraus. (Marton & Booth 1997, s. 111, 135; Marton 1990, s. 155–159.)

Vahva yhteys kasvatuksen ja koulutuksen kentälle on ymmärrettävää, sillä perustavanlaatuisia oppimiseen liittyviä ilmiöitä on luonnollista tarkastella näiden näkökulmien kautta. Se ei kuitenkaan ole esimerkiksi Martonin ja Boothin (1997) mukaan väistämätöntä. He huomauttavat, että fenomenografia olisi hyvä nähdä etenkin eräänlaisena perustutkimuksena ja eteenpäin vievänä voimana, jolla on toki oma alkuperänsä ja tietynlaiset hyödyntämismahdollisuutensa kasvatustieteen kentällä. (Marton & Booth 1997, s. 135.)

Häkkisen (1996) mukaan fenomenografia on liitettävissä perinteeseen, joka on tarjonnut vaihtoehtoja kvantitatiivisuutta ja positivismia painottavalle tutkimukselle. Fenomenografiassa painotettu toisen asteen näkökulma on pyritty näkemään tällaisena vaihtoehtona esimerkiksi Martonin (1978; 1981) kirjoituksissa (ks. Häkkinen 1996, s. 13.) Fenomenografisen lähestymistavan kvalitatiivisuutta voidaan perustella etenkin tutkimuskohteena olevien merkityssisältöjen kautta. Fenomenografiassa tutkitaan, minkälaisia sisältöjä ympäröivän maailman ilmiöt saavat ihmisten käsityksissä ja juuri nämä käsitykset toimivat merkityssisältöinä, joita pyritään analysoimaan. (Uljens 1989, s. 10.) Sen selvittäminen, miten ihmiset ymmärtävät tai kokevat ilmiöitä, on ennen kaikkea laadullinen kysymys ja

monialaisen laadullisen tutkimuksen yksi tutkimuskohteista (Marton 1990, s. 146; Peräkylä 1995, s. 42). Omassa tutkielmassani tavoitteena on nostaa esille verkkonuorisotyöntekijöiden omia kokemuksia ja analysoida niitä fenomenografian keinoin.

Fenomenografisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää ilmiöitä niiden selittämisen sijasta ja tehdä ihmisten käsitykset ymmärrettäviksi aidoissa yhteyksissään ilman käsitysten synnyn selittämistä ulkoisilla tekijöillä. Näin ollen fenomenografia voidaan nähdä esimerkiksi osana ymmärtävää tutkimusta. (Ahonen 1994, s. 126.) Ymmärtävään tutkimukseen liittyykin ajatus tutkimuskohteena olevien ihmisten ajatuksiin ja tunteisiin eläytymisestä (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 28; von Wright 1970, s. 4–5). Toisaalta laadullinen tutkimus voi Ahosen (1994) mukaan olla jossakin määrin myös selittävää, jos se pyrkii tuomaan esille, mistä eri ihmisten käsitysten erilaisuudessa on kyse. Tässäkään tapauksessa tavoitteena ei ole löytää varsinaisia syitä (*cause*) toiminnalle vaan enemminkin selityksiä (*reason*), jotka johtavat erilaisiin käsityksiin. (Ahonen 1994, s. 126.)

Toisaalta fenomenografiassa voidaan nähdä esimerkiksi Häkkisen (1996) mukaan kuvailevan tutkimuksen piirteitä. Fenomenografian keskeinen idea on kuvata ihmisten ajattelun sisältöä erilaisten käsitysten kautta. Käsityksiä voidaan tarkastella muodostamalla kategorioita, joiden avulla pyritään kuvaamaan analyttisestikin tarkastelun kohteena olevan ilmiön monipuolisuutta ja ihmisten erilaisia käsityksiä siitä. (Häkkinen 1996, s. 14.) Näin fenomenografia yhdistyisi joiltakin osin myös kuvailevan tutkimuksen perinteeseen tutkimuskohteen jäsentämisen, käsitteellistämisen, tästä seuraavan aineiston hankinnan ja ilmiön kuvailun kautta (Huttunen 1996, s. 135). Fenomenografiassa ilmiön jäsentämistä ja aineiston hankintaa ei tosin perinteisen kuvailevan tutkimuksen tavoin eroteta toisistaan erillisinä vaiheina.

Yleisellä tasolla fenomenografian luonteesta ja roolista tutkimuksen kentällä ei ole yksiselitteistä ajattelutapaa (Häkkinen 1996, s. 15; Uljens 1989, s. 59). Se on eri yhteyksissä hahmotettu esimerkiksi paradigmana, tiedonhaarana, lähestymistapana, tutkimusotteena, viitekehyksenä, tutkimusmenetelmänä, metodologiana tai analyysimenetelmänä (Häkkinen 1996). Järkevää olisi nähdä fenomenografia omana tutkimuksellisenä lähestymistapanaan tai tutkimussuuntauksenaan, joka liittyy tietynlaiseen kysymyksenasetteluun erityisesti oppimista ja opetusta koskevalla tutkimusalueella. Tämä näyttäisikin olevan yleisin tapa

hahmottaa fenomenografian luonne. (Häkkinen 1996, s. 15; Marton & Booth 1997, s. 111; Svensson 1989, s. 37.)

Fenomenografia ymmärretään usein myös empiirisenä tutkimussuuntauksena, jonka tarkoituksena on hankkia empiirinen aineisto, tehdä siitä johtopäätöksiä ja lopuksi kuvauksia (Ahonen 1994, s. 122). Tässä työssä fenomenografia toimii yleisenä lähtökohtana tutkimustehtävässäni nuorisotyöntekijöiden käsitysten ja kokemusten kartoittamisessa. Hahmotan fenomenografian tutkimusprosessiani ohjaavana lähtökohtana eli eräänlaisena tutkimuksellisenä lähestymistapana.

Fenomenografia on nähty ongelmallisena suuntauksena muun muassa sen vuoksi, ettei sitä ole sijoitettu selkeästi jonkin tietyn metodologian piiriin. Tähän liittyen suuntausta on kritisoitu erityisesti kahdesta näkökulmasta. Yhtäältä tutkimuksesta on nähty puuttuvan riittävä objektiivisuus, ja toisaalta tutkimuksen tuloksena syntyvät kuvaukset ja tulkinnat ilmiöstä on nähty liian pinnallisina. Svenssonin (1985) mukaan fenomenografian tutkimusmenetelmät ovat liian epäselviä eivätkä ne etene normatiivisen metodiikan mukaan. Tulkinnallisempien suuntausten osalta on taas kritisoitu kuvausten epätarkkuutta. (ks. Uljens 1989 s. 59.) Toisaalta Marton ja Booth (1997) esittävät, kuinka fenomenografiassa lähtökohtana on tutkimuskohteen selkeä rajoittuminen ihmisten käsityksiin, koska kokemusta ei ole koskaan mahdollista tavoittaa kokonaisuudessaan. Myös tutkijan kuvaukset ihmisten eri ilmiöistä muodostamista käsityksistä ovat aina osittaisia kuvauksia maailmasta. (Marton & Booth 1997, s. 123, 124.)

Fenomenografian avulla voidaan tutkia kasvatustodellisuuden ilmiöitä selvittämällä, millaisia käsityksiä yksilöillä ja yhteisöillä on niihin liittyen (Huusko & Paloniemi 2006, s. 171). Omassa tutkimuksessani liitän verkkonuorisotyön osaksi perinteistä nuorisotyötä ja siten laajemmin osaksi nuorisokasvatusta. Näin ollen se sijoittuu vahvasti kasvatustieteen kenttään. Fenomenografialle otollisia lähtökohtia ovat myös sellaiset ilmiöt, joiden käsitteistä ja ymmärtämisestä ei ole aiemmin tutkittu (Huusko & Paloniemi 2006, s. 171). Verkkonuorisotyön kohdalla varsinkin nuorisotyöntekijöiden näkökulmaan painottuva tutkimus on ollut vähäistä.

Parhaassa tapauksessa verkkonuorisotyöntekijöiden käsitysten ja kokemusten selvittäminen voi tarjota nuorisotyöntekijöille mahdollisuuksia reflektoida omia kokemuksiaan ja

toimintatapojaan ja siten tarjota oppimismahdollisuuksia omaan työhön liittyen. Yksi keskeinen syy fenomenografisessa tutkimuksessa muodostettaville kategorioille onkin siinä, että ihminen huomaa samasta asiasta olevan useita ajattelutapoja. Tämä taas voi johtaa reflektioon ja uuden oppimiseen. Samaan asiaan liittyy esimerkiksi Habermasin näkemys toiminnan taustalla oleviin oletuksiin kohdistuvasta kriittisestä reflektiosta. (Gröhn 1992, s. 25.)

5.4.2 Aineiston hankinta

Fenomenografiassa tyypillisimpänä aineistonkeruumenetelmänä on pidetty haastattelua, erityisesti avointa tai puolistrukturoitua eli teemahaastattelua. Vuorovaikutuksellista haastattelua on pidetty tärkeänä erityisesti siksi, että siinä nähdään toteutuvan fenomenografiassa vahvasti liitettävä intersubjektiivisuus. Toisin sanoen toisten ihmisten käsitysten tutkimisessa ovat aina mukana myös tutkijan omat ajatusrakenteet. (Ahonen 1994, s. 136–138.) Haastattelu ei ole kuitenkaan ainoa mahdollinen aineiston keruutapa, sillä fenomenografiassa on hyödynnetty esimerkiksi havainnointia ja ihmisten piirrosten tai muiden tuotosten analyysia (Marton 1990, s. 154).

Tässä tutkielmassa päädyin valitsemaan aineiston hankintamenetelmäksi avoimista kysymyksistä koostuvan kyselylomakkeen, joka toteutettiin verkossa Webropol-ohjelman avulla. Kysely välitettiin Oulun ja Helsingin nuorisoasiainkeskusten kautta kaikille Suomessa toimiville Netari-työntekijöille, joita kyselyn laatimisen hetkellä oli noin 70. Varauduin lomaketta laatiessani siihen mahdollisuuteen, että vastaajajoukko saattaisi kaventua pääasiassa avoimista kysymyksistä koskevan kyselylomakkeen seurauksena. Tästä huolimatta oli tärkeää muotoilla kysymykset riittävän yleisiksi, jotta niiden kautta vastaajien omat näkemykset nousisivat mahdollisimman hyvin esille. Fenomenografiassa on tärkeää, että tutkimustilanteessa esitettävät kysymykset ovat niin avoimia kuin mahdollista, jotta vastaajat voisivat valita ikään kuin ne ulottuvuudet kysymyksestä, joihin he haluavat vastata. Juuri näiden ulottuvuuksien kautta nähdään mahdollisena tavoittaa yksilöiden muodostamia merkitysrakenteita. (Marton 1990, s. 154.)

Aloitin kyselylomakkeen laatimisen hahmottelemalla kysymyksiä työni tutkimusongelman ja sitä tarkentavien tutkimuskysymyksieni pohjalta niitä tarkentamalla ja alakysymyksiä esittämällä.. Samalla pyrin pitämään kysymykset riittävän neutraaleina ja avoimina, ettei kysymysten muoto ohjaisi vastauksia tiettyyn suuntaan. Valli (2007, s. 105) nostaa kyselylomakkeen tärkeiksi piirteiksi myös lomakkeen pituuden ja kielen muotoilemisen vastaajajoukolle sopivaksi. Lisäksi pyrin pitämään lomakkeen niin lyhyenä ja selkeänä kuin mahdollista.

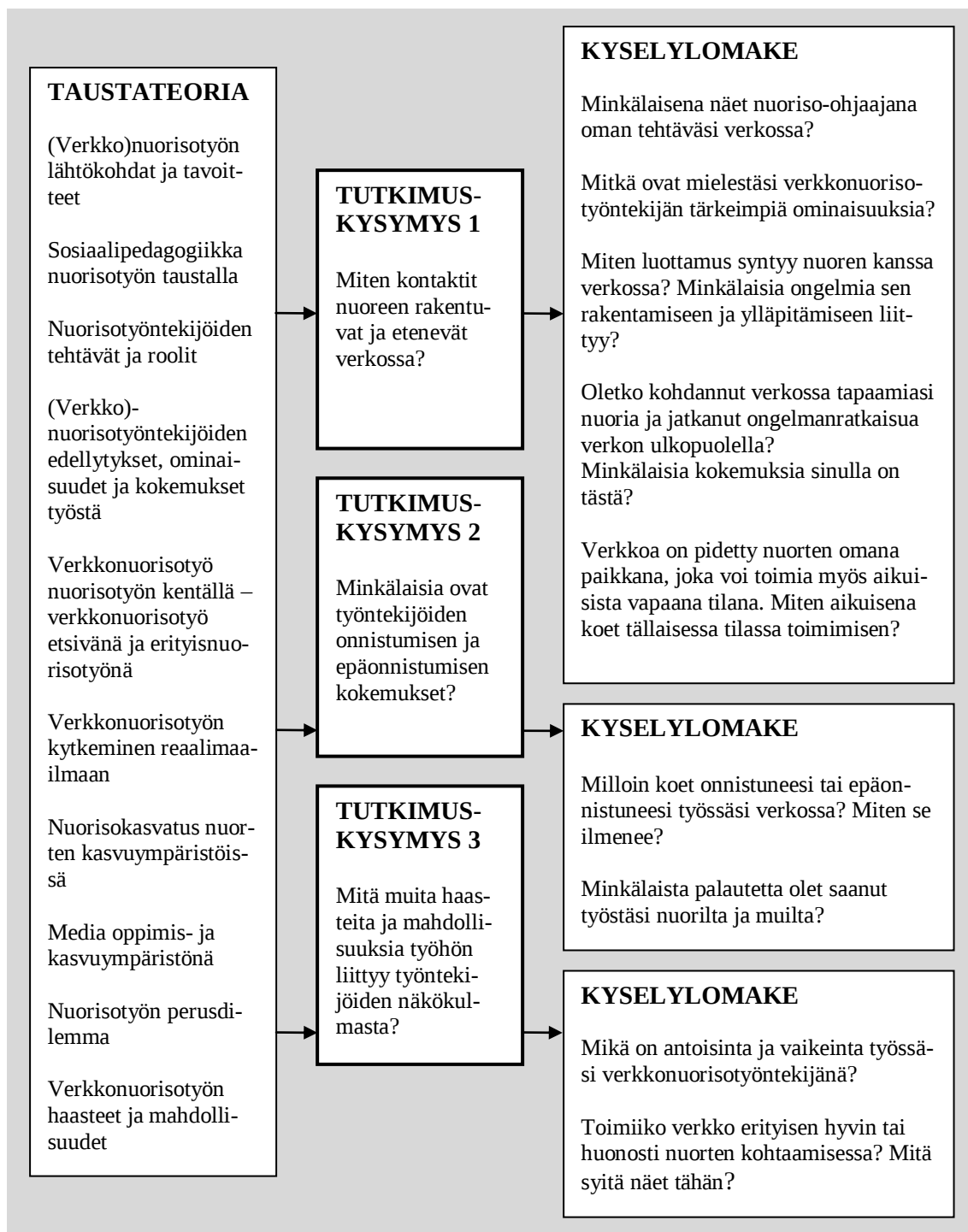
Vähitellen lopulliseen muotoon muokkautuneessa lomakkeessa oli viisi taustatietokysymystä sekä 9 avointa verkkonuorisotyötä koskevaa kysymystä. Avoimet kysymykset ryhmittelin tutkimusongelmien pohjalta kahteen keskeiseen tema-alueeseen, jotka ovat ”nuorten kohtaaminen verkossa” sekä ”kokemukset työstä” (ks. Liite 2).

Kyselyn alussa olevilla taustakysymyksillä selvitin vastaajien sukupuolen, iän, työpaikkakunnan sekä työkokemuksen pituuden yleisen nuorisotyön ja verkkonuorisotyön alueelta. Taustakysymykset toimivat esimerkiksi Vallin (2007, s. 103) mukaan hyvinä lämmittelykysymyksinä. Avoimien kysymysten kohdalla kysyin aluksi nuorten kohtaamiseen liittyen, millaisena verkkonuorisotyöntekijät näkevät tehtävänsä verkossa ja minkälaiset asiat koetaan verkkonuorisotyöntekijän tärkeimmiksi ominaisuuksiksi. Lisäksi kysyin, miten luottamusta rakennetaan ja ylläpidetään verkossa ja minkälaisia kokemuksia työntekijöillä on nuorten kohtaamisesta verkon ulkopuolella. Kysyin myös työntekijöiden mielipidettä siitä, miten he kokevat toimimisen nuorten suosimassa ja joskus aikuisista vapaanakin pidetyssä tilassa. Pyysin lisäksi työntekijöitä kertomaan, missä määrin verkko toimii heidän mielestään erityisen hyvin tai huonosti nuorten kohtaamisessa.

Kyselylomakkeen toinen pääalue koski verkkonuorisotyöntekijöiden kokemuksia työstään. Näitä selvitin yleisemmällä tasolla kysymällä, milloin työntekijät kokevat onnistuneensa tai epäonnistuneensa työssä, mitkä ovat työn vaikeimpia ja antoisimpia asioita sekä millaista palautetta he ovat saaneet nuorilta tai muilta tahoilta. Kysymykset pyrin asettelemaan lomakkeeseen siten, että ne muodostaisivat loogisen kokonaisuuden ja tekisivät vastaamisesta mahdollisimman helppoa. Vallin (2007) mukaan lomakkeessa on luontevaa edetä helpommista kysymyksistä kohti arempia sijoittaen samalla loppuun helppoja ”jäähdytelykysymyksiä” (Valli 2007, s. 103).

Kyselylomaketta varten muotoiltujen kysymysten taustalla voidaan nähdä paitsi verkkonuorisotyötä koskeva teoreettinen tausta myös tutkielmaani ohjanneet keskeiset tutkimuskysymykset. Kysymyksiä pyrin muotoilemaan myös sen kannalta, minkä asioiden kysyminen olisi yleisellä tasolla olennaista.. Kuviossa 3 on esitetty verkkonuorisotyöhön sovellettavat taustateoriat, niiden yhteys työn tutkimuskysymyksiin sekä edelleen kyselylomakkeeseen (Kuvio 3).

Tarkoituksena oli laatia kysymyksiä, jotka toisivat mahdollisimman hyvin verkkonuorisotyöntekijöiden omia käsityksiä esille ja avaisivat siten verkkonuorisotyötä suomalaisen yhteiskunnan uutena ilmiönä. Koska verkkonuorisotyötä koskeva kirjallisuus on vielä vähäistä, kaikkien tutkimuskysymysten taustalle ei voida osoittaa selkeää taustateoriaa. Näiden tutkimuskysymysten ja niitä seuranneiden tutkimuslomakkeiden kysymysten merkittävänä ohjaajana on toiminut fenomenografian periaatteet ihmisten käsitysten tutkimiseen liittyen.

Kuvio 3. Tutkielman taustateorian, tutkimuskysymysten ja kyselylomakkeen kysymysten yhteys toisiinsa.

Kysely toteutettiin Webropol-ohjelman kautta tuottamalla verkkoon sähköinen kyselylomake. Kohderyhmälle lähetettiin sähköpostitse linkki kyselyyn sekä saateviesti, jossa kerroin tutkielmastani (ks. Liite 1). Kysely oli avoinna vastaajille kahteen eri kertaan. Ensimmäisellä kerralla kysely avautui 2.11.2009, jolloin vastaamisaika oli kaksi viikkoa. Tältä ajalta vastauksia kertyi yhteensä 14 kappaletta. Vastausmäärän vähyys vuoksi verkko-

nuorisotyöntekijöille lähetettiin tieto kyselystä uudelleen 8.12.2009, jonka jälkeen siihen oli mahdollista vastata koko joulukuun ajan. Vastausmäärä tältä ajalta oli 9 kappaletta eli yhteensä kyselyyn tuli 23 vastausta noin 70 nuorisotyöntekijältä.

Avoimen kyselylomakkeen käyttäminen osoittautui perustelluksi ratkaisuksi erityisesti maantieteellisesti hajaantuneen kohderyhmän tavoittamisen vuoksi. Kyselyn toteuttaminen verkossa olevalla kyselylomakkeella oli helppo tapa tavoittaa kaikki Suomessa kyseisellä hetkellä toimivat Netari-työntekijät. Tavoitettavuuden ohella sähköisen kyselylomakkeen etuna oli sen joustavuus ja nopeus. Sähköistä kyselylomaketta käytettäessä olisi hyvä huolehtia myös sen sopivuudesta kohderyhmälle (Valli 2007, s. 111). Verkossa toimivien työntekijöiden ollessa tutkimuskohteena tämä aineistonkeruumuoto osoittautui luonnolliseksi valinnaksi, sillä verkossa toimimisen ja sen kautta tapahtuvan kommunikoinnin voi olettaa olevan työntekijöille luontevaa. Omien ajatusten ja käsitysten esittäminen kirjallisesti näyttäisikin aineiston perusteella olleen vastaajille sujuvaa.

Kyselylomakkeessa tiedustelin vastaajilta mahdollisuutta olla heihin myöhemmin yhteydessä tarkentavien kysymysten tai haastattelun muodossa. Tavoitteena oli tarpeen vaatiessa täydentää kyselyyn kirjoitettuja vastauksia. Koin kyselylomakkeen kuitenkin tavoittavan tässä tapauksessa riittävän hyvin verkkonuisotyöntekijöiden omat näkemykset, vaikka kyselylomake onkin fenomenografian kentällä harvemmin käytetty aineistonkeruumuoto. Aineiston riittävyden mahdollisti etenkin avointen vastausten käyttäminen, joihin nuorisotyöntekijät vastasivat omin sanoin. Lisäksi aineiston oleminen jo valmiiksi kirjallisessa muodossa teki analyysiprosessin joustavammaksi. Valmiiksi kirjallisen aineiston käyttäminen poistaa samalla myös tutkijan mahdollisesti tekemät lyöntivirheet aineiston syötön jäädessä pois (Valli 2007, s. 111).

Avoimen kyselylomakkeen puutteeksi voidaan laskea se, että vastaukset saattavat olla epätarkkoja tai tutkijan näkökulmasta aiheen vierestä kirjoitettuja (Valli 2007, s. 124). Myöskään epäselvien vastausten sisältöä ei ole mahdollista tarkentaa samoin kuin haastattelutilanteessa. Samoin tarvittavien lisäkysymysten esittäminen on näin vaikeampaa. Vastaavasti vastaajilla ei ehkä ole samoilla tavoin luontevaa mahdollisuutta tarkistaa kysymysten tavoitteita, vaikka esimerkiksi tässä tapauksessa yhteystietoni olivat heidän tiedossaan. Kyselyyn tulleet vastaukset olivat kuitenkin pääsääntöisesti selkeitä ja ymmärrettäviä, eikä tarkennuksille vastausten tai kysymysten suhteen ilmennyt tarvetta.

Aineistonkeruumenetelmän valinnan kohdalla pohdin myös sitä, jäävätkö vastaukset kyselylomaketta käytettäessä liian kapea-alaisiksi haastatteluun verrattuna. Määrällisesti katsottuna kirjallista aineistoa kertyikin näin todennäköisesti vähemmän kuin haastattelujen muodossa. Kuitenkin omien näkemysten kertominen kirjallisesti sai vastaajat ehkä muotoilemaan ajatukset tiiviiseen muotoon, mikä taas oli etu analyysivaiheessa. Tästä kertoo esimerkiksi se, että merkityssisältöjen erottaminen tekstistä oli sujuvaa. Toisaalta kyselylomakkeen käyttäminen ei ehkä tuonut samalla tavoin mahdollisuuksia vastaajille kertoa kokemuksistaan ennalta määrättyjen kysymysten ulkopuolelta. Haastattelutilanteessa tämä olisi ollut luontevampaa.

5.4.3 Analyysi ja tulkinta

Fenomenografisen tutkimuksen analyysistä ei ole mahdollista esittää vain yhtä toimivaa mallia, vaan tavat tulosten saamiseen voivat olla erilaisia (Marton 1988, s. 198). Tutkielmassani olen hyödyntänyt Niikon (2003) osittain Uljensin (1991) pohjalta muotoilemaa fenomenografisen analyysin mallia. Analyysistani on mahdollista löytää yhtäläisyyksiä osin myös sisällönanalyysin kanssa. Sisällönanalyysi voidaankin ymmärtää laajana teoreettisena kehyksenä, joka pitää sisällään useita erilaisia laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 91). Fenomenografinen analyysi eteneekin hyvin samantapaisesti kuin laadullinen sisällönanalyysi.

Fenomenografisessa analyysiprosessissa teemoittelu ja kategorioiden muodostaminen ovat avainsanoja koko analyysin ajan. Anneli Niikko (2003) esittää Uljensiin (1991) pohjautuen mallin fenomenografisen tutkimuksen analyysistä, joka koostuu neljästä eri vaiheesta. Ensimmäinen vaihe muodostuu aineiston huolellisesta lukemisesta ja olennaisten ilmausten etsimisestä, joita teemoitellaan ja ryhmitellään toisessa vaiheessa. Kolmannessa vaiheessa näin syntyneiden teemojen työstämistä jatketaan siten, että niistä muodostuu erityisiä kategorioita. Periaatteessa analyysi voi päättyä jo tällaiseen alakategorioiden joukkoon, mutta usein prosessi jatkuu vielä neljänteen vaiheeseen, jossa syntyneitä kategorioita muokataan

edelleen laajemmiksi ylemmän tason kuvauskategorioiksi. Tämä perustuu paitsi teoreettisiin lähtökohtiin myös empiiriseen aineistoon. Edelleen analyysia on mahdollista viedä eteenpäin muodostamalla kategorioista niin sanottu kuvauskategoriasysteemi. (Niikko 2003, s. 33–38.)

Oma analyysiprosessini koostui kahdesta päävaiheesta. Ensin analysoin alustavasti ensimmäisellä kyselykerralla saadut 14 vastausta. Näistä etsin kysymyskohtaisesti olennaisia merkitysyksiköitä, joita teemoittelin alustavasti. Kyselylomakkeen rakenne ohjasi analyysia siten, että käytin siinä esitettyjä kysymyksiä teemoittelun apuna, mikä helpotti tarkastelemaan aineistoa näin syntyvien pienempien sisältöalueiden kautta. Toisella kerralla kerättyjä vastauksia analysoin samalla tavalla käyttäen ensimmäisen vaiheen teemoitteluja analysoinnin pohjana.

Fenomenografisen tutkimuksen analyysin *ensimmäisessä vaiheessa* olennaista on tutkimusongelmien kannalta *merkittävien ilmausten erottaminen aineistosta* (Marton 1988, s. 198). Omassa tutkimuksessani tämä tapahtui siten, että keskityin tarkastelemaan yhtä kysymystä ja siihen annettuja vastauksia kerrallaan. Tämä oli hyvä tapa edetä, sillä hahmotin kyselylomakkeessa esitetyt kysymykset tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten eräänlaisina osa-alueina. Tutkimuskysymysten ja lomakkeen kysymysten pitäminen mielessä jäsensi siis osittain merkitysyksiköiden etsintää, vaikka se tapahtuikin samalla aineistolähtöisesti. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteenä voidaankin pitää sekä teoreettisten lähtökohtien huomioimista, mutta samalla tekstin lukemista omassa kontekstissaan (Ahonen 1994, s. 144).

Luettuani vastauksia erottelin niistä merkitysisältöjä sen mukaan, mitkä muodostivat ajatuksellisesti järkevän kokonaisuuden. Merkitysyksiköiden laajuus vaihteli siinä esitetyn asian mukaan siten, että jotkut sisälsivät useampia lauseita, jotkut ehkä vain muutamia sanoja. Merkitysyksiköitä erottelin kiinnittämättä huomiota vastaajien välisiin rajoihin eli keskiöön nousivat ainoastaan kysymyksen kannalta merkittävät ilmaukset. Martonin (1988) mukaan tulkittavasta tekstistä näin löytyvillä merkittävillä ilmauksilla on aina kaksi kontekstia, joiden mukaan ilmauksia tulkitaan. Ensinnäkin ilmaukset täytyy aina tulkita suhteessa siihen kontekstiin, josta ne on poimittu aineistosta. Toisaalta merkitysyksiköiden kokoaminen yhteen välittämättä siitä, kenelle vastaajista kyseinen ilmaus kuuluu muodos-

taa eräänlaisen merkitysten kokonaisuuden, joka toimii toisena kontekstina. (Marton 1988, s. 198.)

Koska fenomenografisen tutkimuksen analyysissä ei ole mahdollista osoittaa yhtä ainoaa tapaa edetä (Niikko 2003, s. 32), myös analyysin eri vaiheiden sekoittuminen on luonnollista. Omassa analyysiprosessissani fenomenografisen analyysin kaksi ensimmäistä vaihetta, aineiston lukeminen ja merkitysyksiköiden etsiminen sekä aineiston teemoittelu, tapahtuivat osittain samanaikaisesti. Suurin syy näin toimimiselle oli analyysin eteneminen alussa kysymys kerrallaan, jolloin kysymykset muodostivat jo valmiiksi omia teema-alueitaan. Myöhemmässä vaiheessa kysymysten väliset rajat kuitenkin hämärtyivät.

Toisessa eli teemoittelun vaiheessa keskeistä on aineistosta löytyneiden merkitysyksiköiden lajittelu erilaisiksi ryhmiksi. Teemoittelussa aineistosta löytyneitä ilmauksia verrataan toisiinsa sekä etsitään niitä yhdistäviä ja erottavia piirteitä. (Marton 1988, s. 198.) Näin ollen myös rajatapauksia voi löytyä. Jo teemoittelun aikana tutkija voi hahmotella eri ryhmiä koskevia kriteerejä eli pohtia, millä perusteella tietyt ilmaukset voidaan koota yhteen. Prosessin aikana jotkut ryhmät voivat myös osoittautua toisia tärkeämmiksi. (Niikko 2003, s. 34.) Omassa tutkimuksessani kokosin jokaisen suuremman teema-alueen eli kyselylomakkeessa olleiden kysymysten kohdalla toisiaan muistuttavia ilmauksia yhteen. Joidenkin kysymysten kohdalla oli nähtävissä selkeitä osa-alueita, eräänlaisia alustavia kategorioita, mutta myös epäselvien vastausten määrä oli tässä vaiheessa vielä suuri.

Fenomenografisen tutkimuksen analyysin aikana olennaista on tutkijan jatkuva reflektointi teoreettisen ajattelun ja aineiston lukemisen välillä. (Niikko 2003, s. 34.) Tällainen prosessi jatkuu tavallaan koko analyysin ajan. Analyysia tehdessäni osoittautui entistä selvemmin analyysiprosessin kokonaisvaltaisuus ja jatkumot eri vaiheiden välillä.

Kolmas vaihe eli kategorioiden muodostaminen jatkui edellisen vaiheen teemoittelun pohjalta. Käytännössä myös toinen ja kolmas vaihe tapahtuivat osittain samanaikaisesti ja toisiaan tukien. Olennaista kategorioita muodostettaessa on laatia selkeä kriteeri, joka määrittää kutakin kategoriala. Edellisessä vaiheessa syntyneet ryhmät muutetaan näin kategorioiksi, joita määritetään niiden keskeisten sisältöjen kautta. Jokaista kategoriala varten kerätään myös sitaatteja aineistosta, jotka kuvaavat kategorian sisältöä. (Marton 1988, s. 198.)

Marton (1988) korostaa kategorioiden muodostamisen dialektista luonnetta. Toisaalta kategoriaan sisälletyt merkitysyksiköt määrittävät kategorian merkityksen ja luonteen. Toisaalta taas näin syntynyt kategorian sääntö määrittää, millaisia merkitysyksiköitä kategoriaan on mahdollista sisällyttää. Ajan kuluessa syntynyt rakenne vakiinnuttaa itsensä. (Martton 1988, s. 198–199.) Omassa analyysissäni kategoriat muotoutuivat kohti lopullista muotoaan vähitellen tiivistyen ja tarkentuen. Edellisessä vaiheessa syntyneitä teema-alueita oli lopullisia kategorioita enemmän, jotka kuitenkin osoittautuivat joissain tapauksissa tarpeettomiksi. Myös kategorioiden nimet vaihtuivat niiden muokkautuessa. Jo teemoittelun aikana sijoitin eri teema-alueita hierarkkisesti suhteessa toisiinsa, mutta vasta kategorisoinnin aikana syntyivät selkeät ylä- ja alakategoriat.

Kategorioiden määrä tai niiden jonkin tietyn ryhmän edustavuus ei ole olennaista fenomenografisessa tutkimuksessa. Tärkeämpää on muodosta laadullisesti erilaisia kategorioita, jotka kuvaavat ihmisten erilaisia tapoja käsittää asioita. Näin ollen myös kategorioiden koko voi vaihdella paljonkin. (Ahonen 1994, s. 127.) Verkkonuorisotyöntekijöiden käsityksiä analysoidessani joidenkin kysymysten kohdalla vastaukset saattoivat olla hyvin yhdenmukaisia, jolloin kategoriat olivat laajoja, mutta niiden määrä oli vähäinen. Toisten kysymysten kohdalla hajontaa oli havaittavissa selvästi enemmän.

Kategorioiden muodostaminen voi syntyä vahvasti aineiston pohjalta tai tutkijan oman konstruktiosprosessin kautta (Niikko 2003, s. 36). Omassa tutkimuksessani pyrin siihen, että aineistosta löytyvät merkitysyksiköt olisivat hyvin keskeisessä asemassa, joiden pohjalta aineiston luokittelu tapahtuu. Tässä mielessä analyysitapani oli vahvasti aineistolähtöinen. Toisaalta aineiston teemoittelussa ja kategorisoinnissa on nähtävillä oma konstruktiosprosessini, minkä vuoksi esimerkiksi toisen tutkijan tekemänä syntyneet kategoriat olisivat saattaneet olla erilaisia.

Viimeisessä eli neljännessä vaiheessa analyysiprosessin pääsisältönä on *kuvauskategorioiden muodostaminen*, jotka toimivat lopulta tutkimuksen tuloksina (Martton 1988, s. 181). Kuvauskategoriat syntyvät, kun edellisessä vaiheessa syntyneitä kategorioita yhdistetään teoreettisen taustatiedon avulla laaja-alaisiksi kategorioiksi eli kuvauskategorioiksi. Nämä muodostavat ns. ylätasen kategorijoukon. (Niikko 2003, s. 36.) Tässä vaiheessa pyrin muokkaamaan kategorioita tutkimuskysymyksiä vastaaviksi. Samalla muokkautuivat myös aiemmat, hyvin pitkälti lomakkeen kysymyksiin perustuneet kategorioiden väliset rajat.

Koska jonkin asian käsittäminen rakentuu aina kokemukselle kyseisestä asiasta, fenomenografisessa tutkimuksessa tuotetut kuvauskategoriat ovat aina kokemuksellisuuteen perustuvia. Samalla ne ovat myös sidoksissa koettuun sisältöön jostakin ilmiöstä. Näistä piirteistä taas seuraa kategorioiden suhteellinen ja laadullinen luonne. Martonin (1988) mukaan juuri nämä neljä piirrettä eli suhteellisuus, kokemuksellisuus, sisältökeskeisyys ja laadullisuus ovat fenomenografiassa käytettävien kategorioiden keskeisiä piirteitä. (Marton 1988, s. 181.)

Vertasin syntyneitä kategorioita myös aiempiin tutkimuksiin ja muuhun työssäni hyödyntämään teoriapohjaan yhdistelemällä kategorioita teoriapohjasta esiin nostamiini merkittäviin kokonaisuuksiin. Vaikka teoriapohjaan vertaaminen ei sinänsä muuttanut kategorioiden vahvaa aineistolähtöisyyttä, auttoi se sitomaan tutkimuksen tuomaa tietoa muihin tutkimuksiin ja muihin verkkonuorisotyöstä esitettyihin näkemyksiin. Samalla prosessi rakensi pohjaa seuraavan luvun tulosten tarkastelulle.

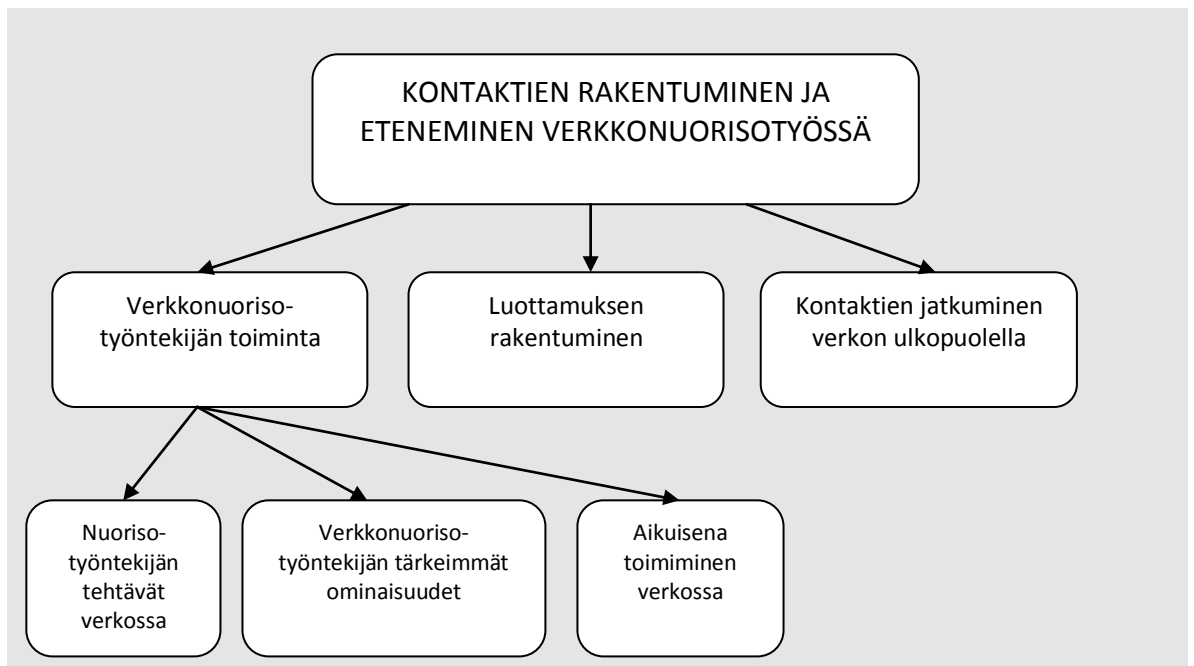
6. TUTKIMUSTULOKSET

Seuraavassa tarkastelen tutkielmani keskeisimpiä tuloksia tutkimuskysymysten perusteella syntyneiden kolmen keskeisen teeman kautta. Näitä teemoja ovat kontaktien rakentuminen ja eteneminen verkossa, verkkonuurisotyöntekijöiden onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset sekä verkkonuurisotyön haasteet ja mahdollisuudet. Etenen tulosten tarkastelussa siten, että esittelen aluksi kunkin aihealueen kohdalla työntekijöiden vastauksista muodostamiani kategorioita, joiden tueksi esitän aineistosta poimittuja lainauksia. Lisäksi pyrin yhdistämään empiirisen osuuden tuloksiin kirjallisuudesta ja aiemmista tutkimuksista nousevia näkemyksiä.

Tulokset on muodostettu kyselyn pohjalta, johon vastasi yhteensä 23 työntekijää noin 70 verkkonuurisotyöntekijän kohderyhmästä. Vastaajista naisia oli 17 (73,9 prosenttia) ja miehiä 6 (26,1 prosenttia). Vastaajien keski-ikäksi saatiin 32 vuotta nuorimman vastaajan ollessa 24 ja vanhimman vastaajan 52 vuotta. Kyselyyn vastanneet työntekijät edustivat 13 työpaikkakuntaa Suomessa. Työkokemuksen pituus nuorisotyön alueella vaihteli voimakkaasti. Osa tähän kysymykseen vastanneista oli toiminut nuorisotyön parissa vasta muutama vuoden, kun taas joillakin vastaajista kokemusta oli useamman vuosikymmenen verran. Keskimäärin nuorisotyön alueella oli työskennelty noin 8,5 vuotta. Verkkonuurisotyön alueella työkokemuksen pituus kysymykseen vastanneilla oli keskimäärin 2 vuotta.

6.1 Kontaktien rakentuminen ja eteneminen verkossa

Kontaktien rakentumisen ja etenemisen suhteen kysyin työntekijöiltä heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan liittyen verkkonuorisotyöntekijän toimintaan, verkossa tapahtuvaan luottamuksen rakentumiseen sekä kontaktien jatkumiseen verkon ulkopuolella (Kuvio 4).

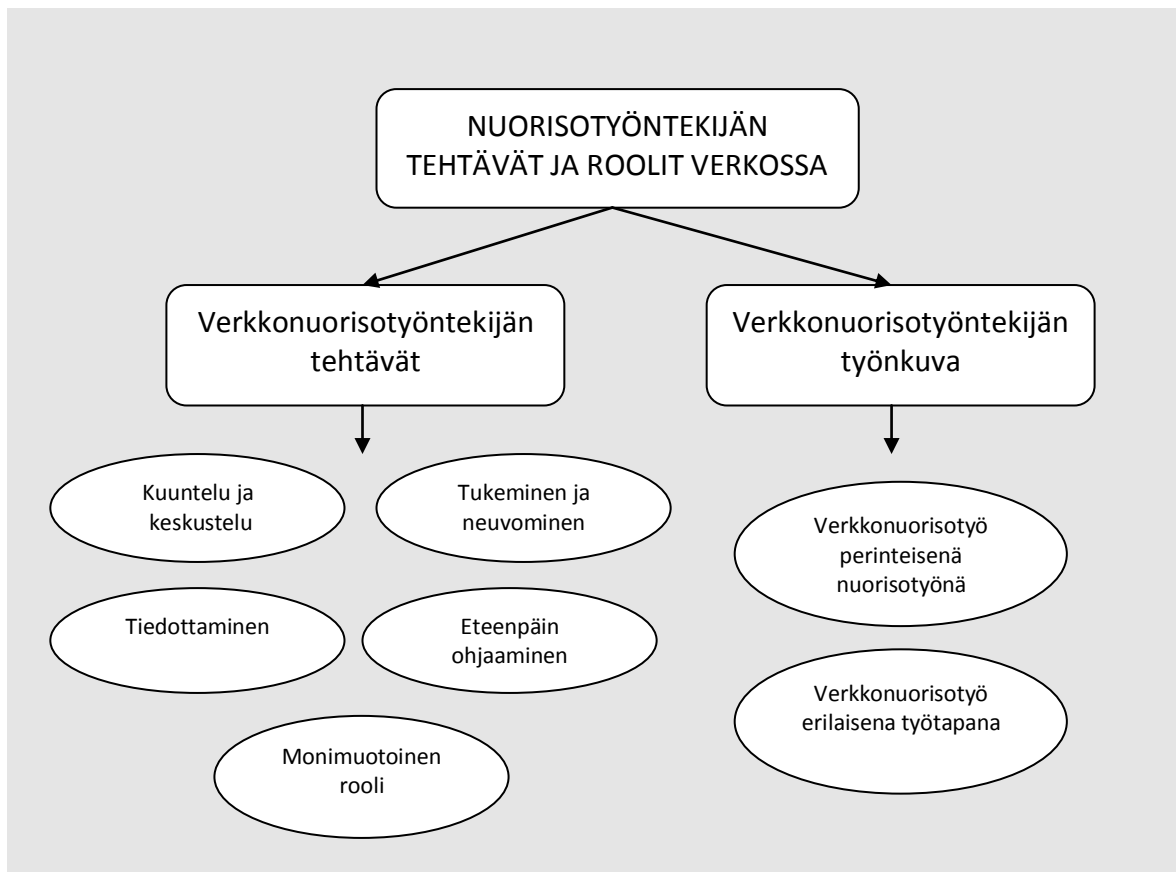
Kuvio 4. Verkkonuorisotyöntekijöiden vastaukset kontaktien rakentumisesta ja etenemisestä verkkonuorisotyössä.

Kuviossa 4 pyrin havainnollistamaan kontaktien rakentumista ja etenemistä koskevien vastausten rakennetta. Tarkastelen aluksi verkkonuorisotyöntekijän toimintaa, jonka katson koostuvan kolmesta osa-alueesta. Näitä ovat nuorisotyöntekijän tehtävät verkossa, verkkonuorisotyöntekijän tärkeimmät ominaisuudet sekä aikuisena toimiminen verkossa. Näiden ohella tarkastelen työntekijöiden käsityksiä luottamuksen rakentumisesta sekä kontaktien jatkumisesta verkon ulkopuolella. (Kuvio 4.)

6.1.1 Verkkonuorisotyöntekijän toiminta

Nuorisotyöntekijöiden toimintaa lähestyn tässä yhteydessä kolmesta eri näkökulmasta: millaisina he näkevät tehtävänsä verkossa, minkälaisia asioita he pitävät nuorisotyöntekijöiden tärkeimpinä ominaisuuksina sekä minkälaisia kokemuksia heillä on aikuisena toimimisesta nuorten suosimissa verkkoyhteisöissä.

Nuorisotyöntekijöiden tehtävät verkossa

Kuvio 5. Verkkonuorisotyöntekijöiden käsitykset tehtävistään verkossa.

Verkkonuorisotyöntekijöiden tehtäviä koskevissa vastauksissa ilmeni kuvauksia paitsi verkkonuorisotyöntekijöiden konkreettisista tehtävistä myös pohdintoja verkkonuorisotyön luonteesta perinteisen nuorisotyön rinnalla (Kuvio 5). Näin ollen muodostin vastauksista

kaksi pääkategoriaa, joista toinen kuvaa verkkonuorisotyöntekijöiden tehtäviä ja toinen verkkonuorisotyöntekijöiden työnkuvaa perinteiseen nuorisotyöhön rinnastettuna.

Verkkonuorisotyöntekijöiden tehtäviä koskevia vastauksia voi tarkastella viiden eri osa-alueen kautta. Ensiksikin työntekijät näkevät verkossa tärkeäksi tehtäväkseen **nuorten kuuntelemisen ja heidän kanssaan keskustelun**. Työntekijät pitävät tärkeänä luotettavana ja läsnä olevana aikuisena toimimista, joille nuoret voivat kertoa asioistaan. Keskusteluissa korostui nuorten tarpeiden lähtökohtana pitäminen.

Verkossakin nuoret kaipaavat läsnäolevaa aikuista ja kuuntelijaa.

Olla tavattavissa, helposti lähestyttävä aikuinen, jonka kanssa voi jutella. Aikuinen, jolta voi kysyä ja saada apua.

Vietän aikaa nuorten kanssa keskustellen asioista, jotka nuorille itselleen ovat tärkeitä.

Myös **tukeminen ja neuvominen** nähtiin verkkonuorisotyöntekijöiden tehtävänä.

Aivan kuten irl-maailmassa (in real life = oikeasssa maailmassa, tekijän huom.) tehtäväni varkkomaailmassa on tukea nuoren kasvua ja kehitystä, kuunnella heitä,

Vastaan kysymyksiin ja pyrin saamaan nuoret itse tuottamaan omia mielipiteitään asioista.

Muutamissa vastauksissa nousi esille verkkonuorisotyöntekijöiden toimiminen **tiedottajan** roolissa. Nuorisotyöntekijältä voidaankin edellyttää tietämystä niin yhteiskunnallisista kysymyksistä, yhteiskunnallisista toimintatavoista kuin vaikkapa erilaisista harrastuksista. Myös yleistieto yleisesti on tärkeää. (Cederlöf 2004, s.183.)

Välillä toimia ohjaajan roolissa kertoen faktoja esim. nuorille tarjolla olevista palveluista ja mahdollisuuksista.

Minulla se on tiedottamista esim. irc-galleria nuoppari profiileissa, facebookissa, kaupungin nettisivuilla tai nuorisotiedotus sivuilla.

Tiedottamiseen liittyvät osaltaan käsitykset nuorisotyöntekijöiden tehtävästä **ohjata nuoria tarvittaessa eteenpäin**. Tällä tarkoitettiin erityisesti nuorten kannustamista etsimään apua ongelmiinsa, mutta myös verkkonuorisotyöntekijällä nähtiin joskus olevan velvollisuus viedä asiaa eteenpäin.

Usein nuoret tarvitsevat verkossa neuvoa, tukea ja vahvistusta uusiin harrastuksiin, tukitoimiin - kuten rohkeutta mennä kuraattorin puheille, nuorisotalolle, tai esim. terveydellisiin kysymyksiin.

Tietenkin pitää muistaa myös, että jos tilanne niin vaatii meillä on myös lain velvoittama vaatimus tehdä lastensuojeluilmoitus.

Verkkonuorisotyöntekijöille määritellyt tehtävät näyttäisivät olevan rinnastettavissa Niemisen (2007) jaotteluun nuorisotyön perusfunktioista. Nuorten kanssa keskustelun, neuvomisen ja tiedottamisen voidaan kaikkien ajatella pyrkivän nuorten tukemiseen paitsi yhteiskuntaan kiinnittymisen myös yksilöllisen tukemisen tasolla. Täten verkkonuorisotyössä olisi mahdollista toteuttaa sekä personalisaatio- että sosiaalisiaatiofunktioita. (ks. Nieminen 2007b, s. 22–25.).

Toisaalta verkkonuorisotyöhön voidaan vahvasti liittää sosiaalisiaatio- ja personalisaatiofunktion yhdistävä kompensaaatiofunktio, jonka tarkoituksena on tukea nuoria, joilla on ongelmia sosiaalisaation tai omien yksilöllisten mahdollisuuksien tasolla (Nieminen 2007b, s. 25). Esimerkiksi verkkonuorisotyöntekijöiden rooli nuorten ohjaamisessa tarvittaessa eteenpäin kertoo tästä.

Vastuksista voidaan löytää vastaavuuksia Niemisen (2007, s. 27) kuvaamaan nuorisotyön monifunktioisuuden periaatteeseen sekä Cederlöfin (2004, s. 183–186) ajatuksiin nuorisotyöntekijöistä moniosaajina. Verkkonuorisotyöntekijän **monimuotoista roolia** koskevaan kategoriaan on liitetty sellaiset vastaukset, joissa korostettiin tällaista verkkonuorisotyöntekijän monipuolista ja vaihtelevaa roolia. Tehtävät voivat olla myös tilannesidonnaisia.

Tilanteesta riippuen nuorisonohjaaja voi olla ihan vaan juttuseuraa, mutta myös luotettava aikuinen joka kuuntelee. Itse koen, että perusjutustelun myötä luodun kontaktin avulla voi luoda sellaisen suhteen nuoreen, että vaikeana hetkenä hänen on helppo kertoa ongelmista/pahasta olostaan tutulle ja luotettavalle ohjaajalle.

Nuoriso-ohjaaja on kuuntelija, juttelija, nevonantaja, "eteenpäintuuppia" loppujen lopuksi aika paljon kaikkea mahdollista maan ja taivaan välillä.

Aineistossa oli viittaus myös työn kasvatuksellisuuteen. Nuorisotyön kasvatuksellista luonnetta voidaan esimerkiksi Cederlöfin (2004, s. 24, 135) mukaan kuvata kasvua tuke-

vaksi toiminnaksi, jossa ohjaajien roolia määrittää nuorten tukeminen, ohjaaminen, rinnalla oleminen ja tarvittaessa nuorten toimintaan puuttuminen. Tässä aineistossa kasvatuksellisuuteen viitattiin esimerkiksi näin:

Kasvatuksellisia tavoitteita ei oikeastaan voi asettaa kuin yleisellä tasolla kaikkien työntekijöiden kesken. Mutta tämä ei tarkoita etteikö kasvatuksellisuutta keskusteluissa esiintyisi.

Verkkonuurisotyöntekijöiden vastauksia voidaan verrata Cederlöfin (2004, s. 158–166) tutkimustuloksiin nuorisotyöntekijöiden yksilösuhteissa ilmeneviin rooleihin liittyen. Verkkonuurisotyöntekijöiden työssä näyttäisi olevan elementtejä sekä arkipäiväisestä vuorovaikutuksesta että nuorten ongelmanratkaisuun ohjaamisesta. Yleisissä ja suhteellisen ongelmattomissa suhteissa nuorisotyöntekijän työtä määrittää usein arkinen vuorovaikutus, neuvonta ja kontrolli sekä tilannekohtainen toiminta. Näiden yleisten roolien ohella nuorisotyöntekijät voivat tukea nuoria varsinaisissa ongelmanratkaisuprosesseissa.

Verkkonuurisotyöntekijän työnkuvaksi nimettyyn kategoriaan liittämistäni vastauksista nousi esille kaksi keskeistä teemaa. Seuraavissa lainauksissa tulee esille sekä verkkonuurisotyön yhteys perinteiseen nuorisotyöhön että erilaisen työmuodon luonne.

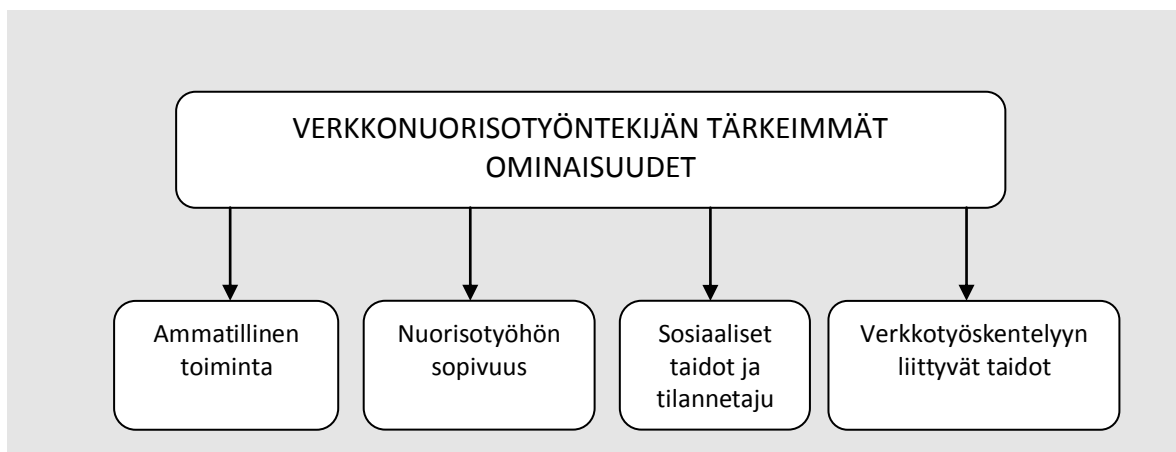
Itse en enää erottele verkkomaailmassa ja irl- maailmassa tehtävää työtä toisistaan erilaisena. Käytettävä ympäristö ja väline vaan on erilainen kuin kasvokkain tehtävässä kohtaamistyössä.

Aika samanlaisena kuin normaalissa talotyössä. Erona kasvokkain tehtävään työhön on tietysti se, että talolla nuoren avautumiseen saattaa mennä puolesta vuodesta useampaan vuoteen, kun taas verkkonuurisotyössä nuoret avautuvat nopeammin ja puhuvat avoimemmin.

Toisaalta vastauksissa korostui työntekijöiden näkemykset verkkonuurisotyöstä perinteiseen nuorisotyöhön liittyvänä työnä, mutta samalla tuotiin esille joitakin verkkonuurisotyön omia erityispiirteitä. Monessa vastauksessa korostui ajatus samanlaisen nuorisotyön tekemisestä niin verkossa kuin reaali-maailmassakin. Vastaukset ovat yhteneväisiä esimerkiksi Cavén-Pöysän ja muiden (2007) näkemysten kanssa liittyen verkkonuurisotyön kuulumiseen vahvasti nuorisotyön kentälle.

Verkkonuorisotyöntekijän tärkeimmät ominaisuudet

Seuraavaan kuvioon olen koonnut aineiston pohjalta verkkonuorisotyöntekijältä vaadittavia tärkeimpiä ominaisuuksia. Nämä jaottelin neljään kategoriaan sen mukaan, korostuvatko niissä nuorisotyöntekijän ammatillinen toiminta, nuorisotyöhön sopivuus, sosiaaliset taidot ja tilannetaju vai verkkotyöskentelyyn liittyvät taidot. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Käsitykset verkkonuorisotyöntekijän tärkeimmistä ominaisuuksista.

Ammatillisen toiminnan kategoria koostuu ilmauksista, joissa tuotiin esille vaatimus nuorisotyöllisestä osaamisesta ja kiinnostuksesta nuoria kohtaan. Nuorisotyölliseen osaamiseen liitettiin esimerkiksi nuorisotyöntekijän ammattitaito, asiantuntevuus ja kokemus nuorisotyöstä. Tämän ohella korostettiin aitoa kiinnostusta nuoria kohtaan, motivaatiota sekä nuorten kehitystason tuntemista. Myös nuoreen kohdistetun luottamuksen voidaan katsoa kuuluvan tähän kategoriaan.

nuorisotyöllinen työote: ohjaaminen, positiivinen/sosiaalinen vahvistaminen, ongelman ratkaisu, osallisuuden mahdollistaminen.

Vahva kenttäkokemus nuorisotyöstä, mielellään monipuolinen tausta nuorisotyöstä.

Kiinnostus työtä kohtaan. Motivaatio.

Ensimmäisen lainauksen sisällöstä on löydettävissä monia piirteitä, joita on käsitelty myös nuorisotyötä koskevassa teoriassa. Nuorisotyön tavoitteisiin katsotaan kuuluvan keskeisesti

aktiiviseen kansalaisuuteen kannustaminen sekä sosiaalinen vahvistaminen (Suomen Nuorisoyhteistyö 2008a, s. 24, Suomen Nuorisoyhteistyö 2008b, s. 1–4). Nuorisotyöntekijän rooliin liitetään myös laaja-alainen osaaminen liittyen kasvatukselliseen ja sosiaaliseen tietämykseen. Nuorisotyöntekijälle hyödyllisenä ominaisuutena nähdään esimerkiksi tietoryhmien ja yksilöiden kohtaamisesta sekä erilaisten toimintamenetelmien tunteminen. (Cederlöf 2004, s. 183.) Tähän viitataan myös ammatilliseksi toiminnaksi nimeämässäni kategoriassa.

Nuorisotyöhön sopivuudella viitataan sellaisiin ilmauksiin, joissa vastaajat toivat esiin erityisesti työntekijän persoonaan ja asenteeseen liittyviä ominaisuuksia, jotka nähtiin tärkeänä nuorten parissa tehtävässä työssä. Tällaisia ominaisuuksia ovat esimerkiksi luotettava ja jämäkkänä aikuisena toimiminen, jolla on kuitenkin tarvittavaa rentoutta, huumorintajua ja kykyä tulla toimeen nuorten kanssa. Samalla pidettiin tärkeänä, että nuorisotyöntekijä on rehellinen ja aito oma persoonansa, jota on helppo lähestyä. Myös stressinsietokyky ja kärsivällisyys nousivat joissain vastauksissa esiin.

ei tiukkapipo, eikä liian opettajamainen suhtautuminen asioihin.

Osata "puhua" nuorten kieltä, mutta kuitenkin aikuisen tavoin.

Olla helposti lähestyttävä ja viestiä sitä, että tältä aikuiselta uskaltaa ja saa kysyä.

Kärsivällisyys ja pitkäjänteisyys haastavien nuorten kohdalla.

Cederlöf (2004) käsittelee samoja asioita kuvaamalla nuorisotyöntekijöiden tärkeinä piirteinä aitoutta, rehellisyyttä, luontevuutta ja omana itsenä toimimista. Yleisemmällä tasolla nuorisotyöntekijän persoonallisuuden ja identiteetin tulisi sopia nuorisotyöhön. Toimintaa määrittää samalla tietynlainen epämuodollisuus ja rentous, mutta myös aidosti luotettavana aikuisena toimiminen. Ohjaajalta vaaditaan myös kärsivällisyyttä ja kykyä hallita itseään. Myös työtä kohtaan osoitettu kiinnostus ja motivaatio nähdään olennaisena. Nuorisotyöhön sopivuudella voidaankin muiden asioiden ohella tarkoittaa yleisesti halua työskennellä nuorten parissa ja sosiaalisen työn arvostamista. (Cederlöf 2004, s. 140–143.)

Aineiston pohjalta omaksi kokonaisuudekseen nousivat **sosiaaliset taidot ja tilannetaju**. Näiden kohdalla nähtiin tärkeänä perinteiset vuorovaikutustaidot kuten kuunteleminen, keskustelu, empatia ja avoimuus. Myös aitoa läsnäoloa arvostettiin.

Keskustelutaito: kysymyksien asettelutaito, mielipiteen kyselytaito, kuuntelu kuunteleminen.

Kuunnella mutta myös osata ja uskaltaa keskustella nuoren kanssa. Viedä keskustelua luontevasti eteenpäin.

Perinteisten vuorovaikutustaitojen ohella työntekijät korostivat nopeaa reagointikykyä ja tilannetajua:

Ajantasalla oleminen, nopeat hoksottimet,

... ohjaajan taito lukea tilanteita ja aistia nuoren fiiliksiä verkon kautta, ilman, että häntä näkee.

Jotenkin tulisi nähdä sanojen taakse nuoren halu saada kontakti vaikka keino-ovatkin joskus kyseenalaisia.

Edellä mainitut nuorisotyöntekijän ominaisuudet voidaan perustellusti liittää myös reaali-maailmassa tehtävään nuorisotyöhön (Cederlöf 2004, 191–192, Telemäki 1999, s. 160). Tästä poiketen työntekijät toivat esiin myös erityisesti **verkkonuorisotyössä tarvittavia taitoja**. Näitä ovat muun muassa tietotekninen osaaminen ja kirjalliseen ilmaisuun liittyvät taidot. Myös verkkomaailman tuntemisesta koetaan olevan etua.

Tietenkin tietotekniset taidot on tärkeitä. Jos olet todella hidas kirjoittamaan eikä käytettävät ohjelmistot ole hallussa ei keskustelusta tule mitään.

Ohjaajan täytyy myös kiinnittää huomiota itse kirjoittamansa tekstin selkeyteen, niin, että nuorelle ei voi tulla siitä väärää kuvaa. Verkon kautta tapahtuvasta kommunikoinnista erilaisten äänensävyjen jäädessä pois, keskustelu vaatii erilaista tarkkuutta.

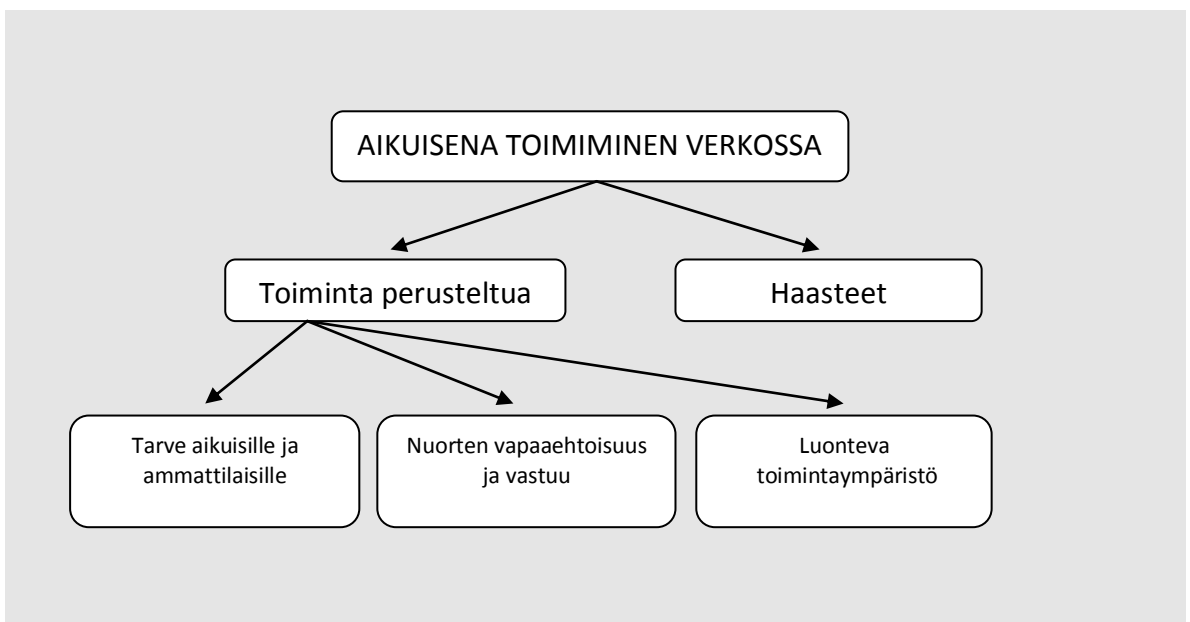
Verkon yhteisöpalveluiden tuntemisesta on hyötyä.

Näiden ohella muutamissa vastauksissa kerrottiin, että verkossa toimiminen vaatii työntekijältä tietynlaista suhtautumista verkkoon vuorovaikutusvälineenä. Toisaalta verkon mahdollisuudet nuorten kohtaamisessa nähtiin samanlaisina kuin reaali-maailmassa, toisaalta

pidettiin tärkeänä hyväksyä se, ettei kontakti nuoreen ole välttämättä samanlainen. Verkkonuorisotyöntekijän ominaisuuksiin nähtiin kuuluvan myös tavoitettavissa oleminen asuinpaikasta riippumatta.

Aikuisena toimiminen verkossa

Nuorisotyöntekijöiden toimintaan liittyen selvitin myös sitä, millaisena verkkonuorisotyöntekijät kokevat aikuisena toimimisen verkossa. Kysymyksen taustalla on ajatus verkkomaailmasta tilana, jossa nuoret voivat toimia itsenäisesti ilman vanhempien jatkuvaa läsnäoloa ja valvontaa (ks. esim. Kangas & Laukkanen 2007, s. 89–90). Kysymyksellä halusin selvittää, millaisena verkossa toimiminen hahmottuu työntekijöille. Merkittävä piirre vastauksissa oli, että toiminta verkossa nähtiin ennen kaikkea tarpeellisenä eikä nuorten parissa toimimiseen liittyviä haasteita ja ongelmia noussut juurikaan esille. Seuraavassa on esitetty yleisellä tasolla vastausten sisältöjä. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Verkkonuorisotyöntekijöiden käsitykset aikuisena toimimisesta verkossa.

Toimintaa nuorten suosimissa verkkoyhteisöissä perustellaan ensiksikin siksi, että verkossa nähdään selkeä **tarve aikuisten ja ammattilaisten läsnäololle**. Yleisesti nähtiin tärkeänä, että aikuiset ovat siellä, missä ovat nuoretkin, mutta myös verkkomaailma erityisesti nähtiin tilana, jossa on hyvä olla luotettavia aikuisia.

Mielestäni aikuisten kuuluu olla siellä missä nuoretkin ovat. On maailma siten koulu, nuoristotila, tai verkko.

Verkosta löytyy kirjaimellisesti kaikkea mahdollista. Paljon on hyvää, mutta paljon myös pahaa. Koen erittäin tärkeänä, että aikuiset ovat kiinnostuneita siitä, mitä nuoret verkossa touhuavat.

Kyselyn tulokset ovat yhteneväisiä nuorisotyön periaatteisiin, joihin kuuluvat olennaisesti toiminnan järjestäminen ja luotettavien aikuisten toimiminen niissä tiloissa, joissa nuoret ovat (Oulun nuorisoasiainkeskus, s. 1; Pasanen 2008, s. 19–23). Myös verkkomaailman haitalliset puolet ja uhat puhuvat aikuisten läsnäolon puolesta (ks. esim. Teknologian arviointeja 2003, s. 96).

Toisaalta tarve nuorisotyöntekijöille koettiin tulevan suoraan nuorilta:

Nuorisotyöntekijöille on selkeä tilaus asiakkaidenkin puolelta. Nuoret pitävät siitä, että verkossa on joku aikuinen jolla on aikaa ja kiinnostusta olla heidän käytössään.

Ne ole kokenut, että nuoria ahdistaisi nuorisotyön ammattilaisen läsnäolo nuorten suosimissa verkon yhteisöpalveluissa... Myös selvityksissä on todettu, ettei nuoria häiritse se että luotettava aikuinen on "tunkeutunut" heidän toimintaympäristöönsä.

Aiemmin tehtyjen selvitysten mukaan aikuisten vastaanotto onkin ollut erityisen positiivista. Niin Cavén-Pöysä ja muut (2007), Sihvola (2005) kuin Mikkolakin (2008) osoittavat tutkimuksissaan, että nuoret kokevat nuorisotyöntekijöiden verkossa toimimisen hyödyllisenä.

Työntekijät korostivat vastauksissaan nuorten verkkonuorisotyöhön **osallistumisen vapaaehtoisuutta ja** toisaalta **vastuuta** omasta toiminnasta. Vapaaehtoisuuden kohdalla tuotiin erityisesti ilmi, että verkon nuorisotyöpalveluihin osallistuvat nuoret ovat toiminnassa vapaaehtoisesti mukana, mutta voivat halutessaan toimia myös pelkästään nuorille suunnatuissa tiloissa.

Lisäksi toimimme erillisissä "tiloissa", joihin nuoret vapaaehtoisesti tulevat. Nuorilla on edelleen paikkoja joissa he voivat tarvittaessa keskustella suljettuihin jos niin haluavat.

Vaikka aikuisten läsnäololle koetaan olevan selkeä tarve, työntekijöiden vastauksissa ilmeni, että myös vastuun antaminen nuorille on tärkeää. Esimerkiksi toiminnan liiallinen rajoittaminen koettiin huonona asiana.

Mutta olen sitä mieltä, että me ammattilaiset emme voi mennä joka paikkaan tukemaan ja perustamaan netareita vaan pitäisi myös satsata mediakasvatukseen ja tieturvakoulutukseen ja luottaa nuoriimme.

Nuorille pitää antaa kuitenkin olla nuoria ja tästä syystä liiallinen "rajoittaminen" verkossa on mielestäni turhaa.

Luontevan toimintaympäristön kategoriaan on kerätty ilmauksia, joissa työntekijät kertovat kokevansa nuorisotyön verkossa luonnollisena ja hyvänä tapana toimia. Vastauksissa huomautettiin myös, ettei verkkoa voida kutsua vain nuorten tilaksi.

En näe siinä mitään ongelmaa. minulle verkossa työskentely ja sosiaalisissa verkoissa liikkuminen on luontevaa.

Ei verkko ole nuorten paikka siinä missä ei esim. joku kampin aukio. Nuo syntyy ihmisten mielikuvista ja omasta suhtautumisesta tilaan.

Minun mielestä verkko ei ole missään nimessä pelkästään nuorten leikkitalon, jossa aikuisia ei näy.

Cederlöfin (2004, s. 14, 68–70) käsittelemään nuorisotyön perusdilemmaan liittyviä ongelmia tai muita työn ristiriitaisuuksia aineistossa tuotiin esiin huomattavasti vähemmän kuin toiminnan sujuvuudesta kerrottaessa. Voidaan pohtia, olisiko verkossa toiminen jopa luontevampi tapa kohdata nuoria kuin ”perinteisissä” nuorten suosimissa paikoissa. Verkossa kohdattuja haasteita kuvattiin aineistossa seuraavasti.

Ihan ok , vaatii vaan vähän opettelua kun nuoret käyttää niin paljon eri sanoja ja lyhenteitä

Joskus nuoret tosin saattavat ihmetellä, että mitä me teemme oikein Habbos- ja Galtsussa teemme. Ja saammeko me siitä vielä palkkaakin. ;) Mutta kun heille asian selittää (että tämä on nuorisotila verkossa) he asian usein ymmärtävät ja jäävät itsekkin hengailemaan ko. tilaan ja juttelemaan lisää.

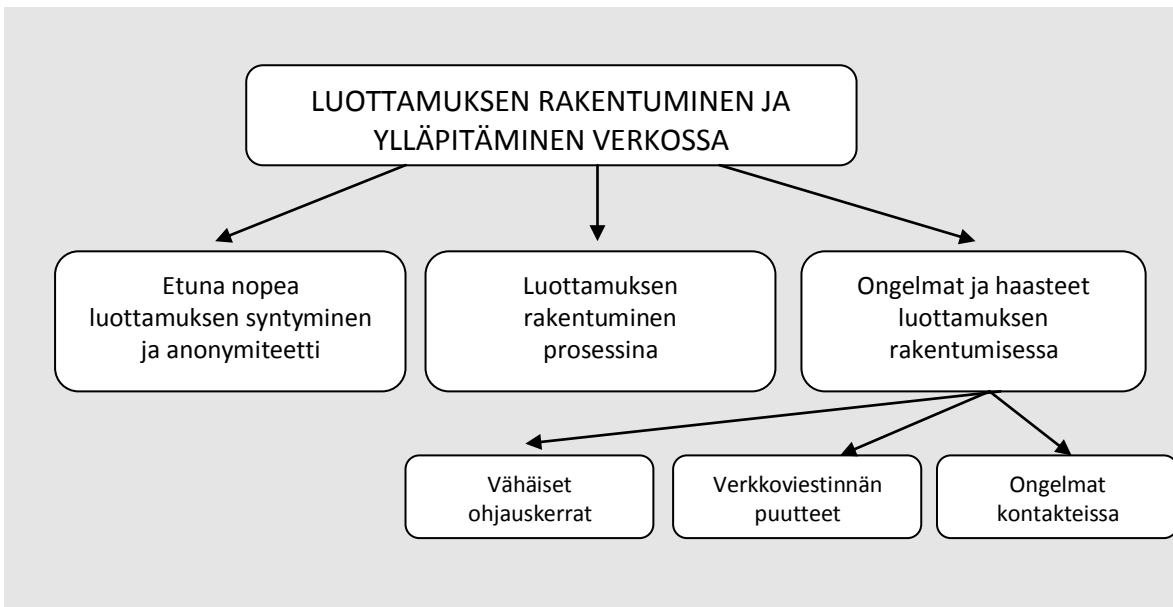
Tietty roolinvaihto kuitenkin pitää tehdä ja joskus arveluttaa, onko nuorten mahdollista saada selville oma vapaa-ajan verkkoidentiteetti. Näiden kah-

den, työkentän ja oman vapaan tilan kohtaaminen, tuntuisi sangen epämiellyttävältä.

Haasteet liittyvät vastausten perusteella ympäristöihin sopeutumiseen, nuorten mahdolliseen ihmettelyyn ja mahdollisiin rooliristiriitoihin. Seuraavista lainauksista viimeinen, rooliristiriitoihin liittyvä lainaus, voi sen sijaan liittyä Cederlöfin tarkoittamaan nuorisotyön perusdilemmaan. Verkkonuorisotyössä haasteellisena voidaan nähdä myös jatkuvassa teknologian ja nuorten maailman muutoksessa mukana pysyminen (Pasanen 2008, s. 37–38).

6.1.2 Luottamuksen rakentuminen ja ylläpitäminen verkossa

Kontaktien rakentumiseen liittyvän teema-alueen kohdalla selvitin työntekijöiden käsityksiä luottamuksen rakentumisesta ja ylläpitämisestä verkossa. Vastauksista syntyi kolme pääkategoriaa: verkon eduista kertominen, luottamuksen rakentumisen kuvaaminen prosessina sekä luottamuksen rakentumiseen liittyvien ongelmien kuvaaminen (Kuvio 8).

Kuvio 8. Verkkonuorisotyöntekijöiden kokemukset luottamuksen rakentumisesta ja ylläpitämisestä verkossa.

Verkon mahdollisuudet luottamuksen syntymiselle nuoren ja nuorisotyöntekijän välille nähtiin hyvin positiivisina. Verkon etuna nähtiin etenekin sen mahdollistama **nopea luottamuksen syntyminen ja anonymiteetti** (ks. myös Caven-Pöysä ja muut 2007, Pasanen 2008, s. 24). Pasanen (2008, s. 27) mukaan verkkokeskusteluissa on mahdollista päästä paljon syvemmälle matalan osallistumiskynnyksen ansiosta, koska verkossa toimimiseen ei liity reaali maailman kaltaista sosiaalista painetta. Tämän tutkimuksen vastauksissa luottamuksen syntyä kuvattiin näin:

Joskus se syntyy hetkessä, tuntematon alkaa kertomaan hyvin henkilökoh-taisiakin asioita.

Luottamuksen saavuttamista saattaa lisätä verkon nuoren tuoma anonymi-teetti, omista asioistaan uskaltaa puhua hyvinkin rohkeasti kun tietää, että oma henkilöllisyys ei ole tiedossa.

Nuoret voivat joskus tuottaa hyvinkin avoimesti asioita, mutta eivät luota sii-hen, että voisivat puhua asioistaan kasvokkain jonkun kanssa.

Luottamuksen rakentumista koskevissa vastauksissa merkittävä sisältö koski **luottamuk-sen rakentumista prosessina**.

Toisille nuorille vaikeista asioista puhuminen on vaikeampaa kuin toisille... jollakin toisella voi viedä usemman kerran, ennen kuin uskaltaa kertoa on-gelmistaan.

vakikäviöihin suhde syntyy pikkuhiljaa. Pitäisi olla mahdollisuus tehdä pitkä-jänteisesti ja usein samassa ympäristössä nuoren kanssa töitä, jotta suhde olisi tiivis ja luottamuksellinen.

Edellytyksenä monessa vastauksessa nähtiin keskustelu nuoren kanssa ja aito kiinnostus hänen asioihinsa. Myös työntekijän läsnäoloa korostettiin.

Rakentamisvaiheessa keskustelun tasolla on merkitystä luottamuksen synty-miseen, sanoilla on merkitystä, ja miten asioista puhuu, kuuntelun merkitys on suuri, että keskittyy siihen nuoreen ja hänen asiaansa. Tietyillä kysymyk-sillä pystyy selvittämään senkin, onko nuori tosissaan...

Joskus se luottamus pitää rakentamalla rakentaa: olla kiinnostunut, kuunnel-la, jutella - jossain vaiheessa nuori kokee työntekijän luottamuksensa arvoi-seksi - tai sitten ei.

Luottamuksen rakentamisprosessissa merkitystä on myös työntekijän ja nuoren välisellä suhteella. Luottamussuhteen nähdäänkin olevan molemminpuolinen.

Verkossa samalla lailla kuin nuorisotilatyössäkin nuori yleensä löytää sen/ne ohjaajat, jonka/joiden kanssa tulee parhaiten juttuun. Monesti jos ohjaaja tietää esim. jostain harrastuksesta (jota nuori harrastaa) paljon, on keskustelu sujuvaa ja luottamuksen luominen tapahtuu kuin itsestään.

Luottamus on mielestäni kuitenkin kaksisuuntainen: myös työntekijä arvioi koko ajan, voiko hän luottaa nuoren kertomukseen, puhuuko nuori totta. Esimerkit ja kokemukset vedättämisestä verkossa ovat tehneet monet työntekijät hyvin varovaisiksi.

Yllä esitetyt lainaukset luottamuksen rakentamisprosessista tukevat näkemystä verkkonuorisotyön yhdistämisestä etsivään ja erityisnuorisotyöhön (Kotilainen 2007, s. 145). Esimerkiksi etsivän työn periaatteisiin kuuluu avun tarpeessa olevien nuorten etsiminen sekä kontaktin muodostamisen ja luottamuksen syntymisen rakentaminen. Tämän jälkeen nuoria voidaan kannustaa ja tukea sopivan avun etsimiseen. (Hjort 1995, s. 17.)

Vastauksista ilmenneitä **luottamukseen liittyviä haasteita ja ongelmia** voidaan tarkastella kolmen alakategorian kautta. Yhtenä keskeisenä ongelmana nähdään **vähäiset ohjauskerrat**, joiden vuoksi tiiviin ja luottamuksellisen suhteen ylläpitäminen nuoriin ei ole helppoa.

Ongelmaksi saattaa muodostua verkkonuorisotyön tekemisen epäsäännöllisyys. Nuoria ei tapaa tarpeeksi (itse teen verkkonuorisotyötä kahdessa eri ympäristössä kummassakin kerran viikossa) usein ja tästä syystä joidenkin nuorten kanssa tuntuu, että luottamuksen rakentaminen alkaa ikään kuin "alusta" aina kun tapaa nuoren uudestaan.

Samoin aukioloaikojen ulkopuolella kontaktin otto tökkii jos käytössä on vain ne ajat kun on annettu netarityön tekemiseen. Ne ei riitä jos on vaan se 4 tuntia viikossa.

Vähäisten ohjauskertojen ohella ongelmallisena nähtiin **verkkoviestinnän puutteellisuus** eli vuorovaikutuksen rakentuminen pelkästään kirjoitetun tekstin varaan. Myös Cavén-Pöysän ja muiden (2007) tutkimuksessa vuorovaikutustaidot muodostivat keskeisen haasteen verkkonuorisotyössä. Erityisesti haasteita toivat työntekijöiden omat mediataidot ja teknologiseen vuorovaikutukseen liittyvät ominaispiirteet. Aineistossa verkkoviestinnän puutteellisuutta kuvattiin näin:

Verkon luomia haasteita luottamuksen rakentamiselle saattaa joskus olla esim. se ettei olla kasvokkain. Näin ollen nuori ei näe työntekijän eleitä ja ilmeitä (ja toisin päin), mikä saattaa aiheuttaa väärinkäsityksiä vuorovaikutuksessa. Myös empatian ilmaiseminen verkon välityksellä voi joskus tuottaa ongelmia. Onneksi hymiöt ovat olemassa.

Joskus nuori saattaa ymmärtää kirjoitetun viestin väärin, tai liian jyrkästi. Tämä voi aiheuttaa särön luottamukseen.

Verkkoviestinnän ongelmiin voidaan liittää myös anonyymiteetin eli nimettömänä toimimisen mukanaan tuomat ongelmat.

Kyseessä on yleensä anonyymihahmo, joten kaikesta nuoren sanomisesta ei voi olla 100 %:n varma.

Toisaalta anonyymisyyttä voidaan käyttää väärin, joilloin luottamusta ei synny tai se murenee.

Lisäksi vastauksissa ilmeni joitain hajanaisempia, verkossa solmittuihin **kontakteihin liittyviä ongelmia**. Vaikeina luottamuksen kannalta koetaan muun muassa sellaiset tilanteet, joissa nuoret tulevat verkkoon huonolla tai testaavalla asenteella tai verkkonuorisotyötä epäillen. Myös kontaktin siirtäminen ulkomaailmaan voi olla vaikeaa. Nuoria verkossa kohdatessa voi tulla lisäksi tilanteita, jossa edellisen kertojen puheenaiheita on vaikeaa muistaa.

Ongelmia voivat olla myös, että nuori ei kerro ns. todellista pulmaansa vaan puhuu "testaa" kaikenlaisilla muilla jutuilla.

Ongelmia voi tulla sen kanssa, että nuoret ajattelee "ette te oikeesti välitä mun asioista, teette tätä vaan rahasta", eli heidän on ilmeisesti vaikea käsittää, että netarointi nuorisotyötä.

Verkkokontaktin siirtäminen reaalia maailmaan vaatii kovasti töitä nuoren kanssa, eikä se välttämättä onnistu silloinkaan.

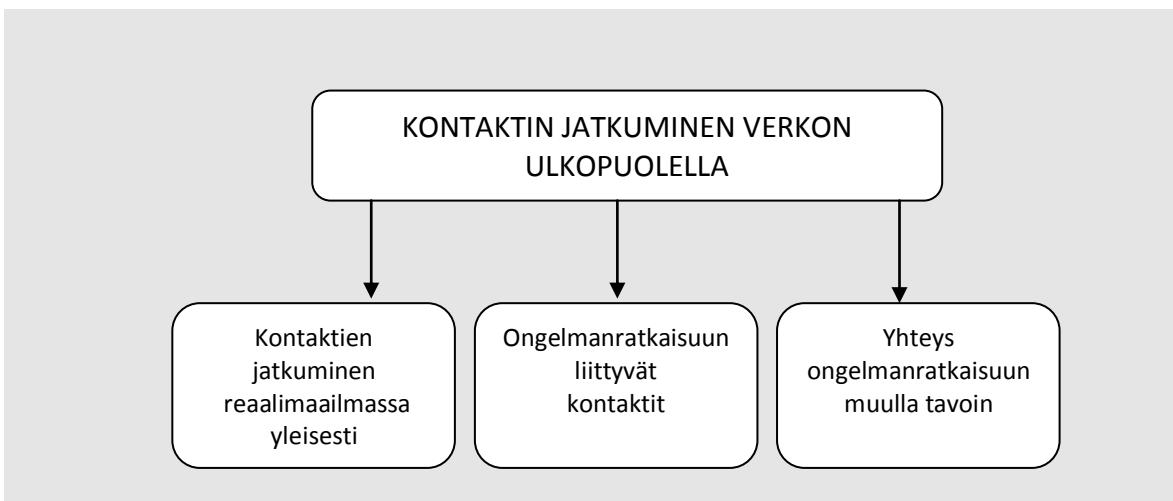
Ongelmia syntyy, jos ei muistakaan mitä on edellisellä kerralla nuoren kanssa puhunut (tämän vuoksi ainakin itselle on tärkeää pienet muistiinpanot sekä lokien luku)

Kontakteihin liittyvät ongelmat muodostavat siis hieman hajanaisemman kategorian vähäisiä ohjauskertoja ja verkkoviestinnän puutteita koskeviin kategorioihin verrattuna. Kuten

yllä olevat lainaukset osoittavat, yleisesti kontakteissa ilmenevät ongelmat voivat liittyä sekä nuoren että työntekijän toimintaan. Myös yhteyden ulottaminen reaali maailmaan voi olla haasteellista.

6.1.3 Kontaktin jatkuminen verkon ulkopuolella

Yksi verkkonuorisotyön tavoite on kytkeä verkossa tapahtuva toiminta reaali maailmaan ja laajentaa näin nuorisotyötä verkon ulkopuolelle (Oulun nuorisoasiainkeskus, s. 2). Tutkimuksessa verkkonuorisotyöntekijöiltä kysyttiin kokemuksia myös tähän liittyen. Alla oleva kaavio on rakentunut niiden vastausten pohjalta, jossa kerrottiin nuoren kanssa syntyneen yhteyden jatkumisesta jossakin muodossa reaali maailmassa (Kuvio 9). Joillakin kyselyyn vastanneista ei ollut ainakaan toistaiseksi kokemuksia reaali maailmaan siirretyistä kontakteista. Tällaisissa tapauksissa kontakti oli tosin saattanut jatkua verkossa pidempäänkin.

Kuvio 9. Verkkonuorisotyöntekijöiden kokemukset kontaktien jatkumisesta verkon ulkopuolella.

Suurin osa vastaajista kertoi verkossa alkaneiden **kontaktien jatkuneen reaali maailmassa yleisellä tasolla**. Tämä viittaa kontakteihin, joissa nuoria on tavattu muissa yhteyksissä kuin erityisen ongelmanratkaisun parissa. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi miitit eli reaali maailman tapaamiset.

Olen tavannut joitain verkosta tuttuja nuoria, mutta tapaamiset eivät ole liittyneet niinkään ongelmien ratkaisuun tai muuhun tavoitteelliseen vaan perustuneet molempien osapuolten haluun nähdä ihmisen, jonka kanssa on jutellut.

Olen tavannut, mutta ei voi oikein sanoa että "olisi jatkanut ongelmanratkaisua verkon ulkopuolella". Kyllä nuoren ihmisen elämä on muutakin kuin ongelmaa ja niiden ratkomista. Olen siis kyllä keskustellut niistä samoista asioista kasvotusten mistä verkossakin.

Varsinaiseen **ongelmanratkaisuun liittyviä kontakteja** oli ollut vähemmän.

Olen tavannut kaksi nuorta, joista toinen on ollut jo palveluiden piirissä. Lähinnä olen toiminut näissä tapauksissa kuuntelijana ja antanut uusia näkökantoja asioihin. Ongelmista on keskusteltu ja irl-tapaamiset ovat mielestäni vain syventäneet luottamusta --> ohjaajakin on saanut kasvot.'

Lisäksi jotkut vastaajista kertoivat kontaktin jatkuneen siten, että **yhteys nuorten ongelmanratkaisuun** oli ollut, vaikkei kontakti nuoren kanssa ollut henkilökohtainen.

En varsinaisesti ole tavannut kohtaamiani nuoria. On ollut kuitenkin tapauksia, jotka ovat vaatineet selvittelyä verkon ulkopuolella ja yhteistyötä esim. nuoren koulun kanssa. Välitöntä huolta aiheuttavat tapaukset pyritään selvittämään mahdollisuuksien mukaan. Tämä riippuu aina siitä, mitä tietoja nuori itsestään kertoo.

Olen tavannut työparin kanssa yhdessä paikkakuntalaista nuorta, jonka ongelmanratkaisussa olen ollut lähinnä sivustaseuraajana, koska työpari on hänen kanssaan hoitanut tilannetta. Hyviä kokemuksia asiasta, vaikkakin ei todellakaan ole helppoa saada nuorta hakemaan apua.

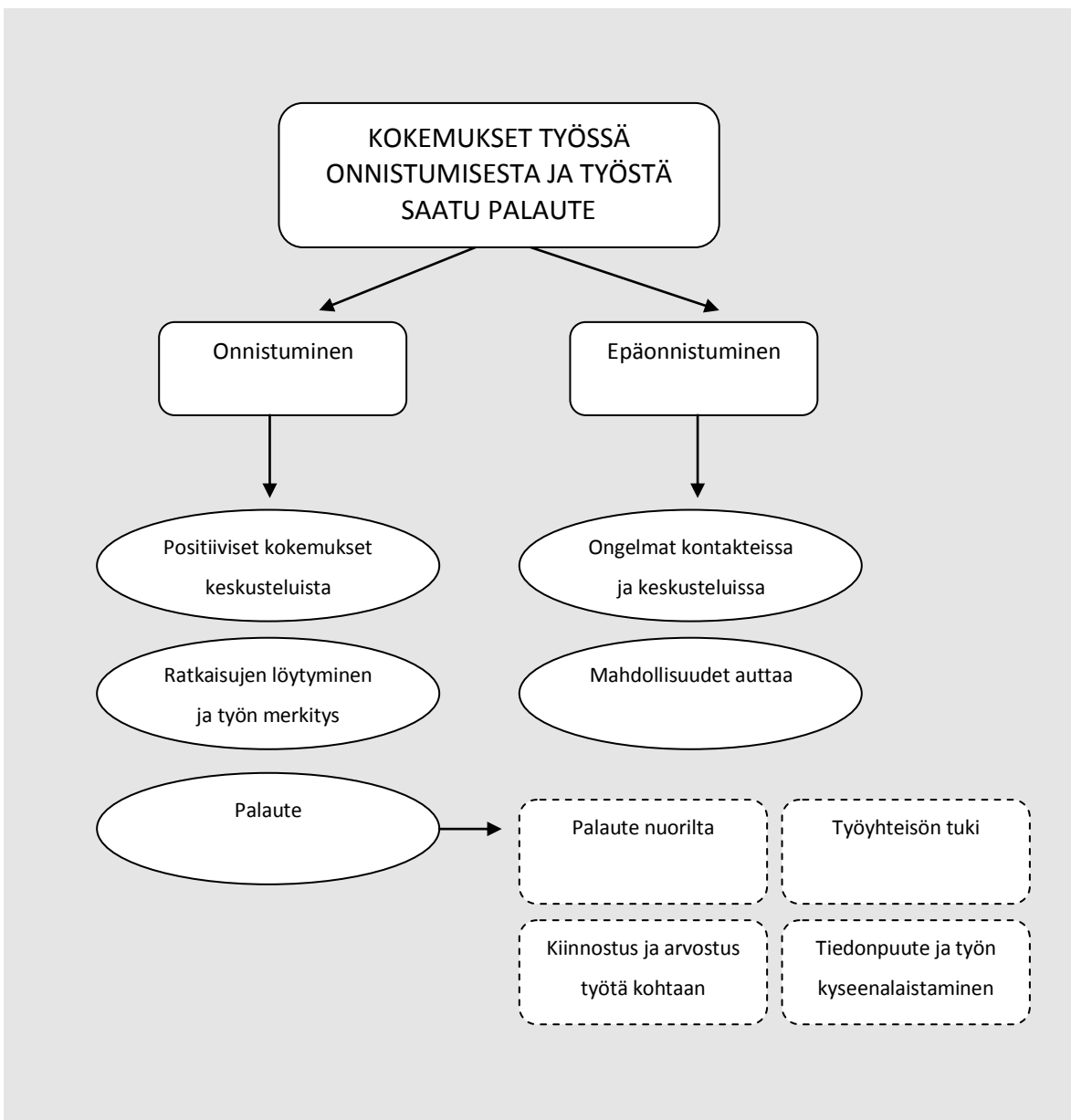
Kyselyyn vastanneiden nuorisotyöntekijöiden mukaan tapaamisella reaali maailmassa saattaa olla erilaisia seurauksia. Yhdessä vastauksessa verkon ulkopuolella tapaamista kuvattiin näin:

...Tapaaminen jännittää niin työntekijää kuin varmasti nuortakin. Tapaamisen jälkeen luottamus syventyy yleensä tai joskus voi käydä niin, että nuori häpeää eikä hän enää ole yhtä avoin kuin ennen.

Kontaktin jatkumista verkon ulkopuolella koskevista vastauksista heijastuivat erityisesti positiiviset kokemukset. Vaikka negatiivisia seurauksia ei tässä aineistossa juurikaan tuotu esiin, voi kontaktin siirtäminen verkon ulkopuolelle olla myös haasteellista.

6.2 Verkkonuorisotyöntekijöiden onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset

Tässä luvussa tarkastelen kyselyyn vastanneiden verkkonuorisotyöntekijöiden onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksia. Samassa yhteydessä käsittelen työntekijöiden työstään saamaa palautetta, koska myös sillä voi olla yhteys omiin kokemuksiin työssä onnistumisesta. (Kuvio 10.)

Kuvio 10. Verkkonuorisotyöntekijöiden kokemukset työssä onnistumisesta ja epäonnistumisesta sekä työstä saatu palaute.

Verkkonuorisotyöntekijöiden **onnistumisen kokemuksia** kuvaavia vastauksia voidaan tarkastella kolmesta näkökulmasta. Onnistumisen kokemuksia tuottivat ensinnäkin **kokemukset onnistuneesta keskustelusta**. Onnistuneeksi keskustelu koettiin, kun juttelu nuoren kanssa tuntui sujuvan tai kun keskustelulla oli myönteisiä tuloksia. Sekä arkipäiväiset että syvällisemmät keskustelut nähtiin tärkeinä.

Koen onnistuneeni, kun olen synnyttänyt, ylläpitänyt tai rohkaissut keskustelua ja olen saanut nuoret tuomaan omia näkemyksiään esiin.

Myös arkipäiväinen liipalaapa-keskustelu voi tuoda onnistumisen elämyksiä. Nuori kokee tulleen kuulluksi ja on saanut esim. kertoa koulusta tai päivän kulusta yleensäkin.

Syvällisemmät ja kahdenkeskeiset keskustelut ovat mielestäni antoisempia,

Joskus jotkut tilanteet ovat kasvatuksellisesti hyvin herkullisia, esimerkiksi häiriköintiin puuttuminen erityisesti silloin, kun nuoret itse alkavat tuottaa aiheesta perusteluja

Myös nuorten halu jatkaa keskustelua myöhemmin yhdistettiin onnistumiseen:

Kun tulen tauolta, niin tietyt nuoret ovat jääneet samaan paikkaan odottamaan takaisin tuloani, koska haluavat jutella koko illan tai pidemmän aikaa.

Aina keskustelun tulokset eivät olleet tärkeimmät, vaan myös myönteistä tunnelmaa yleisesti pidettiin tärkeänä.

Onnistuminen tulee tietyllä tavalla pienistäkin asioista. Kun nuori poistuu keskustelusta sillä mielellä, että tämä oli nyt hyvä juttu, niin silloin tietää että ihan ei mennyt ainakaan pieleen.

Toiseen onnistumisia kuvaavaan kategoriaan liitin ilmaisut, joissa viitattiin **ratkaisujen löytymiseen ja kokemuksiin työn merkityksestä**. Työssä koettiin onnistumista, jos nuoren ongelmiin löytyy ratkaisu tai hänen asiansa menevät muuten eteenpäin.

kun saadaan jokin asia vietyä vähän eteenpäin ja nuori kokee saavansa apua meidän keskustelusta, oli sitten mikä aihe tahansa.

Koen onnistuneeni, jos esim. ongelmatilanteessa saan nuoren itsensä ajattelemaan ongelmaa monelta kantilta ja löytämään siihen erilaisia ratkaisumalleja.

Myös kokemus oman työn merkityksestä oli yhteydessä onnistumiseen.

Mutta silloin kun on illan jälkeen tunne, että aikuisia tarvitaan.

Onnistumisia tulee kun tuntee auttaneensa toista ihmistä työllään. Tämä ilmenee josku kiitoksena tai ratkaisuna tehdä jotain asioille jotka ovat olleet vialla.

Viimeiseksi onnistumisen kokemuksia tuottavaksi kokonaisuudeksi muodostui työntekijöiden saama **palaute**. Onnistumista koettiin erityisesti silloin, kun nuoret olivat tyytyväisiä kohtaamiseen ja kiittivät nuoriso-ohjaajia avusta. Myös muilta työntekijöiltä saatu palaute koettiin tärkeäksi.

Onnistumiset ovat esimerkiksi niitä hetkiä, kun nuori antaa suoraa palautetta; "Kiitos, helpotti puhua jollekin..."

Myös toisten työntekijöiden antama palaute vaikuttaa.

Työssä epäonnistumista kuvaavissa vastauksissa nousi esille kaksi keskeistä pääteemaa: ongelmat kontakteissa ja keskusteluissa sekä ongelmat mahdollisuuksissa auttaa nuoria.

Keskusteluissa ja kontakteissa ilmenevät ongelmat saattoivat olla hyvin monimuotoisia ja liittyä ajallisesti vuorovaikutuksen eri vaiheisiin. Työntekijät kokivat epäonnistuneensa esimerkiksi silloin, kun kontaktin luominen nuoriin tai keskustelu heidän kanssaan ei sujunut toivotulla tavalla.

Koen epäonnistuneeni myös silloin, kun en saa nuoreen kunnollista kontaktia.

Silloin ku ei saa nuorta millään juttelemaan. Silloin kun huomaa, että asiaa ehkä olisi mutta jostain syystä nuori välttää asian kertomista, epäilee ja ei uskalla.

Yksi keskeinen epäonnistumisen tunnetta aiheuttava tekijä oli myös kontaktin katkeaminen. Verkkovuorovaikutuksessa keskustelusta poistuminen onkin helppoa eikä nuoren kuulumisista saa ehkä enää tietoa. Anonyymien keskustelun jälkeen vaikeana voidaan kokea erityisesti tietämättömyys siitä, onko keskustelusta ollut nuorelle apua (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007).

Epäonnistumisen tunteita tuovat tilanteet, joissa nuori lähtee kesken vaikean keskustelun pois, ilman, että asia on saatu käsiteltyä.

Ja sitten myös se, että jos on ohjannut hoitoon nuoren, niin ikinä ei voi tietää onko hän hakenut apua.

Toisaalta keskusteluyhteyden säilyminenkin ei tuo suoraan tunnetta onnistumisesta, sillä myös keskustelun tavoitteiden täyttymättä jääminen koettiin epäonnistumisena.

Ne ei niin mukavat hetket on ehkä niitä, kun nuoresta "näkee", että se ei saanut nyt sitä, mitä lähti hakemaan. Toki - aina se ei ole edes mahdollistakaan.

Epäonnistumisen tuntemuksia tuo mukanaan esim. tilanne, jossa nuori kokee ettei hän saa keskustelusta mitään

Toinen epäonnistumisia kuvaava kategoria liittyy työntekijöiden **kokemuksiin mahdollisuudesta auttaa** nuoria. Ongelmia tuottivat etenkin oman työn kokeminen riittämättömäksi ja esimerkiksi keskittymisvaikeudet.

Epäonnistuneeni koen silloin, kun nuorella on todella vaikeita asioita käsiteltävänä eikä voi tehdä oikein muuta kuin kuunnella ja yrittää neuvoa eteenpäin. Välillä näissä tilanteissa on todella kädetön olo.

Silloin kun olen käyttänyt kaiken ammattitaitoni nuoren auttamiseksi, eikä mikään esittämäni vaihtoehto hänelle kelpaa, tilanteen selvittämiseksi tunnen epäonnistuneeni, tai oikeastaan oikea sana on kyllä turhautuminen

Epäonnistumista silloin kun on väsynyt eikä jaksu keskittyä, tulee sellainen olo ettei ole ihan täysin läsnä eikä tee sitä mistä palkka maksetaan. Samoin nuori huomaa sen ettei nyt ole tyyppi linjoilla. Sen turhautumisen huomaa nuoren kirjoituksesta.

Vastaukset tuovat hyvin esiin verkkonuurisotyöntekijöiden auttamisprosessin haasteellisuuden. Usein verkossa toimivat työntekijät saattavat olla nuorten ensimmäisiä kontakteja, joille omista ongelmista kerrotaan. Näin ollen nuorten odotukset saattavat olla korkealla avun saannin suhteen, mikä voi herättää nuorisotyöntekijässä usein riittämättömyyden tunteita. Näin ollen korostuu myös moniammatillisen yhteistyön tärkeys. (vrt. Palviainen 2008.)

Työstä saatua palautetta koskevat mahdollisuudet voidaan vastausten perusteella jakaa neljään kategoriaan, jotka liittyvät nuorilta saatuun palautteeseen, työyhteisön palauttee-

seen, verkkonuurisotyötä kohtaan osoitettuun kiinnostukseen ja arvostukseen sekä toisaalta työmuodon epäilyyn.

Nuorilta saadun palautteen työntekijät kertoivat olleen pääosin positiivista. Nuorisotyöntekijät oli esimerkiksi otettu hyvin vastaan nuorten keskuudessa, ja nuoret ovat olleet kiitollisia Netari-palvelusta ja sen tuomista mahdollisuuksista jutella verkkonuurisotyöntekijöiden kanssa.

Nuorilta palaute on ihanan positiivista ihanan usein. Työ todellakin mielestäni kiittää tekijäänsä!

Nuoret ovat ottaneet minut hyvin vastaa ja olen saanut enimmäkseen positiivista palautetta. Olen saanut luotua paljon kontakteja nuoriin..

Kuvauksia negatiivisesta palautteesta nousi aineistosta positiivista palautetta selvästi vähemmän. Tyytymättömyyttä nuorissa oli herättänyt esimerkiksi kysymyksiin vastaamatta jättäminen tai kokemus työntekijän ymmärtämättömyydestä. Toisaalta negatiivinen palaute saattoi olla myös tarkoituksellista toimintaa kuten testaamista.

Negatiivista palautetta tulee vähemmän, mutta sitäkin toki tulee. Esim. miksi et vastaa minun kysymyksiin (on voinut mennä vahingossa ohi tai ei kerkeä kun tulee paljon kysymyksiä/puhetta samaan aikaan).

En ole vielä saanut huonoa palautetta. Joskus haistattelua kun nuori testaa aikuista.

Nuorten lisäksi nuorisotyöntekijät kertoivat muilta tahoilta saamastaan palautteesta, joka sekin koettiin monessa vastauksessa pääosin positiivisena. Erityisesti **työyhteisöltä saatu palaute** koettiin merkittävänä. Vastauksissa työyhteisöllä viitattiin muihin verkkotyöntekijöihin, työyhteisöön verkkonuurisotyön ulkopuolella tai molempiin. Joissain tapauksissa tämä jäi epäselväksi.

Itse koen, että oma työyhteisö sekä verkkonuurisotyöntekijöiden työyhteisö arvostaa minua, samalla tavoin kuin minä arvostan heitä.

työkavereilta tulee loppupalaverissa palautetta illan aikana ilmenneistä tilanteista ja mitä niissä on nuoren kanssa keskusteltu, hyvä kuulla kollegoiden mielipiteitä eri tilanteisiin liittyen jo illan aikanakin, jos ehtii, mutta loppupalaverissa varsinkin.

Muilta tahoilta saadun palautteen kohdalla nousi esille myös **kiinnostus ja arvostus työmuotoa kohtaan** niin vanhempien, työyhteisön kuin muidenkin toimijoiden osoittamana.

työyhteisö on kiinnostunut miten tätä työtä tehdään ja muut yhteistyötahot ovat ihmetelleet miten se toimii.

Vanhemmat ovat olleet myös kiinnostuneita ja tyytyväisiä että nuorisotyöntekijät ovat myös nettiympäristössä.

Toisaalta verkkonuorisotyön arvostuksen ei aina koettu ulottuvan käytännön tasolle saakka.

Aina tulee kommenttia, että "teette arvokasta työtä" ja "todella mielenkiintoinen työ". Arvostus (juhla)puheissa on korkealla, mutta se jää siihen kauniisiin sanoihin ja lämpimään käteen. Se, että annettaisiin työlle lisää resursseja ja maksettaisiin suurempaa palkkaa ei tietenkään tule kuuloon ...

Negatiivisempaan palautteeseen liittyi kokemuksia **verkkonuorisotyöhön kohdistuvasta tiedonpuutteesta ja työn kyseenalaistamisesta.**

Muiden työkavereiden tai ystävien on hieman vaikea ehkä käsittää mitä tämä työ kokonaisuudessaan on, he ovat varovaisen uteliaita työmuotoa kohtaan.

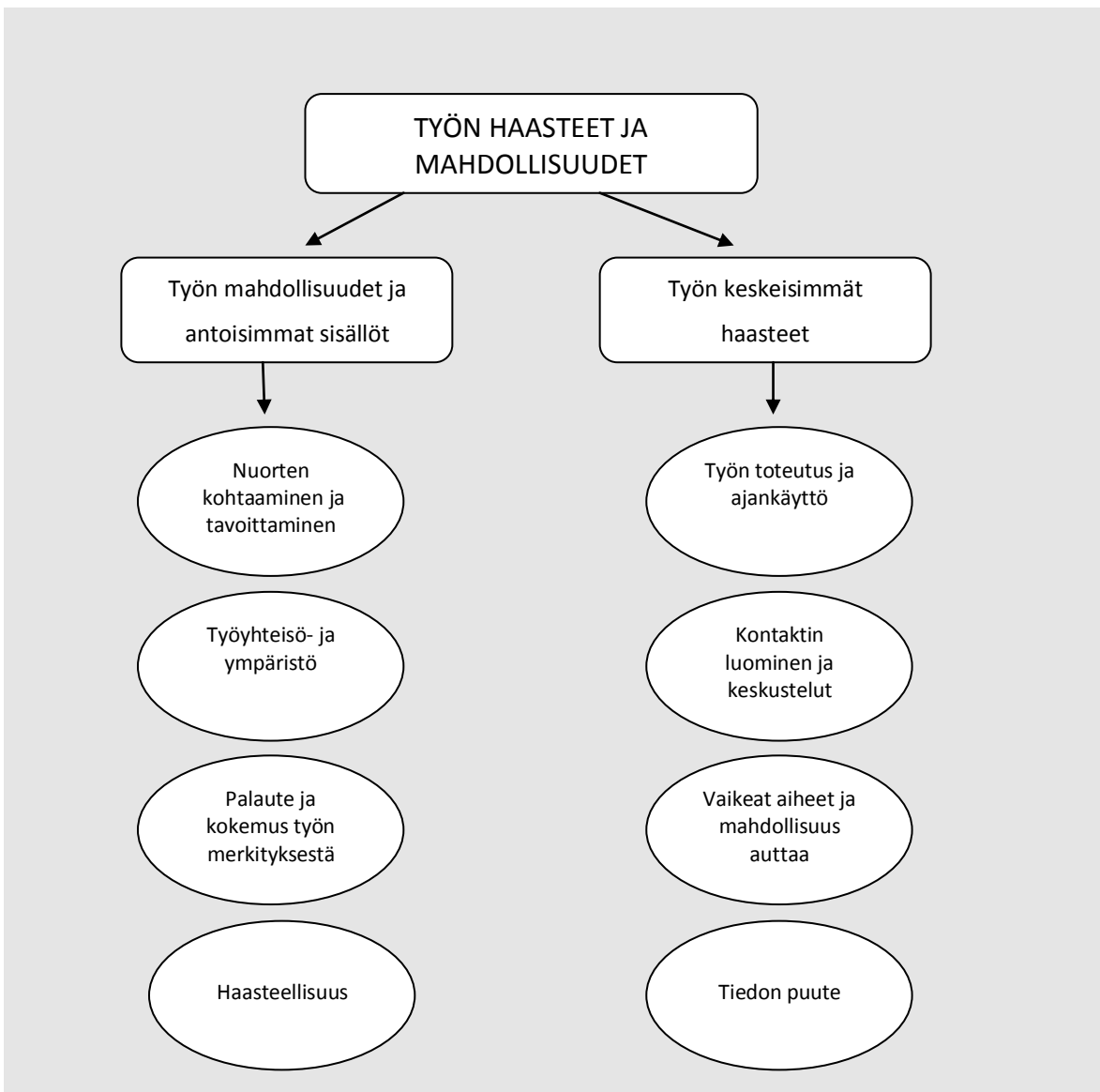
Verkkonuorisotyö aiheuttaa myös ennakkoluuloja joidenkin aikuisten ja pitkän linjan nuorisotyöntekijöiden mielissä. Kun asiaa vähän avaa, ja he ymmärtävät työn luonnetta, ennakkoluulot hälvänevät.

Työkaverit välillä kiittailevat "virtuaalisesta" työstä. Ikäänkuin ei olisi todellista. Se on tosin synnyttänyt keskustelua siitä mitä on aito kohtaaminen. Vaikka olisit fyysisesti samassa tilassa nuoren kanssa ei se tarkoita että kohtaaminen olisi sen vuoksi aitoa. ...

Samoihin ilmiöihin on viitattu myös Pasasen (2008) tutkimuksessa. Esimerkiksi päättäjien tasolla tiedonpuutteella ja toiminnan tuntemattomuudella saattaa olla merkitystä verkkonuorisotyöhön kohdistettaviin resursseihin. Myös uusi työmuoto ja työympäristö saattavat johtaa epäilysten syntymiseen ulkopuolisten kohdalla. (Pasanen 2008, s. 31–34, 41.) Yleisesti nuorisotyön parissa toimivien työntekijöiden tueksi on ehdotettu eräänlaista yhtenäistä opinto-ohjelmaa ja tiedeperustaa, jonka kautta nuorisotyön ammattilaiset voisivat paremmin tiedostaa työnsä luonteen, tavoitteet, menetelmät, käytännöt sekä työn vaikuttavuuden. Työn ominaispiirteiden tiedostaminen auttaisi nuorisotyön ammattilaisia myös perustelemaan työn tarpeellisuutta paremmin päättäjille. (ks. Filander 2007, s. 94.) Ehkä tätä tavoitetta voidaan soveltaa myös verkkonuorisotyöhön.

6.3 Verkkonuorisotyön haasteet ja mahdollisuudet

Tässä luvussa tarkastelen verkkonuorisotyöntekijöiden näkemyksiä työn haasteista sekä mahdollisuuksista ja antoisimmista sisällöistä. Työntekijöiltä kysyttiin yleisellä tasolla näkemyksiä verkkonuorisotyön haasteista ja mahdollisuuksista sekä erityisesti verkon hyvistä ja huonoista puolista nuorten kohtaamisessa. Koska kahden eri teema-alueen vastauksen sivusivat toisiaan, päädyin tarkastelemaan niitä yhdessä. (Kuvio 11.)

Kuvio 11. Verkkonuorisotyön keskeisimmät haasteet ja mahdollisuudet verkkonuorisotyöntekijöiden kokemana.

Kategoria **työn mahdollisuudet ja antoisimmat sisällöt** jakautuu neljään alakategoriaan. Ensiksikin työn antoisiksi ja hyväksi puoliksi koettiin **nuorten kohtaaminen ja tavoittaminen**. Monet verkkonuurisotyöntekijöistä mainitsivat nuorten kohtaamisen ja heidän kanssaan käytyjen keskustelujen olevan työn antoisimpia sisältöjä. Tähän liittyen pidettiin tärkeänä esimerkiksi keskustelujen myönteisiä seurauksia ja pitempiaikaisten suhteiden syntyä. Lisäksi mahdollisuus käyttää aikaa nuoren kohtaamiseen koettiin työn hyväksi puoleksi.

Antoisinta ovat keskustelut, joissa nuori oivaltaa asioita, ottaa askeleita eteenpäin esim. tunnistamalla omia tuntemuksiaan ja tunteitaan.

Tuttavallisia ja luottamuksellisia suhteita kun onnistuu luomaan nuorten kanssa, niin se tuntuu myös hyvältä.

Samoin se, että on eri tavalla aikaa nuorille kuin normaalissa talotyössä: talolla joutuu vähän väliä hyppimään ympäriinsä...-- Verkossa näitä häiriötekijöitä ei ole, vaan koko sen ajan voi käyttää nuorten kanssa keskusteluun.

Nuorten tavoittaminen nousi aineistosta tärkeäksi kokonaisuudeksi työntekijöiden pohtiessa työn hyviä puolia. Erityisesti verkkonuurisotyön eduksi luettiin nuorten suosimissa ympäristössä toimiminen. Verkkonuurisotyön tavoitteisiin voidaankin liittää palveluiden vieminen sinne, missä nuoret ovat. (Oulun nuorisoasiainkeskus, s. 1). Teknologivälitteisiä yhteisöjä saatetaankin pitää yhtä luonnollisina ja todellisina kuin kasvokkaisen vuorovaikutuksen kautta syntyviä yhteisöjä (Chayko 2008, s.10), jonka vuoksi nuorisotyön tekeminen myös verkon tasolla nähdään olennaisen tärkeänä.

Nuoret ovat verkossa päivittäin ja se on yksi tärkeä toimintaympäristö heille, ei ainoastaan virtuaalinen maailma. Nuorisotyöntekijöiden on oltava perillä tästä kehityksestä.

Pointtina on, että mennään sinne missä nuoret ovat, aivan kuten nuorisotyössä on aina tehty.

Verkon etuna nähtiin myös mahdollisuus kohdata laajempi kohderyhmä. Tällä viitattiin paitsi laajempaan maantieteelliseen tavoitettavuuteen myös sellaisten ryhmien tavoittamiseen, jotka eivät välttämättä muuten olisi mukana nuorisotyössä. Pasasenkin (2008, s. 24) mukaan juuri verkkonuurisotyön tasa-arvoisuus ja nuorten tavoitettavuus voidaan lukea verkkonuurisotyön keskeisimmiksi mahdollisuuksiksi. Samalla kunnallisen nuorisotyön

kohderyhmää voidaan pyrkiä kasvattamaan laajentamalla toimintaa verkon ulkopuolelle (Oulun nuorisoasiainkeskus, s. 2).

Esim. sellainen nuori joka asuu haja-asutusalueella, jossa välimatkat ovat pitkät ja lähimälle nuoritolalle on useita kymmeniä kilometrejä, saattaa löytää nuorisotyöllisen kontaktin verkon kautta Netarin palveluista.

Verkossa ulkoiset "rajoitteet" eivät vaikuta. Tästä esimerkkinä yksi vakioasiakkaamme on dysfaatikko.

Mielestäni kohtaamme myös erittäin syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, jotka ehkä jatkuvan "tuuppimisen" ansiosta hakevat apua myös oikeassa elämässä.

Edellä mainittujen ohella hyväksi puoleksi nuorten tavoittamisessa ja kohtaamisessa nähtiin verkon mahdollistama anonymiteetti ja matala kynnys osallistua (ks. myös Pasanen 2008, s. 24, Cavén-Pöysä ja muut 2007).

Hyvin toimii siinä mielessä, että nuoret uskaltavat paremmin avautua esim. ongelmiansa kanssa, kun ei joudu näyttämään itseään tai keskustelemaan kasvotusten.

Siellä nuori voi kuitenkin vapaasti kysyä asioista jotka ovat häntä pohdituttanut paljastamatta kuitenkaan kuka oikeasti on.

Nuorten kohtaamisen ja tavoittamisen kategoriaan voidaan hyvin yhdistää myös Pasanen (2008) verkkonuorisotyön yhdeksi eduksi nostama vuorovaikutuksen helppous. Teknologiavälitteinen vuorovaikutus voi hänen mukaansa helpottaa vuorovaikutusta esimerkiksi toimivien ohjelmistojen ja niiden ominaisuuksien kautta. Toki verkossa toimiminen vaatii myös hyviä vuorovaikutustaitoja. (Pasanen 2008, s. 28.) Tämänkin tutkielman aineistossa verkkonuorisotyön hyväksi puoliksi luettiin Netari-palvelun toimivuus sekä nykyaikaisen toimintamuodon hyödyntäminen. Myös nuorten vapaaehtoista osallistumista pidettiin kohtaamisen kannalta tärkeänä.

Verkkonuorisotyössä antoisana asiana nähtiin **työyhteisö- ja ympäristö**, joka muodostaa seuraavan kategorian. Työyhteisö nähtiin erityisen tukevana ja mielekkäänä, mihin vaikutti muun muassa työn valtakunnallisuus ja moniammatillisuus.

Lisäksi koen että hyvä ja kannustava työyhteisö antaa paljon tukea ja potkua työn tekemiseen (vrt. skypeyhteys).

Antoisinta on työskennellä moniammatillisessa ja kirjavassa joukossa jonka avulla työskentely sujuu mainiosti. Tämä mahdollistaa sen ettei vaikeuksia ole juuri tullut.

Moniammatillisuudella voi olla merkitystä myös työn käytännön toteuttamisen kannalta, sillä usein yhteistyön kautta voidaan ratkaista ongelmia esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa avun tarpeessa olevia nuoria ei tunnisteta (Pasanen 2008, s. 35).

Lisäksi työmuoto ja tavallista talotyötä rauhallisempi työympäristö koettiin antoisana.

Myös fyysinen työrauha on iso asia: talolla on yleensä TV/radio auki, biljardipallot kolisevat, pöytäfutis kolisee, Guitar Hero/Singstar raikaa yhdessä huoneessa plus sitten nuorista lähtevät ei niin hennot äänet. ;) Verkkotyötä taas teen toimistossa fyysisesti yksin.

Seuraavaan kategoriaan yhdistin käsitykset, joissa viitattiin **työstä saatuun palautteeseen ja kokemukseen työn merkityksestä**. Myös nämä ilmiöt koettiin työn tärkeinä sisältöinä.

...saatu palaute on se sitten positiivista tai negatiivista.

Antoisaa on se, että saa tehdä omasta mielestään arvokasta duunia Antoisinta on, kun nuori kokee saavansa tarvitsemansa avun, tai on selvästi tyytyväinen jutusteluhetkestä aikuisen kanssa.

Lisäksi esitettiin näkemys työn **haasteiden** ja työssä kehittymisen tärkeydestä.

Myös työn haasteellisuus on antoisaa. Pitää olla skarppina keskustelujen aikana ja pyrkiä vastaamaan mahdollisimman nopeasti (ei ole kovin paljon aikaa miettiä).

Toinen pääkategoria koskee työssä koettuja **keskeisimpiä haasteita**. Tähän kategoriaan olen liittänyt työn haasteellisia piirteitä sekä verkon huonoja puolia nuorten kohtaamisessa. Ensimmäiseen kategoriaan liitetyt vastaukset käsittelevät ongelmia **työn toteutukseen ja ajankäyttöön** liittyen. Jotkut vastaajista kokivat vaikeina esimerkiksi työmuodon, työvälineet tai verkkotyön intensiivisyyden. Myös ajan puute työn tekemiseen ja vaikeudet yhdistää verkossa tehtävä muuhun työhön nousivat esille.

Haasteena on myös käytössä olevat työvälineet, jotka eivät ole kaikilla tasavertaiset.

Verkko vaatii ehkä työntekijältä enemmän, kun on kontaktissa niin sitä on intensiivisemmin keskittynyt. Muuten ei tajua mitä tapahtuu keskustelussa.

Vaikeinta on vuorojen vähyys ja työn sovittaminen omaan työhön.

...muun työnohella tekeminen, paljon menee aikaa myös kaikkeen pieneen säätämiseen, työvuoroihin, sähköposteihin jne. ja aikaa on mitoitettu vain päivystyksiin. Näitä öitä kuitenkin tekisi mielellään ja tarkasti.

Ajan puutetta ja verkkonuorisotyön muuhun työhön yhdistämistä koskevia ongelmia käsittelevät näkemykset liittyvät myös Pasasen (2008) mainitsemaan verkkonuorisotyön resurssipulaan. Hän esittää tutkielmassaan, että verkkonuorisotyön piiriin tarvittaisiin lisää työntekijöitä ja muita resursseja, mikä ei ole kuitenkaan helppoa vielä suhteellisen tuntemattomalla alalla. (Pasanen 2008, s. 31–34.) Toisaalta kaikkia ongelmia ei voida kohdistaa vain verkkonuorisotyöhön, sillä myös yleisesti nuorisotyön piirissä voidaan kokea työn kasautumista sekä työtehtävien vaikeutta ja suurta määrää. Myös iltatyö voi olla nuorisotyössä asia, joka tuo työhön haasteita. (Cederlöf 2004, s. 193–194, 22.)

Kontaktin luomista ja keskusteluja koskeva kategoria sisältää työntekijöiden vastauksia, joissa viitattiin esimerkiksi verkkokontaktien tai verkkoviestinnän ominaispiirteiden mukaan tuomiin ongelmiin. Verkkokontakteille ominaisia ongelmia vastausten mukaan ovat esimerkiksi kontaktin solmimisen vaikeus, verkkokontaktien tietynlainen epävarmuus ja lyhyys sekä anonyymisyyden haasteet. Nimettömänä toimiminen voi mahdollisesti johtaa myös huijaamisongelmiin. Teknologisen vuorovaikutuksen sekä anonyymisuuden etuja ja haittoja ovat käsitelleet myös Cavén-Pöysä ja muut (2007) sekä Pasanen (2008, s. 24, 35, 38–39).

Vaikeinta on juurikin tuo kontaktin luominen. Toisiin saa heti kontaktin, toisiin ei. Tosin tuo pätee myös normaaliin talotyöhön

Myös jos nuori haluaa lopettaa keskustelun yhtäkkiä, se onnistuu hiiren klikkauksella verkkotyössä, sinulle ei jää mahdollisuutta vaikuttaa tilanteeseen.

Huonoa verkon osalta ovat ongelmatilanteet joissa vaadittaisiin lastensuojeluilmoituksen tekemistä tai huoli nuoresta on syystä tai toisesta suuri. Jos nuori ei halua kertoa yhteystietojaan, nuorisonohjaajan mahdollisuus auttaa on pieni

Vaikeinta on se, että ei mitenkään pysty varmistamaan sitä, ettei nuori valeh-tele, keksi juttuja yms.

Verkkoviestinnän kohdalla korostuivat haasteet eleiden ja ilmeiden puuttumisen sekä keskustelussa mukana pysymisen suhteen.

Myöskään eleet ja ilmeet eivät juurikaan tule ilmi. Ei näe nuoren reaktioita.

kun esim. ryhmäkeskustelu etenee niin nopeaan tahtiin, että tuottaa haastetta pysyä mukana keskustelussa.

Lisäksi vastauksissa tuotiin esille verkkonuurisotyöntekijöiden tavoite kannustaa nuoria ammattilaisten kohtaamiseen ulkomaailmassa. Se ei kuitenkaan ole aina helppoa.

Verkon ja kasvokkaisen näkemisen raja on välillä kuitenkin liian korkea esim. verkosta palveluihin siirtymisessä. Verkko koetaan nuorten omaksi paikaksi, nykyiset palvelujärjestelmät kunnalla ja valtiolla taas saattavat tuntua nuoresta luotaantyöntäviltä ja toimivan täysin "vääränlaisilla" periaatteilla.

Kontakteihin ja keskusteluihin liittyvien haasteiden ohella ongelmia ilmeni silloin, kun kontakteihin liittyi **vaikeita aiheita ja omien auttamismahdollisuuksien kokemista rajalliseksi**. Myös Cederlöfin (2004) mukaan nuorisotyössä koetut psyykkiset rasitustekijät liittyvät erityisesti sosiaalisesti vastuullisiin tehtäviin. Yksi tällainen tilanne on esimerkiksi vakavien ongelmien käsittely yhdessä nuorten kanssa. (Cederlöf 2004, s. 193–194.) Tämän tutkielman kyselyyn vastanneiden verkkonuurisotyöntekijöiden mukaan vaikeuksia saattavat tuottaa esimerkiksi oman ammattitaidon rajallisuus tai ongelmat nuorten motivoimiseksi avun hakemiseen.

Yksityisen keskustelun puolella aiheet ovat välillä todella rankkoja perheväkivallasta raiskausten kautta kuolemaan. Näiden tilanteiden edessä kokee joskus olevansa riittämätön.

Monesti myös nuorien on vaikea ymmärtää, että me ollaan nuorisonohjaajia, eikä meillä ole kaikkea vaadittavaa ammattitaitoa kaikkien heidän ongelmien ratkaisuun.

Vaikeinta on saada ilman kasvokkain käytävää kontaktia nuori uskomaan että hän tarvitsee apua myös ulkomaailmassa.

Haasteita voivat tuottaa myös toisten ihmisten **tiedonpuute** verkkonuorisotyöstä. Uusi työmuoto ja uusi työympäristö voivat herättää ihmisissä helposti epäilyksiä työstä, ja sen suhteen saattaa ilmetä eräänlaista muutosvastarintaa. Tässä aineistossa tiedonpuutteeseen viitattiin esimerkiksi näin:

Nuoret ei ehkä löydä verkossa työskenteleviä aikuisia kovinkaan hyvin ja laajasti. Ehkä kuitenkin jonkinlainen "mainostus" olisi paikallaan.

Vaikeinta ehkä saada sellaiset ihmiset ymmärtämään mistä on kysymys - jotka eivät siis oikein ymmärrä mistä on kysymys.

Pasasen (2008) mukaan verkkonuorisotyöhön liittyvät oletukset koskevat esimerkiksi verkkomaailman haitallisia sisältöjä ja uhkia sekä verkkovuorovaikutuksen ”köyhyyttä” reaali maailman vuorovaikutukseen verrattuna. Verkkoa koskevissa näkemyksissä painottuikin usein ongelmien ja uhkien korostaminen positiivisten puolien huomaamisen sijasta. (Pasanen 2008, s. 31, 39–42.)

6.4 Yhteenveto tutkimustuloksista

Edellisessä luvussa pyrin kuvaamaan verkkonuorisotyöntekijöiden työtä esittelemällä aineiston pohjalta syntyneitä kategorioita ja tarkastelemalla niiden sisältöjä aiempiin tutkimuksiin verraten. Tässä luvussa tarkoitukseni on koota kategorioita tiivistäen yhteen ja kuvata näin verkkonuorisotyöntekijöiden keskeisiä käsityksiä työstään. Näin syntyneiden kuvauskategorioiden eli niin sanotun ylätasen kategoriajoukon katsotaan toimivan fenomenografisen tutkimuksen lopputuloksina (Marton 1988, s. 181; Niikko 2003, s. 36). Koska verkkonuorisotyö on suomalaisen nuorisotyön kentällä suhteellisen uusi työmuoto, teen tutkimustulosten pohjalta katsauksen verkkonuorisotyön tulevaisuusnäkyymiin erityisesti työn kehitystarpeisiin painottuen.

Työni keskeisenä tutkimustehtävänä oli tarkastella verkkonuorisotyöntekijöiden käsityksiä verkkoyhteisöissä tapahtuvasta nuorten kohtaamisesta ja tavoittamisesta. Lähestyin aihetta

kolmen keskeisen tutkimuskysymyksen eli näkökulman kautta. Niistä ensimmäistä, **kontaktien rakentumista ja etenemistä** selvitin tarkastelemalla verkkonuurisotyöntekijöiden toimintaa, luottamuksen rakentumista sekä kontaktien mahdollista jatkumista reaali-maailmassa.

Verkkonuurisotyöntekijöiden tehtävät verkossa nähdään monipuolisina. Työhön nähdään kuuluvana erityisesti nuorten kuuntelu ja heidän kanssaan keskustelu, tukeminen ja neuvominen nuorten tärkeiksi kokemissa asioissa, tiedottaminen sekä nuorten eteenpäin ohjaaminen tarvittaessa. Lisäksi verkkonuurisotyöntekijän rooli nähdään monimuotoisena ja usein tilanteenkin mukaan vaihtelevana. Tehtävät ymmärretään hyvin samanlaisina kuin perinteisen nuorisotyön piirissä, vaikka toisaalta käsityksissä korostuu myös työtavan erilainen toteuttaminen muihin nuorisotyön muotoihin verrattuna.

Verkkonuurisotyö olisi rinnastettavissa perinteiseen nuorisotyöhön myös **nuorisotyöntekijöiden tärkeiksi nähtyjen ominaisuuksien** näkökulmasta. Näitä ovat vastaajien mukaan ammatillinen toiminta, nuorisotyöhön sopivuus sekä sosiaaliset taidot ja tilannetaju. Erityisesti tilannetajun voidaan ajatella olevan tärkeä ominaisuus verkkoympäristössä, jossa vuorovaikutukseen kohdistuu reaali-maailmasta poikkeavia haasteita. Erityiseksi vaatimukseksi nousivat myös laajemmin verkkotyöskentelyyn liittyvät taidot kuten tietotekninen osaaminen ja verkkomaailman tuntemus.

Aikuisena toiminen verkossa hahmottui vastauksissa perusteltuna ja luontevana toimintana mahdollisten ongelmien jäädessä vähemmälle tarkastelulle. Verkossa nähtiin selkeä tarve turvallisille aikuisille eikä verkkoa koettu yksistään nuorille kuuluvana tilana. Nuorten suhtautuminen verkkonuurisotyöntekijöihin on ollut enimmäkseen positiivista, ja merkittävänä piirteenä nähtiin esimerkiksi nuorten vapaaehtoinen osallistuminen Netari-toimintaan. Aikuisten tehtävänä ei ole myöskään rajoittaa nuoria liiaksi vaan suotavaa on jakaa nuorillekin vastuuta.

Verkkonuurisotyön yhteydessä merkittävä ilmiö on **luottamuksen syntyminen ja ylläpitäminen** verkkoympäristössä, johon liitetään sekä mahdollisuuksia että haasteita. Verkon mahdollisuudet nuorten kohtaamiseen näyttävät liittyvän erityisesti anonyymiteetin mahdollisuuksiin, matalaan osallistumiskynnykseen sekä luottamuksen nopeaan rakentumiseen. Samalla luottamuksen syntymisen prosessi muistuttaa verkon ulkopuolisen maailman toi-

mintaa, sillä luottamus verkossa vaatii samalla tavalla aikaa, läsnäoloa ja nuorisotyöntekijän kiinnostusta nuoren asioihin. Nuorisotyöntekijän ja nuoren välinen suhde on aina myös molemminpuolinen.

Ongelmia luottamuksen syntymisessä ja ylläpitämisessä tuottavat nuorisotyöntekijöiden käsitysten mukaan erityisesti työhön käytettävän ajan puute. Myös verkkovuorovaikutuksen ominaispiirteet eli vuorovaikutuksen rakentuminen kirjoitetun tekstin varaan ja anonyymina toimiminen tuovat omat ongelmansa luottamuksen rakentamiseen ja säilyttämiseen. Huomattavaa on myös, että vastavuoroisessa suhteessa ongelmia luottamuksellisten kontaktien rakentumiseen voi tulla sekä työntekijän että nuoren taholta.

Koska Netari-hankkeen tavoitteisiin kuuluu toiminnan kytkeminen verkkomailman ulkopuolelle (Oulun nuorisoasiainkeskus, s. 2), selvitin tutkielmassani verkkonuorisotyöntekijöiden kokemuksia ***kontaktien jatkumisesta verkon ulkopuolella*** niiden vastaajien osalta, joilla oli kokemusta nuorten tapaamisesta kasvokkain. Suurimmalla osalla tapaamiset olivat olleet yleisluontoisia ja tapahtuneet esimerkiksi miiteissä, jolloin niihin ei liittynyt varsinaista ongelmanratkaisua. Muutamilla vastaajilla sen sijaan oli kokemusta ongelmanratkaisun jatkamisesta kasvokkain joko henkilökohtaisesti tai muun yhteyden kautta. Vaikka verkkonuorisotyön keskeisin toiminta sijoittuukin verkkoon, kontaktien laajentaminen sen ulkopuolelle näyttäisi olevan mahdollista.

Toisena keskeisenä tutkimuskysymyksenä oli selvittää verkkonuorisotyöntekijöiden ***onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksia***. Aineiston perusteella ***onnistumisen tunnetta*** tuottavat ensiksikin onnistuneet keskustelut nuorten kanssa. Työntekijöiden käsitykset onnistuneesta keskustelusta liittyvät esimerkiksi keskustelun sujuvuuteen nuorten kanssa, myönteiseen tunnelmaan, nuorten halun jatkaa keskustelua myöhemmin sekä keskustelun myönteisiin seurauksiin. Myös kokemus yleisesti työn merkityksestä tai ratkaisujen löytymisestä nuorten ongelmaan yhdistettiin onnistumiseen.

Epäonnistumisen kokemuksia voivat tuottaa kontakteissa ja keskusteluissa ilmenevät ongelmat. Haasteellisia vastaajien mukaan ovat tilanteet, joissa kontaktin luominen on vaikeaa, kontakti katkeaa yllättäen tai keskustelussa ei joillain muulla tavalla saavuteta sille asetettuja tavoitteita. Myös omien auttamismahdollisuuksien puutteelliseksi kokeminen voi tuoda epäonnistumisen tunnetta.

Yksi työssä onnistumisen kannalta merkittävä piirre on vastausten mukaan **työstä saatu palaute**. Etenkin nuorilta saatu palaute on koettu pääosin positiivisena ja myös työyhteisön tuki nähdään merkittävänä asiana. Tunnustuksesta tehtyä työtä kohtaan kertoo myös työmuotoon eri tahoilta osoitettu kiinnostus ja arvostus. Negatiivisemmasta palautteesta esimerkkejä ovat tiedon puute ja verkkonuurisotyön kyseenalaistaminen.

Kokoavasti verkkonuurisotyön **keskeisiä haasteita ja mahdollisuuksia** voidaan tarkastella kolmannen tutkimuskysymyksen kautta. Kyselyyn vastanneiden verkkonuurisotyöntekijöiden mukaan **työn antoisimmat sisällöt ja mahdollisuudet** liittyvät etenkin nuorten kohtaamiseen ja tavoittamiseen, joiden toteutumisessa verkolla nähdään hyvät mahdollisuudet. Erityisen mielekkäänä nähdään nuorten kanssa käydyt keskustelut sekä toiminta nuorten suosimissa ympäristöissä. Lisäksi verkon kautta nähdään mahdollisena tavoittaa paitsi maantieteellisesti laajempi kohderyhmä myös sellaisia nuoria, jotka eivät välttämättä ole mukana muissa yhteyksissä perinteisen nuorisotyön toiminnassa. Merkittävä tekijä nuorten tavoittamisessa on etenkin anonymiteetti ja sen mahdollistama matala osallistumiskynnys. Lisäksi toimiva Netari-palvelu ja sen nykyaikaisuus hahmottuivat työn mahdollisuuksia korostavina käsityksinä.

Nuorten tavoittamiseen liittyvien mahdollisuuksien ohella työntekijöiden käsitykset työn merkittävistä sisällöistä ja mahdollisuuksista liittyivät varsinkin valtakunnalliseen ja moniammatilliseen työyhteisöön sekä erilaiseen työympäristöön. Merkittäviä tekijöitä ovat myös työstä saatu palaute ja kokemus työn merkityksestä sekä työn haasteellisuus.

Keskeisimpiin haasteisiin työntekijät lukivat erityisesti ongelmat liittyen työn toteutukseen eli työmuotoon, työvälineisiin ja verkkotyön luoteeseen. Työntekijöiden vastauksissa korostui tarve useampiin työvuoroihin ja mahdollisuus yhdistää verkossa tehtävä työ paremmin muihin työtehtäviin. Varsinaista vuorovaikutusta ja kontakteja koskevia ongelmia ovat esimerkiksi kontaktien solmimisen vaikeudet, verkkokontaktien epävarma luonne ja lyhyys, anonymisuuden mukanaan tuomat ongelmat sekä verkkoviestintään liittyvät haasteet. Työntekijöiden käsityksiin keskeisistä haasteista voidaan lisätä myös vaikeiden aiheiden kohtaamisen vaikeus sekä omien auttamismahdollisuuksien kokeminen rajallisiksi. Lisäksi haasteellisena koetaan vielä uuteen työmuotoon kohdistuvat tiedon puute.

Laajalla tasolla verkkonuurisotyöntekijöiden käsityksiä nuorten tavoittamisesta ja kohtaamisesta verkkoyhteisöissä voidaan tarkastella kokoavasti kahden keskeisen kuvauskategorian kautta. Ensinnäkin verkko tarjoaa työntekijöiden käsitysten mukaan **hyvät mahdollisuudet tavoittaa ja kohdata** nuoria ja tukea heitä nuorille tärkeissä asioissa tavalla, mikä olisi yhdistettävissä nuorisotyön yleisiin periaatteisiin ja lähtökohtiin. Käsitykset nuorisotyöntekijöiden tehtävistä verkossa ja verkkonuurisotyöntekijän tärkeimmistä ominaisuuksista ovat yhteneväisiä esimerkiksi Niemisen (2007), Cederlöfin (2004) ja Telemäen (1999) nuorisotyötä ja nuorisotyöntekijöitä koskevien tutkimusten kanssa. Verkkonuurisotyöntekijöiden roolit voivat perinteisen nuorisotyön tavoin vaihdella Cederlöfin (2004, s. 160–163) jaon mukaisesti arkipäiväisen vuorovaikutuksen ja ongelmanratkaisuun painotuneen toiminnan välillä. Toisinaan verkkonuurisotyöntekijä voi olla arkipäivän tärkeä aikuinen ja juttukaveri, mutta toisaalta olennainen apu suurempien ongelmien ratkaisussa.

Verkossa toimiminen näyttäisi avaavan nuorisotyöntekijöille erilaisia ja jossakin suhteessa jopa reaaliaikailmaa parempia mahdollisuuksia tavoittaa nuoria. Nuorten suosimissa ympäristöissä toimiminen nähtiin enemmänkin perusteltuna ja luonnollisena kuin ristiriitatilanteina aiheuttavana. Verkossa myös nähtiin selkeä tarve luotettaville aikuisille ja ammattitaitoisille nuorisotyöntekijöille, jota tukee esimerkiksi nuorilta, vanhemmilta ja työyhteisöltä saatu myönteinen palaute. Myös työntekijöiden kokemukset hyödyllisistä ja mukavista keskusteluista sekä kokemukset nuorten kohtaamisen ja auttamisen merkityksestä puhuvat verkkonuurisotyön puolesta.

Verkkonuurisotyö näyttäisi hahmottuvan toimivana nuorisotyön ja laajemmin sen taustalla vaikuttavan sosiaalipedagogiikan muotona, jonka keskeisiä sisältöjä ovat nuorille tärkeissä ja ajankohtaisissa ympäristöissä toimiminen sekä nuorten tukeminen heidän kasvuprosessissaan näissä tiloissa. Samalla verkkonuurisotyön sijoittuminen selkeästi nuorten arkipäivän tärkeisiin ympäristöihin ja sellaistenkin nuorten tavoittaminen, joita muissa yhteyksissä ei välttämättä kohdattaisi, voi yhdistää verkkonuurisotyön jollain tasolla myös etsivän ja erityisnuorisotyön periaatteisiin.

Verkkonuurisotyöntekijät nostivat tärkeäksi työn sisällöksi etenkin mahdollisuuden kohdata verkossa perinteistä nuorisotyötä laajempi kohderyhmä. Toisaalta myös verkossa solmitujen kontaktien siirtämisestä verkon ulkopuolelle oli hyviä kokemuksia. Verkon mahdollisuuksien pohtimisen kohdalla korostui etenkin verkkoympäristön matala osallistumiskyn-

nys sekä mahdollisuus toimia nimettömästi (ks. myös Pasanen 2008). Nämä tekijät nähtiin myös luottamukseen syntyä edistävinä tekijöinä. Toisaalta on hyvä huomata, että verkkokontaktien luonne ja verkkovuorovaikutuksen ongelmat ovat myös keskeisimpiä työssä koettuja haasteita. Verkkonuorisotyön keskeisinä sisältöinä nähtiin lisäksi työympäristön luonne ja kannustava työyhteisö, joka hahmottuukin tärkeänä työtä tukevana tekijänä.

Keskeiset työn kehittämistarpeet liittyvät tähän kyselyyn vastanneiden verkkonuorisotyöntekijöiden mukaan ajankäyttöön, verkkokontaktien ja – vuorovaikutuksen ongelmiin, rajallisiin auttamismahdollisuuksiin sekä uuteen työmuotoon liittyvään tiedon puutteeseen ulkopuolisilta tahoilta. Myös Cavén-Pöysän ja muiden (2007) tekemän tutkimuksen mukaan merkittävimmät ongelmat liittyvät vuorovaikutustaitojen kehittämiseen ja anonymiteettiin. Keskeisenä haasteena Cavén-Pöysä ja muut (2007) mainitsevat myös yleisen työhyvinvoinnin kehittämisen.

Tässäkin tutkielmassa esiin nousseet haasteet voivat hahmottua työhyvinvoinnin ylläpitämisen kannalta merkittävinä tekijöinä. Cavén-Pöysä ja muut (2007) ehdottavat verkkonuorisotyöntekijöiden toiminnan tueksi työohjauksen suunnittelua ja kehittämistä sekä vertaistukea. Myös laajemmat kouluttautumismahdollisuudet ja työn kehittäminen yleisesti osoittautuivat tärkeiksi tekijöiksi heidän laatimassaan tutkimuksessa. Työohjaus ja vertaistuki nähdään merkittävinä erityisesti anonymiteetin ja nuorten myöhempiin kuulumisiin liittyvän tietämättömyyden vuoksi. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007.) Vertaistuen ja työyhteisön suuri merkitys nousi esille myös tässä tutkielmassa.

Työohjauksen ja esimerkiksi koulutuksen kannalta merkittäviä sisältöjä voisivat lisäksi olla verkkovuorovaikutukseen ja työntekijöiden verkkotaitoihin, kontaktien solmimiseen ja ylläpitämiseen sekä omien auttamismahdollisuuksien pohtimiseen liittyvät asiat. Verkossa nuorten kanssa voidaan käsitellä hyvin vaikeitakin asioita, joiden purkamisessa työntekijät voivat tuntea auttamismahdollisuutensa heikoiksi. Erityistä tukea tarvitaan, kun kontakti nuoreen katkeaa. Teknologian kautta tapahtuva vuorovaikutus koetaan Cavén-Pöysän ja muiden (2007) edellyttävän myös vuorovaikutuksen ja sosiaalisuuden kehittämistä nuorten kanssa sekä jatkuvaa uuden oppimista. Myös nämä hahmottuvat tärkeinä työn ohjaukseen ja tukemiseen liittyvinä teemoina.

Cavén-Pöysän ja muiden tutkimusraportin mukaan verkkonuorisotyön tärkeimpänä haasteena olisi selkeän verkkotyön mallin kehittäminen, joka helpottaisi uusien työntekijöiden osallistumista toimintaan. (Cavén-Pöysä, Sihvonen & Kangas 2007). Selkeä ja toimivaksi suunniteltu malli voisi olla perusteltua niin toiminnan sujuvuuden, nuorten asiantuntevan kohtaamisen kuin verkkonuorisotyöntekijöiden osaamisen ja työhyvinvoinnin kannalta. Samaa tavoitetta tukee osaltaan myös tämänhetkinen moniammatillinen ja yhteistyön periaatteeseen nojaava verkkonuorisotyö. Moniammatillisuuden työn tärkeyden nuorten kohtaamisessa on nostanut esiin myös Pasanen (2008). Moniammatillisuutta olisi hyvä tukea entisestään esimerkiksi resurssien sekä paremman yhteistyön ja työn organisoinnin kautta. (Pasanen 2008, s. 34–35, 38–39.)

Tämän tutkielman kyselyyn vastanneiden verkkonuorisotyöntekijöiden käsitysten mukaan yksi työn keskeisistä haasteista liittyy työaikaan ja erityisesti työvuorojen vähyyteen. Vähäiset ohjaukset nähtiin ongelmallisina esimerkiksi luottamuksellisten suhteiden säilyttämisen vuoksi. Vastauksissa esiintyi lisäksi toive mahdollisuudesta yhdistää verkossa tehtävä työ paremmin muuhun työhön. Myös Pasanen (2008, s. 31–34) mukaan verkkonuorisotyön toteuttamiseen ongelmia tuo kuntien resurssointi ja työntekijöiden vähäinen määrä. Tärkeää näyttäisi siis olevan mahdollisuus keskittyä ja käyttää aikaa riittävästi nuorten kohtaamiseen liittyvään työhön, mihin ehkä voitaisiin vaikuttaa juuri resurssoinnin kautta.

Yksi resursseihin vaikuttava tekijä on Pasanen (2008) mukaan päättäjien keskuudessa esiintyvä tietämättömyys verkkonuorisotyöstä. Myös muilla, uutta työmuotoa ulkopuolelta käsin tarkastelevilla tahoilla on havaittavissa epäilyksiä ja tiedonpuutetta toimintaa kohtaan (Pasanen 2008, s. 31–38, 41.) Oma aineistoni vahvisti tätä käsitystä. Työntekijöiden käsitysten mukaan epäilykset ja työn kyseenalaistaminen liittyvät etenkin uuteen työmuotoon ja uudessa työympäristössä toimimiseen. Myös muutosvastarintaa voi esiintyä. Toisaalta työn tärkeys voidaan tunnustaa yleisellä tasolla, mutta ongelmana on käytännön toimien puuttuminen esimerkiksi resurssien lisäämiseksi. Pasanen (2008, s. 31–38, 41) mukaan keinoja tunnettavuuden lisäämiseen voitaisiin etsiä esimerkiksi alan tutkimuksen ja koulutuksen lisäämisen kautta.

7. TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Fenomenografisessa tutkimuksessa lähtökohtana on ajatus siitä, että tutkimuskohteena olevat, ihmisten jostain ilmiöstä muodostavat käsitykset ja kuvaukset ovat aina joiltain osin rajoittuneita. Tämä perustuu siihen, että käsitykset rakentuvat yksittäisen ihmisen näkökulman ja taustan kautta. Myös tutkijan tutkittavien käsityksistä muodostama kokonaisuus on vain osittainen kuvaus todellisesta ilmiöstä. Koska mistään ilmiöstä ei nähdä mahdollisena muodostaa kokonaista ja lopullista kuvausta, fenomenografian keskeisenä tavoitteena on kohdistaa huomio ihmisten käsitysten välillä ilmeneviin eroihin. (Marton ja Booth 1997, s. 123–125.) Käsitysten ja niiden kohteena olevan ilmiön hahmottamisen rajallisuudella on toki merkitystä siihen, millä tavalla erilaisten ilmiöiden luonnetta on ylipäättänsä mahdollista tavoittaa. Tutkimusmahdollisuuksien rajallisuuden tunnustaminen ja tiedostaminen on tärkeä lähtökohta, jolla on merkitystä myös tutkimuksen luotettavuuden kannalta.

Tutkittavan rooli näyttäytyy fenomenografiassa osittain ristiriitaisena, jota esimerkiksi Uljens (1989) on käsitellyt kirjoituksissaan. Se, että tutkija muodostaa tietystä ilmiöstä samalla tavoin oman persoonallisen näkemyksensä kuin tutkittava, mahdollistaa tutkittavan näkökulman ymmärtämisen, mutta toisaalta sisältää vaaran suhtautumisesta joihinkin näkökulmiin itsestäänselvyytenä. (Uljens 1989, s. 18.)

Fenomenografisessa tutkimuksessa on olennaista toisen asteen näkökulman ylläpitäminen. Tämä edellyttää tutkijalta jatkuvaa omien kokemusten tiedostamista ja niiden hyödyntämistä vain siinä määrin kuin se edistää tutkittavan näkökulman ymmärtämistä. (Marton ja Booth 1997, s. 121). Olennaista on tutkijan omien lähtökohtien ja esioletusten kuten tietojen, uskomusten, teoreettisten rakenteiden, aiempien tutkimustulosten tai aineistosta tehtyjen tulkintojen sulkeistaminen. (Niikko 2003, s. 35.) Tutkittavien tarkoittamien merkitysten ymmärtäminen on sitä objektiivisempaa mitä paremmin tutkija tiedostaa oman viitetaustansa ja mitä vahvempaa hänen teoreettinen tietonsa on aiheesta. Tämä edellyttää myös oman käsitteistön tarkentamista sekä eri tutkijoiden osin ristiriitaisiinkin teorioihin tutus-

tumista. Tällä tavalla hankittavan tietämyksen kautta tutkija rakentaa itsestään validia ”tutkimusmittaria”. (Ahonen 1994, s. 124, 134).

Myös omassa tutkielmassani pyrin paitsi aineiston keruun myös sen analyysin aikana suhtautumaan tutkittavaan ilmiöön mahdollisimman neutraalista näkökulmasta. Alustava tieto verkkonurisyöstä oli välttämätöntä kysymysten laatimisen ja kirjallisten vastausten ymmärtämisen näkökulmasta, mutta omiin alustaviin käsityksiini pyrin suhtautumaan kriittisesti. Myös vastausten analyysissa on tärkeää keskittyä vain niissä ilmeneviin sisältöihin. Kuitenkin esimerkiksi tietyn teoreettisen taustatiedon olemassaolo oli tärkeää mahdollisimman kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi verkkonurisyöstä. Monet omista näkemyksistäni kuitenkin tarkentuivat ja syvenivät aiempiin tutkimuksiin ja muuhun teoreettiseen taustaan tutustumalla.

Omassa tutkielmassani pohdin harjoittelupaikan merkitystä tutkimuksen luotettavuuden ja tutkijalle tärkeän objektiivisen suhtautumistavan kannalta. Koska toimin tutkielman työstämisen aikaan Oulun nuorisoasiainkeskuksessa harjoittelijana seudullisen virtuaalinurisyön hankkeessa, olin samanaikaisesti ikään kuin sisällä tutkittavassa ilmiössä. Harjoittelun puitteissa tutustuin myös henkilökohtaisesti verkossa toimiviin nurisyöntekijöihin. Tämän vuoksi aiheeseen asennoitumiseni ei ollut samalla tavoin neutraalia millaista se ehkä olisi ollut, jos olisin tarkastellut aihetta täysin ulkopuolisena. Toisaalta Cederlöf (1999) esittää, että esimerkiksi nurisyön arviointitutkimusta tekevien tutkijoiden on hyvä tuntee nurisyölle ominainen merkitysmaailma, jotta tutkittavana olevien nurisyöntekijöiden kokemuksia on mahdollista ymmärtää. Tavoittaakseen aineiston oikealla tavalla tutkijan on siis tunnettava nurisyön sisältöjä ja olla siihen eräällä tavalla ”sitoutunut”. (Cederlöf 1999, s. 104.)

Tutkielman työstäminen samanaikaisesti harjoittelun kanssa toi tutkimuksen aiheeseen myös omakohtaista kiinnostusta ja myönteistä asennetta puhtaasti neutraalin suhtautumisen sijasta. Koen omalla motivaatiollani olleen erityisesti myönteistä merkitystä työn etenemisen kannalta. Harjoittelijana toiminen oli hyödyllistä myös tarvittavan taustamateriaalin saamisen suhteen. Samalla avautui mahdollisuus perehtyä aidosti siihen, mitä verkkonurisyö on käytännön tasolla.

Ahonen (1994) on määritellyt fenomenografisen tutkimuksen luotettavuuden arviointikriteerejä aitouden eli validiteetin sekä relevanssin kautta. Sekä validiteettia että relevanssia voidaan tarkastella paitsi aineiston hankinnan myös tutkimuksen johtopäätösten eli merkityskategorioiden kautta. Näkökulma on samanaikaisesti sekä tutkimushenkilöiden tarkoitusten että tutkimuksen teoreettisten lähtökohtien arvioimisessa. Ahonen (1994) kuvaa luotettavuuskriteerejä seuraavalla tavalla. (Kuvio 12.)

	AINEISTO	KATEGORIAT
AITOUS	koskeeko aineisto tutkijan ja tutkittavien kannalta samaa asiaa	vastaavatko kategoriat tutkittavien tarkoittamia merkityksiä
RELEVANSSI	onko aineisto relevanttia tutkimuksen teorian kannalta	ovatko kategoriat relevantteja tutkimuksen teorian kannalta

Kuvio 12. Fenomenografisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit Ahosen (1994, s. 130) mukaan.

Tiivistetysti sanoen aineiston aitous eli validiteetti täyttyy silloin, kun aineiston hankintaa kuvaa intersubjektiivinen luottamus ja yhteisymmärrys. Aineistoa pidetään aitona, kun tutkittavana olevat henkilöt käsittelevät samoja asioita, joita tutkijan oli tarkoitus tutkia. Johtopäätösten eli kategorioiden tasolla validiteetti toteutuu, kun johtopäätökset vastaavat tutkittavien esiin tuomia asioita. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, ettei tutkija saa esimerkiksi ylitulkita tutkittavien vastauksia. Intersubjektiivisuuden näkökulmasta aineiston merkitysten tulkintaan vaikuttavat aina sekä tutkijan että tutkittavan asialle antamat merkitykset, mutta olennaista validiteetin kannalta on se, miten tutkija tiedostaa ja kontrolloi omaa merkityksenantoaan. (Ahonen 1994, s. 129–130.)

Oman tutkielmani validiteettia pyrin rakentamaan jo kyselylomakkeen muotoilun vaiheessa laatiessani kysymykset mahdollisimman selkeiksi, avoimiksi ja yksiselitteisiksi. Tällä pyrin varmistamaan, että verkkonuorisotyöntekijät käsittelevät vastauksissaan nimenomaan niitä asiasisältöjä, joita oli tarkoitus selvittää sekä nostaisivat erityisesti omia käsityksiään huolimatta mahdollisista tutkijan odotuksista. (ks. Ahonen 1994, s. 153.) Kategorioita laatiessani pyrin myös pitämään aineiston ja siinä esiintyvät merkityssisällöt tärkeimpänä lähtökohtana. Toki aineiston analyysiin ovat vaikuttaneet oma ajatusprosessini ja

vastausten peilaaminen teoreettiseen taustaan. Kategorioiden laadinnassa hyödynsin usein myös muotoilemaani kyselylomakkeen rakennetta. Tärkeintä oli kuitenkin suunnata huomio verkkonuorisotyöntekijöiden omiin vastauksiin ja niistä nouseviin merkityksiin.

Ongelmallista validiteetin toteutumisen kannalta voi olla esimerkiksi tutkijan ja tutkittavien näkemysten eroaminen tutkimuskysymysten kohdalla. Tutkittavat eivät esimerkiksi välttämättä koe samoja kysymyksiä samalla tavoin tärkeinä kuin tutkija. Toisaalta tutkimustilanteen voi tehdä ongelmalliseksi tutkittavien ja tutkijan väliltä puuttuva luottamus tai tutkittavien haluttomuus omista kokemuksista kertomiseen. (Niikko 2003, s. 35.) Kyselylomakkeen käyttämisen heikkoudeksi koin juuri sen, etteivät vastaajat ehkä kokeneet kysymyksiä samalla tavoin kuin itse olin ne tarkoittanut. Heille ei myöskään jäänyt luontevaa mahdollisuutta esittää esimerkiksi lisäkysymyksiä. Toisaalta kyselylomakkeeseen vastaaminen oli tutkittaville vapaaehtoista, ja mahdollisti ehkä jossakin määrin neutraalin vastaamistilanteen esimerkiksi haastatteluun verrattuna.

Vaikka aineiston aitous vaatii tutkijan teoreettisten lähtökohtien sulkeistamista, on tutkimuksen teoria myös tärkeää etenkin relevanssin toteutumisen suhteen. Aineiston tasolla on olennaista, että aineisto on yhteydessä niihin teoreettisiin käsitteisiin, jotka ohjaavat tutkimuksen laajempaa ongelmanasettelua. Myös johtopäätösten on oltava relevantteja tutkimuksen teoreettisten lähtökohtien kannalta. (Ahonen 1994, s. 129–130.) Verkkonuorisotyötä koskevassa tutkimuksessa rakensin työntekijöille esittämäni kyselylomaketta paitsi varsinaisten tutkimuskysymysten pohjalta myös aiempiin tutkimuksiin ja teoriaan peilaten. Tätä on tarkasteltu enemmän luvussa 5.4.2. Myös syntyneitä kategorioita vertasin teoreettiseen taustaan. Esimerkiksi yhtäläisyydet aiempien tutkimustulosten kanssa vahvistivat käsitystä olennaisten merkityssisältöjen löytämisestä. Toisaalta on myös tärkeää, että tutkimuksen kautta on mahdollista tarjota tuoreita näkökulmia.

Fenomenografisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi helpottuu, kun tutkimusprosessin kulku on esitetty lukijoille selkeästi. Tämä vaatii työn teoreettisen lähtökohtien esittelyä, niiden liittämistä tutkimusongelmiin, tutkimushenkilöiden – ja tilanteen esittelyä sekä riittävän tarkkoja kuvauksia aineiston keruun ja tulkinnan periaatteista ja toteuttamisesta. (Ahonen 1994, s. 131). Tämä onkin tärkeää erityisesti laadullisessa tutkimuksessa, jossa tutkijan rooli on merkittävä aineiston analyysissa ja lopputulosten laatimisessa. Tutkielmassani olen pyrkinyt riittävän tarkkaan kuvaukseen kaikkien tutkimusprosessin vaiheiden

kohdalla tuodakseni toimintani ja sitä ohjaavat lähtökohdat mahdollisimman selkeästi esille.

Tutkielmani luotettavuutta pyrin rakentamaan myös aineistosta poimittujen lainauksien kautta tutkimusten tuloksina toimivien kategorioiden esittelyn yhteydessä. Tämän kautta pyrin saamaan paitsi verkkonuorisotyöntekijöiden oman äänen mahdollisimman hyvin esille myös osoittamaan lopputulosten pohjautumista selvästi tutkittavien omiin käsityksiin. Joidenkin sisältöalueiden kohdalla kategorioiden muodostaminen oli helpompaa esimerkiksi kysymyksen riittävän kapeuden tai vastausten yhdenmukaisuuden vuoksi. Joidenkin kysymysten kohdalla verkkonuorisotyöntekijöiden vastaukset olivat taas hyvinkin hajanaisia, jolloin omaa kategorian selkeyttä tavoittelevaa ajatusprosessiani tarvittiin enemmän. (ks. Ahonen 1994, s. 154–155.) Kaikkien kategorioiden pohja on kuitenkin aineistossa, jota olen pyrkinyt havainnollistamaan suorilla lainauksilla.

Tutkimustulosten esittelyn kohdalla päädyin esittelemään samanaikaisesti aineistosta muodostuneet kategoriat, niitä koskevat kuvaukset sekä aineistosta poimitut sitaatit. Tämän ohella kuljetin tarkastelussa mukana koko ajan teoreettista viitekehystä ja aiemmista tutkimuksista syntyneitä tuloksia. Tarkastelun olisi voinut toteuttaa toisinkin, mutta nähdäkseni tällä tavoin toimittuna verkkonuorisotyöstä muodostui niin kokonaisvaltainen kuva kuin se tämän tutkielman puitteissa oli mahdollista. Lisäksi tarkastelin lopputuloksia jakamalla ne tutkimuskysymysten mukaisesti kolmeen keskeiseen pääalueeseen. Ahosen (1994, s. 155) mukaan juuri kategorioita teoreettiseen tutkimuskäsitteistöön ja tutkimusongelmiin liittämällä toteutetaan tutkimuksen relevanssia.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen toistaminen ei voi toimia tutkimuksen luotettavuuden arviointikriteerinä. Ongelmana on erityisesti jokaisen tutkijan oma teoreettinen taustatieto ja tutkimuksen edetessä toteutuva intersubjektiivisuus. (Ahonen 1994, s. 130.) Samanlaista tutkimusta ei siis käytännössä ole mahdollista toteuttaa (Marton 1988, s. 183). Tutkimusjoukon koon ollessa laadullisessa tutkimuksessa pieni, myöskään tutkimuksen yleistettävyyden arvioimiseen ei ole riittävästi perusteita. Toisaalta myöskään perusjoukko eli verkkonuorisotyöntekijöiden kokonaismäärä ei ole tutkielmassani kovin suuri.

Yleistettävyyden sijasta laadullisessa ja fenomenografisessa tutkimuksessa on tavoitteena tulosten yleisyys eli tutkimuskohteena olleiden käsitysten tarkastelu riittävän teoreettisella

ja universaalien käsitysten tasolla. (Ahonen 1994, s. 152.) Työssäni esittelemät tutkimustulokset pohjautuvat vain tämän tutkielman puitteissa järjestettyyn kyselyyn vastanneiden verkkonorisotyöntekijöiden käsityksiin eikä niitä siten voi aukottomasti yleistää laajempaan verkkonorisotyöntekijöiden ryhmään. Lähtökohtanani on kuitenkin ollut, että kaikkien kyselyn vastanneiden verkkonorisotyöntekijöiden käsitykset verkkonorisotyöhön kuuluvista ilmiöstä kuvaavat verkkonorisotyötä ainakin osittain, ja siten niiden voidaan ajatella rakentavan verkkonorisotyötä ilmiönä.

Tässä verkkonorisotyötä koskevassa tutkielmassani näen luotettavuuden kannalta olennaisena asiana, että kohderyhmänäni olivat kaikki Suomen verkkonorisotyöntekijät. Kyselylomake lähetettiin kaikille sillä hetkellä verkkonorisotyöntekijöinä toimineille. Vaikka kaikki eivät kyselyyn vastanneet, näkisin tärkeänä, että periaatteessa kaikki olivat näin tavoitettavissa. Maantieteellisesti vastanneet olivat hajautuneet useihin eri kaupunkeihin, ja vastaajat myös edustivat hyvin eri ikäryhmiä. Lisäksi työkokemuksen määrässä oli vaihtelua. Tämä sulkee pois esimerkiksi sen, että kyselyyn olisivat vastanneet vain vasta aloittaneet tai jo kokeneet norisotyöntekijät. Näiden kaikkien asioiden näkisin parantavan myös tutkimuksen luotettavuutta (ks. Ahonen 1994, s. 153).

Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa kysymyksiä herättää usein aineiston koko (Mäkelä 1996, s. 163). Omassa tutkielmassani pyrin keräämään riittävän kattavan ja monipuolisen aineiston, jota tukee esimerkiksi kyselyn uusiminen. Tällä pyrin varmistamaan, että kyselystä kiinnostuneilla työntekijöillä oli esimerkiksi ajallisesti riittävän hyvät mahdollisuudet vastaamiseen. Myös kyselyn uusimisen voidaan ajatella vaikuttavan positiivisesti tutkimuksen luotettavuuteen.

8. POHDINTA

Nuorisotyön tutkimus ei ole yksiselitteistä toteuttaa. Nuorisotyöhön liittyviä ilmiöitä tutkittaessa kohdataan tutkimuskentän laajuus ja monipuolisuus, mikä tarkoittaa myös osittain tutkimuskohteiden jäsentymättömyyttä. (Cederlöf 1999, s. 77.) Verkkonuorisotyöhön kohdistuvassa tutkimuksessa haasteena on lisäksi työmuodon uutuus ja siten täsmällisen teoreettisen tiedon puuttuminen. Haasteellisuudessaan verkkonuorisotyö on kuitenkin erityisen ajankohtainen tutkimuskohde, jonka kartoittaminen niin teoreettisella kuin käytännölliselläkin tasolla on tärkeää.

Oman pro gradu- tutkielmani työstämisestä ohjasi kiinnostus nuorten muuttuvaan elinympäristöön, joissa medialla eri muodoissaan näyttäisi olevan entistä keskeisempi merkitys. Media koko laajuudessaan ja erityisesti internet sen yhtenä osana tarjoaa nuorille sekä mahdollisuuksia että vakavasti otettavia haasteita, joihin molempiin olenkin työssäni pyrkinyt tekemään katsauksen. Nuorisotyön hahmotan puolestaan keskeisenä, etenkin nuorten vapaa-aikaan keskittyvänä kasvattavana tahona, jonka tehtävänä on tukea nuoria heidän elämässään ja kasvuprosessissaan. Nuorisotyöhön liitän vahvasti ajan tasalla olemisen tarpeen, sillä nuorten kanssa työskennellessä on tärkeää tunnistaa, mikä nuorille on sillä hetkellä erityisen merkittävää tai vaikeaa. Verkkonuorisotyö sijoittuu mielestäni erityisen keskeiselle sijalle siinä ajankohtaisessa tilassa, jossa yhdistyvät median keskeinen asema, teknologiavälitteinen vuorovaikutus, nuorten arkipäivän ilot ja surut sekä tarve ja mahdollisuus etsiä tarpeen tullen apua luotettavilta ja turvallisilta aikuisilta.

Vaikka suhtautumisessa verkkomaailmaan on viime aikoina tullut esille myönteisempiä puolia ongelmien ja vaarojen etsimisen sijasta, näkisin kriittisen lähestymistavan olevan edelleen tärkeä. Verkon mahdollisuudet liittyvät etenkin matalaan osallistumiskynnykseen sekä vapauteen etsiä ja toteuttaa minuutta reaali maailmasta poikkeavalla tavalla. Samat asiat muodostavat kuitenkin myös verkon keskeiset haasteet ja ongelmat. Vaikka nuorten

tieto- ja viestintäteknikkaan liittyvät taidot ja verkkoympäristön luontevaksi kokeminen kertovat hyvin taitavista mediankäyttäjistä, nuorten kykyihin ja valmiuksiin mediamaailman haasteellisen puolen kohtaamisessa ei pidä luottaa liikaa.

Lähtökohta esimerkiksi tälle tutkielmalle ei ole ollut verkkoympäristön helppouden ja pelkästään positiivisten puolten korostaminen, vaan ennen kaikkea pyrkimys tuoda esiin luotettavien aikuisten ja ammattitaitoisten nuorisotyöntekijöiden tarve verkossa. Teknologiavälitteiseen viestintään painottunut vuorovaikutus voi hyvinkin olla yksi vakiintunut suomalaisen nuorisotyön toteuttamismuoto, jonka tarkoituksena on tavoittaa nuoria siellä, missä monet viettävät aikaa. Samalla näkisin mahdollisena toiminnan liittymisen laajemmin mediakasvatukseen ja esimerkiksi nuorten oman mediasuhteen tarkasteluun. Näiden ilmiöiden ei tarvitse siis olla välttämättä toisiaan poissulkevia, vaan hyödyllistä oli miettiä myös niiden yhteen nivomista Kotilaisen (2007, s. 145) tavoin.

Tutkielmani tärkeimpinä tutkimuskysymyksinä oli selvittää verkkonuurisotyöntekijöiden käsityksiä kontaktien rakentumisesta verkossa, työntekijöiden onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksia sekä yleisesti verkkonuurisotyöhön liitettyjä haasteita ja mahdollisuuksia. Tarkoitus oli selvittää verkkonuurisotyön luonnetta sitä toteuttavien nuorisotyöntekijöiden näkökulmasta. Tutkielmani tavoite voidaan näin ollen liittää esimerkiksi Cederlöfin (1999) kuvaamaan nuorisotyön tutkimuksen teoreettiseen tehtävään. Teoreettisen tutkimusintressin tavoitteena on selvittää eri näkökulmista, mitä nuorisotyö tai sen keskeiset tehtävät ovat. Toisaalta nuorisotyötä voidaan tutkia myös ”sisäisellä” tutkimuksella keskittyen esimerkiksi käytännön työtä tekeviin nuorisotyöntekijöihin tai nuorisotyöprosessiin. Yhdistävä tekijä erilaisissa tutkimusasetelmissa on tutkimuksen riippumattomuus ja neutraalius. (Cederlöf 1999, s. 83–84.)

Tutkielmani kautta pyrin avaamaan verkkonuurisotyön sisältöä ja asemaa suhteellisen uutena työmuotona nimenomaan työntekijöiden näkökulmasta. Halusin selvittää, millaista työ on käytännön tasolla, millaista nuorten kohtaaminen on verkossa ja millaisia kehittämistarpeita työhön liitetään. Kyselyyn vastanneet työntekijät antoivatkin vastauksissaan arvokasta tietoa peilattaessaan verkkonuurisotyötä myös aiempaan työkokemukseensa nuorisotyön kentällä.

Näkökulman rajaaminen pelkästään työntekijöihin muodostaa sekin laajan ja monipuolisen tutkimusalueen. Kaikkia mielenkiintoisia ja tärkeitä näkökulmia ei ollut edes teoriassa mahdollista käsitellä tämän työn puitteissa. Mahdollista jatkotutkimusta voisi toteuttaa esimerkiksi verkkonuurisotyöntekijöiden koulutukseen tai työhön valmentamisen suhteen tai vaikkapa mediakasvatuksen ja verkkonuurisotyön yhdistämiseen liittyen. Myös verkossa solmittavien kontaktien syntyminen ja ylläpitäminen etenkin nuorisotyöntekijöiden näkökulmasta voisi tarjota lisää tutkimusaiheita. Toisaalta näkisin myös nuorten kokemusten kartoittamiselle tarvetta myöhemmin, kun verkkonuurisotyö ja sitä edustava Netari-hanke ovat vakiinnuttaneet paikkaansa. Toisaalta syvempi tarkastelu verkkonuurisotyön merkityksestä nuorisotyön kentällä ja laajemmin yhteiskunnassa olisi sekin perusteltua.

9. LÄHTEET

A. Painetut lähteet

- Ahonen, S. (1994). Fenomenografinen tutkimus. Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 113–160.
- Aittola, T., Jokinen, K., Laine, K., Sironen, E. (1991). Jälkisanat. Teoksessa Ziehe, T. Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus. (Saks. alkutekstistä Thomas Ziehen osuudesta teoksessa Plädoyer für ungewöhnliches Lernen suom. Raija Sironen ja Jussi Tuormaa. Tampere: Vastapaino.) 247–266.
- Aittola, T., Jokinen, K., Laine, K. (1994). Nuoret, koulu ja uudet oppimisympäristöt. Kasvatus 25 (5), 472–482.
- Aittola, T. (1998a). Nuorten arkipäivän oppimisympäristöt. Teoksessa Laurinen, L. (toim.) Koti kasvattajana, elämä opettajana. Kasvatus- ja oppimiskulttuurit tutkimuskohteina. Jyväskylä: Atena, 172–189.
- Aittola, T. (1998b). Aikuisten oppiminen arkielämän ympäristöissä. Teoksessa Sallila, P. & Vaherva, T. (toim.) Arkipäivän oppiminen. Aikuiskasvatuksen 39. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Baethge, M. (1989). Individualization as Hope and Disaster: A Socioeconomic Perspective. Teoksessa Hurrelmann, K. & Engel, U. (toim.) The Social World of Adolescents. International Perspectives. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 27–42.
- Banks, S. (1999). Ethics and the youth worker. Teoksessa Banks, S. (toim.) Ethical issues in Youth work. Professional ethics. [online]. London; New York: Routledge. <http://site.ebrary.com/lib/oulu/docDetail.action?docID=10071262>. (Luettu 4.3.2010).

- Cavén-Pöysä, O., Sihvonen, E. & Kangas, S. (toim.) (2007). VIRTAEPO-hankkeen tulokset tiivistetysti 26.3.2007.
http://virtual.vtt.fi/virtual/virtahepo/show/virtahepo_loppuraportti.pdf
 (Luettu 18.5.2009).
- Chayko, M. (2008). *Portable Communities. The Social Dynamics of Online and Mobile Connectedness*. Albany: SUNY Press.
- Cederlöf, P. (1998). Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys. Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. NUORA:n julkaisuja, nro 8. Helsinki: Nuorisoasian neuvottelukunta. Opetusministeriö.
- Cederlöf, P. (1999). Merkityksestä laatuun. Haasteena nuorisotyön tutkimus. Teoksessa Paakkunainen, K. (toim.) *Arviointitutkimus ja nuoriso. Tulosvastuusta dynaamiseen nuorisotoimintaan*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 8/99. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 77–111.
- Cederlöf, P. (2004). Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Laadullinen tutkimus nuoriso-ohjaajien ja nuorisotyöstä vastaavien työntekijöiden työstä sekä kunnallisen nuorisotyön sisällöstä ja asemasta. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 45. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja E: Yhteisjulkaisut 1/2004. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Cederlöf, P. (2007). Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 14, 2007. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Cederlöf, P. (2008). Nuorisotyön rakenteellisia haasteita 2009. Suomen Nuorisoyhteistyö-Allianssi. http://www.alli.fi/sivu.php?artikkeli_id=4266#pdf (Luettu 1.3.2010).
- Coleman, J.C. & Hendry, L. B. (1999). *The Nature of Adolescence. Adolescence and society series*. (3. painos). London, New York: Routledge.
- Davies, T. & Cranston, P. (2008). *Youth Work and Social Networking. Final Research Report. How can Youth Work best support young people to navigate the risks and make the most of the opportunities of online social networking?* Leicester: The National Youth Agency. <http://blogs.nya.org.uk/ywsn/> (Luettu 22.2.2010).
- Durkin, K. (1995). *Developmental Social Psychology. From Infancy to Old Age*. Cambridge, Mass. : Blackwell.

The Federation for detached youth work. (2009). Overview.

http://www.detachedyouthwork.info/more_about_detached_youth_work.htm

(Luettu 3.3.2010).

Filander, K. (2007). Sosiaalipedagogiikan uusi ajankohtaisuus. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 90–114.

Fornäs, J. (1998). Kulttuuriteoria. Myöhäismodernin ulottuvuuksia. (Engl. alkuteoksesta Cultural Theory and Late Modernity suom. M. Lehtonen, K. Hazard, V. Blom, ja J. Herkman. Tampere: Vastapaino.)

France, A. (2007). Understanding Youth in Late Modernity. Maidenhead: Open University Press.

Gröhn, T. (1992). Fenomenografinen tutkimusote. Teoksessa Gröhn, T. & Jussila, J. (toim.) Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa. Helsinki: Yliopistopaino, 1– 32.

Habbo. (2010). Vanhempien opas. <http://www.habbo.fi/help/41> (Luettu 17.3.2010).

Heinonen, S. (2009). Sosiaalinen media. Avauksia nettiyhteisöjen maailmaan ja vuorovaikutuksen uusiin muotoihin. TUTU-eJULKAISUJA 1/2009. Helsinki: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu.
http://www.tse.fi/FI/yksikot/erillislaitokset/tutu/Documents/publications/eTutu_2009-1.pdf. (Luettu 10.8.2009).

Heinänen, O. (2009). Esipuhe. Teoksessa Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry & Kuntaliitto. Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset. Helsinki: Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry ja Suomen Kuntaliitto, 4.
http://www.alli.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=6058 (Luettu 8.3.2010).

Herkman, J. (2001). Median monet funktiot lasten ja nuorten elämässä. Teoksessa Kangassalo, M. & Suoranta, J. (toim.) Lasten tietoyhteiskunta (60–71). Tampere: Tampere University Press.

Hjort, H. (1995). Etsivän työn psykologia. (Norj. alkuteoksesta Det oppsøkende arbeidets psykologi suom. S-M Laatonen.) Helsinki: Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.

Hoikkala, T. & Sell, A. (2007). Nuorisotyötä on tehtävä! Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 7–17.

- Honkonen, R. (1991). Nuorisotyöammatti ja sen omaksumista koskevia kysymyksiä. Teoksessa Nieminen, J. (toim.) Näkökulmia nuorisotyöhön. Tutkimusraportti. Julkaisusarja A: Tutkimusraportti N:o 50. Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitos, 73–86.
- Huhtajärvi, P. (2007). Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 446–457.
- Huttunen, J. (1996). Kasvatustieteellinen tutkimus. Teoksessa Niskanen, V. (toim.) Tieteellisten menetelmien perusteita ihmistieteissä. Opiskelijan opas. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Helsinki: Helsingin yliopisto, 130–153.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. (2006). Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus* 37 (2), 162–173.
- Häkkinen, K. (1996). Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä. Teoreettinen katsaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen perusteita ja käytänteitä 21. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Hämäläinen, J. (1999). Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus. Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Hämäläinen, J. (2007). Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehyksessä. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria- perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 73. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 169–200.
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. (1997). Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Hämäläinen, J. & Nivala, E. (2008). Kasvatustiede. Pedagogisen ihmistyön tiede. Kuopio: Unipress, cop.
- IRC-Galleria. (2010a). Etusivu. <http://irc-galleria.net/> (Luettu 17.3.2010).
- IRC-Galleria. (2010b). Vanhemmille. <http://irc-galleria.net/parents> (Luettu 16.3.2010).
- Joensuu, M. (2007). Nuorten internet-yhteisöt ja niiden merkitys nuorisotyön kannalta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Jones, G. (2009). Youth. Key Concepts. Cambridge: Polity.
- Kaleva. (2010). Kirkko tavoittaa pojat IRC-Galleriassa. Kaleva 17.1.2010.

- Kangas, S. & Laukkanen, M. (2007). Haluan 15 sekuntia parrasvaloissa ja tuhat ystävää! Nuorten ubiikki nettiarki. Nuorisotutkimus 3/2007. Media ja kulutus. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Kangas, S., Lundvall, A. & Sintonen, S. (2008). Lasten ja nuorten mediamaailma pähkinän kuoressa. Lasten ja nuorten mediafoorumi. Liikenne- ja viestintäministeriö.
- Kemppinen, P. (1999). Nuoriso 2000. Nuorisotyön käsikirja. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Kiilakoski, T. & Nieminen, J. (2007). Pedagogiikka – nuorisotyön pedagogiikat ja uudet haasteet. Tuhti 9- seminaarin työryhmätiivistelmä. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 185–188.
- Kotilainen, S. (2007). Mediakulttuuri nuorisotyössä. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 139–154.
- Kroksmark, T. (1987). Fenomenografisk didaktik. Göteborg Studies in Educational Sciences 63. Göteborg: Acta Universitatis Gotheoburgensis.
- Kumpulainen, K. (2004). Bittinikkarin muotokuva. Tietokoneet harrastuksena ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Acta Universitatis Ouluensis. Series E, Scientiae rerum socialium. Oulu: Oulun yliopisto.
- Kumpulainen, K., Krokfors, L., Lipponen, L., Tissari, V., Hilppö, J. ja Rajala, A. 2010. Oppimisen sillat. Kohti osallistavia oppimisympäristöjä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kupiainen, R. (2002). Mediakokemuksia viihteen, mielihyvän ja nautinnon labyrinteissa. Teoksessa Sintonen, S. (toim.) Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Helsinki: FINN LECTURA, 70–81.
- Kurki, L. (1998). Sosiaalipedagogiikka nuorisotyön kodiksi? Janus 4/1998. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti.
- Kuusinen, J. (1995). Nuorten aikuisten kehitystehtävät, onnellisuus ja kehityksen hallinta. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas, M. ja Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityopsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY, 311–322.
- Laasanen, Y. (1991). Miten tutkia nuorisotaloa? Teoksessa Nieminen, J. (toim.)

- Näkökulmia nuorisotyöhön. Tutkimusraportti. Julkaisusarja A: Tutkimusraportti N:o 50. Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitos, 55–72.
- Lisää voimavaroja verkkonuorisotyöhön. (2008). Etusivu. Opetusministeriön verkkolehti. 30.10.2008. Opetusministeriö. Viestintäyksikkö.
<http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2009/0705/index.html> (Luettu 19.5.2009).
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (2009). Verkkonuorisotyö. MLL tarjoaa turvallista vertaistukea. <http://www.mll.fi/nuorille/verkkonuorisotyö/> (Luettu 13.5.2009).
- Marton, F. (1988). Phenomenography: Exploring Different Conceptions of Reality. Teoksessa Fetterman, D. M. (toim.). *Qualitative Approaches to Evaluation in Education. The Silent Scientific Revolution*. New York: Praeger, 176–205.
- Marton, F. (1990). Phenomenography: A Research Approach to Investigating Different Understandings of Reality. Teoksessa Sherman Robert R. & Rodman, B Webb (toim.). *Qualitative Research in Education: Focus and Methods*. (2. uud. p.). Explorations in Ethnography Series. London, New York, Philadelphia: The Falmer Press, 141–161.
- Marton, F. & Booth, S. (1997). *Learning and Awareness. The Educational Psychology Series*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Matikainen, J. (2008). *Verkko kasvattajana: mitä aikuisen tulisi tietää ja ajatella verkosta?* Helsinki: Palmenia.
- Merikivi, J. (2007). Netari.fi – nuorisotyön arvo. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 14. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/netari.pdf> (Luettu 1.3.2010).
- Metsämuuronen, J. (2006). Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa Metsämuuronen, J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Helsinki: International Methelp, 16–80.
- Mikkola, H. (2008). IRC-Galleria- kysely. Nuorten mielipiteitä poliisista ja nuorisotyöntekijöistä verkossa. Future School Research- hanke. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Oulu: Oulun yliopisto.
http://www oulu.fi/ktk/FSRnettisivut/IRC-Galleria_raportti_final.pdf (Luettu 21.4.2010).
- Mäkelä, K. (1996). Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Niskanen, V. A. (toim.) *Tietellisten menetelmien perusteita ihmistieteissä. Opiskelijan opas*. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Helsinki: Helsingin yliopisto, 154–169.
- Mönkkönen, K, Nurro, M. & Väisänen, R. (1999). *Sosiaalipedagogiikan käytännön*

- sovelluksia. Kuopion yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus. Opetusjulkaisuja 4/1999. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Netari.fi. (2010a). Etusivu. <http://www.netari.fi/web/guest/home> (Luettu 2.3.2010).
- Netari.fi. (2010b). Habbo-Netari. <http://www.netari.fi/web/guest/habbo-netari> (Luettu 2.3.2010).
- Netari.fi. (2010c). Galtsu-Netari. <http://www.netari.fi/web/guest/galtsu-netari> (Luettu 2.3.2010).
- Netari.fi. (2010d). Netari.fi-hanke. <http://www.netari.fi/web/guest/netari.fi-hanke1> (Luettu 2.3.2010).
- Netari.fi. (2010e). Yhteistyö. <http://www.netari.fi/web/guest/yhteistyö> (Luettu 2.3.2010).
- Nieminen, H. & Pantti, M. (2004). Media markkinoilla. Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen. 2. painos. Helsinki: Loki-Kirjat.
- Nieminen, J. (1991). Mitä on nuorisotyön teoria? Teoksessa Nieminen, J. (toim.) Näkökulmia nuorisotyöhön. Tutkimusraportti. Julkaisusarja A: Tutkimusraportti N:o 50. Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitos, 1–14.
- Nieminen, J. (2007a). Puuttuva lenkki – nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehiksenä. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria- perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 73. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 30–63.
- Nieminen, J. (2007b). Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 21–43.
- Niikko, A. (2003). Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 85. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Noppari, E., Uusitalo, N., Kupiainen, R. Luostarinen, H. (2008). ”Mä oon nyt online!” Lasten mediaympäristö muutoksessa. Journalismin tutkimusyksikön julkaisuja A. Tiedotusopin laitos. Tampereen yliopisto.
- Nuorisolaki. (2006). FINLEX. Valtion säädöstietopankki. Nuorisolaki. 27.1.2006/72. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072> (Luettu 12.5.2009).
- Nurmi, J-E. (1995). Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehä. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas, M. ja Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY, 256– 274.

- Nyyssölä, K. (2008). Mediakulttuuri oppimisympäristönä. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetusministeriö. (2007). Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011.
 ”Tulevaisuus velvoittaa, tämä päivä ratkaisee”. Pääministeri Matti Vanhasen II hallitus. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41. Helsinki: Opetusministeriö.
- O’Reilly. (2005). What Is Web 2. Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software.
<http://oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html?page=1>
 (Luettu 7.8.2009).
- Palviainen, V. (2008). Moniammatillinen verkkonuorisotyö keinona varhaiseen puuttumiseen. Kommentti. Nuorisotyö verkkoympäristössä- blogi. Nuorisotutkimuksen verkkokanava.
http://www.kommentti.fi/sivu.php?artikkeli_id=369#kesa1 (Luettu 11.9.2009).
- Pasanen, H. (2008). Verkkonuorisotyötä on tehtävä. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Lohjan koulutusyksikkö.
- Pelastakaa lapset. (2009). Tukipalvelut lapsille ja nuorille sosiaalisessa netissä.
<http://www.pelastakaalapsen.fi/nettivilje/fi/nettivilje/tukipalvelut>
 (Luettu 13.5.2009).
- Peräkylä, A. (1995). Kvalitatiivisen tutkimuksen kohteet ja ihmiskuva. Teoksessa Leskinen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 39–50.
- Puuronen, V. (2006.) Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Reimer, B. (1995). The Media in Public and Private Spheres. Teoksessa Fornäs, J. & Göran, B. (toim.) Youth Culture in Late Modernity. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications, 58–71.
- Sihvola, S. (2005). Netari.fi. Nuorisotyö Habbo Hotellissa. Nuorisosiainkeskuksen julkaisuja 1/2005. Helsinki: Nuorisosiainkeskus.
- Sihvonen, T. (2003). Tietoverkot sosiaalisen olemisen paikkana. Teoksessa Kangas, S. & Kuure, T. (toim.) Teknologisoituva nuoruus. Nuorten elinolot- vuosikirja. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 33. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja 26. Sosiaali- ja terveystalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 85–97.
- Sulake Corporation Oy. (2010). About Sulake.
<http://www.sulake.com/company/index.html?navi=1.1> (Luettu 17.3.2010).
- Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. (2008a). Nuorista Suomessa 2008–2009.

- Tutkimuskooste. http://www.alli.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=2604
(Luettu 12.5.2009).
- Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. (2008b). Nuoret ovat kunnan tulevaisuus.
Taustamateriaali ”Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys: Nuoret ovat kunnan
tulevaisuus”- kalvosarjalle.
http://www.alli.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=4937 (Luettu 12.5.2009).
- Suoranta, J. & Lehtimäki, H. (2003). Verkostososiaalisuus ja nuoret. Teoksessa Kangas, S.
& Kuure, T. (toim.) Teknologisoituva nuoruus. Nuorten elinolot- vuosikirja.
Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 33. Nuorisoasian neuvottelukunnan julkaisuja
26. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, 30–38.
- Svensson, L. (1989). Fenomenografi och kontextuell analys. Teoksessa Säljö, R. (toim.)
Som vi uppfattar det. Elva bidrag om inlärning och omvärldsuppfattning. Lund:
Studentlitteratur, 33–52.
- Teknologian arviointeja 14. (2003). Sosiaalinen alkupääoma ja tietotekniikka.
Tulevaisuusvaliokunnan loppuraportti. Eduskunnan kanslian julkaisu 1/2003.
Helsinki: Edita Prima Oy.
- Telemäki, M. (1988). Johdatus nuorisotyön teoriaan I. Aikuis- ja nuorisokasvatuksen
laitoksen opetusmoniste 7/1988. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Telemäki, M. (1999). Taitava nuorisokasvattaja. Suomalainen nuorisotyö 1940-luvulta
tähän päivään tekijöidensä kokemana. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulu-
tuslaitoksen julkaisuja. Sarja A: Tutkimuksia 19. Kajaani: Kajaanin
opettajankoulutuslaitos.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. (5., uudistettu
laitos). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Uljens, M. (1989). Fenomenografi – forskning om uppfattningar. Teori, forskning, praktik.
Lund: Studentlitteratur.
- Valli, R. (2007). Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.)
Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä
aloittelevalle tutkijalle. (2. korj. ja täyd. p.) Jyväskylä: PS-Kustannus, 102–125.
- von Wright, G. H. (1970). Tieteen filosofian kaksi perinnettä. Helsingin yliopiston
filosofian laitoksen julkaisuja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- White, R. & Omelczuk, S. (1991). Defining the nature of youth work. Youth Studies 10
(2), s. 46–51.
- Ziehe, T. (1991). Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus. (Saks. alkutekstistä

Thomas Ziehen osuudesta teoksessa Plädoyer für ungewöhnliches Lernen suom. Raija Sironen ja Jussi Tuormaa. Tampere: Vastapaino.)

B. Painamattomat lähteet

Oulun nuorisoasiainkeskus. Hankesuunnitelma. Seudullinen virtuaalinuorisotyö. Oulun kaupunki, nuorisoasiainkeskus. Kehittämistoiminnan yksikkö.

Seppälä, M. & Laitinen, J. (2008). Nuori tarvitsee virtuaalista olkapäätä. PowerPoint- esitys. Oulun kaupunki: nuorisoasiainkeskus.

LIITTEET

Liite 1 (1/1)

Hei!

Oletko kiinnostunut vastaamaan verkkonuorisotyötä koskeviin kysymyksiin?

Olen kasvatustieteen opiskelija Oulun yliopistosta ja teen pro gradu-työtäni verkkonuorisotyöhön liittyen. Tutkielmani tarkoituksena on selvittää, miten nuorten kohtaaminen verkossa tapahtuu ja minkälaisia kokemuksia verkkonuorisotyöntekijöillä on työstään. Aihetta on tutkittu työntekijöiden näkökulmasta vielä hyvin vähän, joten kokemuksesi voivat tuoda ajankohtaista tietoa aiheesta.

Kyselyyn voit vastata Webropol-ohjelman kautta sinulle sopivana ajankohtana, kuitenkin mielellään viimeistään tämän vuoden loppuun mennessä. Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Kyselyyn voit vastata täällä: *linkki kyselyyn*

Ystävällisin terveisin:

Anna Kaivosoja

yhteystiedot

Webropol

[Print](#)

Kysely verkkonorisotyöntekijöiden kokemuksista nuorten kohtaamiseen liittyen

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

Hei!

Pyydän sinua vastaamaan alla oleviin kysymyksiin työstäsi verkko-norisotyöntekijänä.

Anna Kaivosoja

Taustakysymykset

[Score: 0]

1) Ikä [Score: 0]

Vuotta

2) Sukupuoli [Score: 0]

☒ Nainen [Score: 0] ☐ Mies [Score: 0]

3) Työpaikkakunta [Score: 0]

Paikkakunta:

4) Kauanko olet toiminut nuorisotyön parissa? [Score: 0]

Vuotta Kuukautta

5) Kauanko olet toiminut verkkonorisotyön parissa? [Score: 0]

Vuotta Kuukautta

Liite 2 (2/3)

Webropol

[Score: 0]**6) Minkälaisena näet nuoriso-ohjaajana oman tehtäväsi verkossa? [Score: 0]****7) Mitkä ovat mielestäsi verkkonuurisotyöntekijän tärkeimpiä ominaisuuksia? [Score: 0]****8) Miten luottamus syntyy nuoren kanssa verkossa? Minkälaisia ongelmia sen rakentamiseen ja ylläpitämiseen liittyy? [Score: 0]****9) Oletko kohdannut verkossa tapaamiasi nuoria ja jatkanut ongelmanratkaisua verkon ulkopuolella? Millaisia kokemuksia sinulla on tästä? [Score: 0]****10) Verkkoa on pidetty nuorten omana paikkana, joka voi toimia myös aikuisista vapaana tilana. Miten aikuisena koet tällaisessa tilassa toimimisen? [Score: 0]****11) Toimiiko verkko erityisen hyvin tai huonosti nuorten kohtaamisessa? Mitä syitä näet tähän? [Score: 0]**

Webropol

Kokemukset työstä

[Score: 0]

12) Milloin koet onnistuneesi tai epäonnistuneesi työssäsi verkossa? Miten se ilmenee? [Score: 0]**13) Mikä on antoisinta ja vaikeinta työssäsi verkkonuorisotyöntekijänä? [Score: 0]****14) Minkälaista palautetta olet saanut työstäsi****nuorilta [Score: 0]****15) ja muilta? [Score: 0]****Mahdollisuus jatkokysymyksiin**

[Score: 0]

16) Jos sinuun on mahdollista olla tarvittaessa yhteydessä tarkentavien kysymysten tai haastattelun muodossa, ilmoita sähköpostiosoitteesi mahdollista yhteydenottoa varten. [Score: 0]

Email: